

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

Prologue

1:1 Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. **2** Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. **3** Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν. **4** Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. **5** Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.

John—a witness to the Light

6 Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. **7** Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ. **8** Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. **9** Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. **10** Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. **11** Εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. **12** Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. **13** οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν.

Jesus—the Only-begotten

14 Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς, παρὰ Πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. **15** Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων, «Οὗτος ἦν ὃν εἶπον, ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν.» **16** Καὶ¹ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος. **17** Ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως² ἐδόθη· ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. **18** Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε. Ὁ μονογενὴς Υἱός,³ ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

John the baptizer performs his office

1:19 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν⁴ οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευῖτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν, «Σὺ τίς εἶ;» **20** Καὶ ὁμολόγησεν καὶ οὐκ ἡρνήσατο, καὶ ὁμολόγησεν ὅτι «Οὐκ εἰμὶ ἐγώ⁵

¹ καὶ f³⁵ A,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | οὐ P^{66,75} xB,C,D [1%] NU

² μωσεως f³⁵ A [95%] CP,HF,RP,TR | μωυσεως P^{66,75} xB,C,W [5%] OC,NU

³ ο μονογενης υιος f³⁵ A(W) (99%) HF,RP,OC,TR | 1 μονογεννης 3 (0.6%) CP | 12 θεος P⁷⁵ (0.1%) | 2 θεος P⁶⁶ xB,C (0.3%) NU

⁴ απεστειλαν f³⁵ P^{66,75} xW [98%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 προς αυτον (A)B,C [2%] [NU] (A [1.5%] place it after λευιτας.)

⁵ ουκ ειμι εγω f³⁵ [99%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 312 P^{66,75} xA,B,C,W [1%] NU

ὁ Χριστός.» **21** Καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, «Τί οὖν, Ἡλίας εἶ σύ;»¹ Καὶ λέγει, «Οὐκ εἰμί.» «Ὁ Προφήτης εἶ σύ;» Καὶ ἀπεκρίθη, «Οὐ.» **22** Εἶπον² οὖν αὐτῷ, «Τίς εἶ;—ἵνα ἀποκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς. Τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ;» **23** Ἔφη, «Εγὼ φωνὴ βοῶντος· ᾠὴν τῇ ἐρήμῳ εὐθύνετε τὴν ὁδὸν Κυρίου,» καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας³ ὁ προφήτης.»

24 Καὶ οἱ⁴ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων. **25** Καὶ ἠρώτησαν αὐτόν καὶ εἶπον⁵ αὐτῷ, «Τί οὖν βαπτίζεις εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς οὔτε⁶ Ἡλίας οὔτε ὁ Προφήτης;» **26** Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων, «Εγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι, μέσος δὲ⁷ ὑμῶν ἕστηκεν ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. **27** Αὐτός ἐστιν ὁ⁸ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν,⁹ οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμι ἄξιος¹⁰ ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος.»¹¹ **28** Ταῦτα ἐν Βιθαβαρᾷ ἐγένετο,¹² πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν¹³ Ἰωάννης βαπτίζων.

Behold the Lamb of God!

29 Τῇ ἐπαύριον βλέπει ὁ Ἰωάννης¹⁴ τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν καὶ λέγει· «Ἴδε, ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. **30** Οὗτός ἐστιν περὶ¹⁵ οὗ ἐγὼ εἶπον, ᾠὴν τῇ ἐρήμῳ εὐθύνετε τὴν ὁδὸν Κυρίου,» **31** Καὶ ἐγὼ οὐκ ᾔδειν αὐτόν· ἀλλ' ἵνα

¹ τι ουν ηλιας ει συ **f**³⁵ A [99%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 12534 (**P**⁷⁵)C [0.3%] NU | ~ 52134 B | 1234 **x** [0.2%] | ~ τις 2534 **P**⁶⁶ | ~ παλιν 12543 W | three further variants

² ειπον **f**³⁵ **x**A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ειπαν **P**^{66,75}B,C,W [0.5%] NU (A similar statement obtains in 1.25,38; 2.18,20; 3.26; 9.20; 11.46; 12.19.)

³ ησαιας **f**³⁵ CP,OC,TR? | ησαιας *rell* (A similar statement will obtain wherever the name occurs.)

⁴ οι **f**³⁵ N,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | --- **P**^{66,75}**x**A,B,C [1%] NU

⁵ ειπον *rell* | ειπαν **P**^{66,75}B,C,NU

⁶ ουτε **f**³⁵ [98%] CP,HF,RP,OC,TR | ουδε **P**^{(5)66,75}**x**A,B,C,N,W [2%] NU (Both times.)

⁷ δε **f**³⁵ **P**¹¹⁹A,N,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | --- **P**^{66,75,120}**x**B,C [1%] NU

⁸ αυτος εστιν ο **f**³⁵ A (96.2%) CP,HF,RP,OC,TR | ουτος 23 (1.2%) | 12 (0.1%) | 3 **P**^{66,75,119v,120}C,N,W (2.1%) NU | --- **x**B (0.4%)

⁹ ος εμπροσθεν μου γεγονεν **f**³⁵ A [98%] CP,HF,RP,OC,TR | --- **P**^{5,66,75,119v,120}**x**B,C,N,W [2%] NU

¹⁰ εγω ουκ ειμι αξιος **f**³⁵ A (86.4%) CP,HF,RP,OC,TR | ~ 2314 **P**¹¹⁹B,T,W (3%) [NU] | ~ 2341 (0.2%) | 234 **P**^{120v}**x**C,N (6.9%) | 23 ικανος **P**^{66,75} (2.5%) | 123 ικανος (0.8%) | ~ 231 ικανος (0.1%)

¹¹ υποδηματος *rell* | 1 εκεινος υμας βαπτισει εν πνευματι αγιω και πυρι (N) (8.9%)

¹² εν βιθαβαρα εγενετο **f**³⁵ [25%] | 1 βηθαβαρα 3 (**x**^cC^c)T^v [10%] TR | 1 βηθανια 3 **P**⁷⁵A,B,C,W [65%] CP,HF,RP,OC,NU | ~ 31 βηθανια **P**⁶⁶**x** | 1 βηθανια εγενοντο N

¹³ ην **f**³⁵ A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 ο **P**^{66,75}**x**B,C,W [0.5%] NU

¹⁴ ο ιωαννης **f**³⁵ [50%] CP,OC,TR | --- **P**^{5,66,75}**x**A,B,C,N,W [50%] HF,RP,NU (OC has small print.)

¹⁵ περι **f**³⁵ A,N (98.9%) CP,HF,RP,OC,TR | υπερ **P**^{5,66,75,106}**x**B,C,T,W (0.6%) NU | --- (0.1%) | long omission (0.4%)

φανερωθῇ τῷ Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ¹ ὕδατι βαπτίζων.»

32 Καὶ ἐμαρτύρησεν² Ἰωάννης λέγων ὅτι «Τεθέαμαι τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον ὡς³ περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ’ αὐτόν. **33** Καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ’ ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν, ‘Ἐφ’ ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ’ αὐτόν—οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.» **34** Καὶ γὰρ ἐώρακα καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.»

Jesus begins His public ministry

1:35 Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. **36** Καὶ ἐμβλέσας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει, «Ἴδε, ὁ Ἄμνός τοῦ Θεοῦ.» **37** Καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταί⁴ λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. **38** Στραφεῖς δὲ ὁ Ἰησοὺς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας, λέγει αὐτοῖς, «Τί ζητεῖτε;» Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, «Ῥαββί» (ὃ λέγεται ἐρμηνευόμενος⁵ Διδάσκαλε), «ποῦ μένεις;» **39** Λέγει αὐτοῖς, «Ἔρχεσθε καὶ ἴδετε.»⁶ Ἦλθον⁷ καὶ εἶδον⁸ ποῦ μένει, καὶ παρ’ αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην— ὥρα⁹ ἦν ὡς δεκάτη. **40** Ἦν Ἀνδρέας, ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου, εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ. **41** Εὐρίσκει οὗτος πρῶτος¹⁰ τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ, «Εὐρήκαμεν τὸν Μεσίαν»¹¹ (ὃ ἐστιν μεθερμηνευόμενος¹² Χριστός). **42** Καὶ¹³ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Ἐμβλέσας¹⁴ αὐτῷ ὁ Ἰησοὺς εἶπεν, «Σὺ εἶ Σίμων, ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ.¹⁵ σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς» (ὃ ἐρμηνεύεται, Πέτρος).

¹ τω f³⁵ A,N [95%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75} B,C,W [5%] NU

² εμαρτυρησεν *rell* | 1 ο [20%]

³ ως f³⁵ P^{75,106} (X) A,B,C,N,W [60%] OC,NU | ωσει P⁶⁶ [40%] CP,HF,RP,TR

⁴ αυτου οι δυο μαθηται f³⁵ A,N (93.6%) CP,HF,RP,OC,TR | αυτω 234 (0.7%) | αυτον 234 (0.2%) | ~ 2341 XB (1.6%) NU | ~ 2314 P^{66,75} C,W (1.1%) | 12341 (1.1%) | 124 (0.5%) | 134 (0.2%) | 234 (0.4%) | five other variants (0.4%)

⁵ λεγεται ερμηνευομενον f³⁵ X (94.5%) CP,HF,RP,OC,TR | 1 μεθερμηνευομενον P^{66,75} A,B,C,N(W) (3.1%) NU | ερμηνευεται (0.5%) | εστιν (1.3%) | εστιν μεθερμηνευομενον (0.2%) | --- (0.4%) | two other variants (0.1%)

⁶ ιδετε f³⁵ XA [98%] CP,HF,RP,OC,TR | ιδεται N | οψεσθε P^{5,66,75} B,C [2%] NU | οψεσθαι W

⁷ ηλθον f³⁵ [98%] CP,HF,RP,TR | 1 συν XA,N [1.5%] OC | ηλθαν συν P^{5v,66,75} B,C,W [0.5%] NU

⁸ ειδον f³⁵ XA [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ειδαν P^{66,75} B,C,W [0.5%] NU | ιδον N

⁹ ωρα f³⁵ P^{66,75} XA,B,C,W [95%] CP,HF,RP,OC,NU | 1 δε [5%] TR

¹⁰ πρωτος f³⁵ XW [95%] CP,HF,RP,OC,TR | πρωτον P^{66,75} A,B [5%] NU

¹¹ μεσιαν f³⁵ [95%] CP,HF,RP | μεσσιαν P^{66,75} XA,B,W [5%] OC,TR,NU

¹² μεθερμηνευομενον *rell* | 1 ο [5%] TR

¹³ και f³⁵ A,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75,119v} XB [0.5%] NU | ουτος [0.5%]

¹⁴ εμβλεσας f³⁵ P^{66,106} XA,B [80%] HF,RP,OC,NU | 1 δε P⁷⁵ [20%] CP,TR | και 1 W

¹⁵ ιωνα f³⁵ A (99.2%) CP,HF,RP,OC,TR | ιωαννου P^{66,75,106} X(B)W (0.5%) NU | ιωανα

43 Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν¹ ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ εὕρισκει Φίλιππον καὶ λέγει αὐτῷ,² «Ἀκολουθεῖ μοι.» 44 (Ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου.) 45 Εὕρισκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ, «Ὅν ἔγραψεν Μωσῆς³ ἐν τῷ Νόμῳ—καὶ οἱ Προφῆται—εὐρήκαμεν· Ἰησοῦν τὸν⁴ υἱὸν⁵ Ἰωσήφ, τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ.»⁶ 46 Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναὴλ, «Ἐκ Ναζαρέτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι;» Λέγει αὐτῷ⁷ Φίλιππος, «Ἔρχου καὶ ἴδε.»

47 Εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ, «Ἴδε, ἀληθῶς Ἰσραηλίτης ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν.» 48 Λέγει αὐτῷ Ναθαναὴλ, «Πόθεν με γινώσκεις;» Ἀπεκρίθη⁸ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι, ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν, εἰδόν σε.» 49 Ἀπεκρίθη Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ·⁹ «Ραββί, σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς¹⁰ τοῦ Ἰσραὴλ.» 50 Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· «Ὅτι εἰπόν σοι,¹¹ «Εἰδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς,» πιστεύεις; Μείζω τούτων ὄψει.»¹² 51 Καὶ λέγει αὐτῷ, «Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε¹³ τὸν οὐρανὸν ἀνεωρότα καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου.»

Water into wine

2:1 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ. 2 Ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. 3 Καὶ ὑστερήσαντος οἴνου, λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν, «Οἶνον οὐκ ἔχουσιν.» 4 Λέγει¹⁴ αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· «Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; Οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου.» 5 Λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις, «Ὅ τι ἂν

(0.4%)

¹ ἠθελησεν **f**³⁵ P^{66,75,120} **NA**,B,W [80%] CP,HF,RP,NU | 1 ο ιησους [20%] OC,TR

² αυτω **f**³⁵ [50%] OC,TR | 1 ο ιησους P^{66,75} (**NA**),B,W [50%] CP,HF,RP,NU

³ μωσης **f**³⁵ **NA** [95%] CP,HF,RP,TR | μουσης P^{66,75} B,W [5%] OC,NU

⁴ τον **f**³⁵ A,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75,106} **NB** [0.5%] NU

⁵ υιον **f**³⁵ A [40%] CP | 1 του P^{66,75} **NB** [60%] HF,RP,OC,TR,NU | τω W

⁶ ναζαρετ **f**³⁵ P⁶⁶ **NA**,B [80%] CP,HF,RP,OC,TR,NU | ναζαρεθ P^{75,106} W [20%] (Both times.)

⁷ αυτω **f**³⁵ P⁶⁶ **NA**,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 ο P⁷⁵ B [0.5%] [NU]

⁸ απεκριθη *rell* | 1 ο **NA** [10%] TR

⁹ ναθαναηλ και λεγει αυτω **f**³⁵ A (93.6%) CP,HF,RP,OC,TR | ~ 41 P^{66,75} B,W (1%) NU | 12 ειπεν 4 (**NA**) (5%) | ~ 412 ειπεν (0.2%) | two other variants (0.1%)

¹⁰ ει ο βασιλευς **f**³⁵ P⁶⁶ **NA** [98%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 31 P⁷⁵ A(B)W [2%] NU

¹¹ σοι **f**³⁵ [98%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 οτι P^{66,75} **NA**,B [2%] NU | οτι W

¹² οψει **f**³⁵ [70%] CP,HF,RP,OC,TR | οψη P^{66,75} **NA**,B,W [30%] NU

¹³ απ αρτι οψεσθε **f**³⁵ A (96%) CP,HF,RP,OC,TR | 12 οψεσθαι (3%) | 3 P^{66,75} B (0.7%) NU | οψεσθαι **NW** (0.3%)

¹⁴ λεγει **f**³⁵ P⁷⁵ **NA** [98%] CP,HF,RP,OC,TR | και 1 P⁶⁶ A,B(W) [2%] [NU]

λέγει¹ ὑμῖν, ποιήσατε.»

6 (Ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαὶ λίθιναι ἕξ κείμεναι, κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων,² χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς.) **7** Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, «Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος.» Καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. **8** Καὶ λέγει αὐτοῖς, «Ἀντλήσατε νῦν, καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ.» Καὶ³ ἤνεγκαν. **9** Ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ—οἶνον γεγεννημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν (οἱ δὲ διάκονοι ᾔδειςαν οἱ ἡντληκότες τὸ ὕδωρ)—φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος **10** καὶ λέγει αὐτῷ· «Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν, τότε⁴ τὸν ἐλάσσω. Σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι.»

11 Ταύτην ἐποίησεν τὴν ἀρχὴν⁵ τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφανέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

12 Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καπερναοῦμ⁶—αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ⁷—καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

The first cleansing of the Temple—Passover, 27 AD

13 Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. **14** Καὶ εὔρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰς, καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους. **15** Καὶ ποιήσας φραγέλλιον⁸ ἐκ σχοινίων,⁹ πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τὰ τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας· καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν τὸ κέρμα, καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψεν.¹⁰ **16** Καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν· «Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν·

¹ λέγει **f**³⁵ P^{66,75} **xA,B,W** [70%] **HF,RP,OC,TR,NU** | λέγει [30%] **CP**

² ὑδρίαὶ λιθιναὶ ἕξ κείμεναι κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν ἰουδαίων **f**³⁵ **A,N** (95.4%) **CP,HF,RP,OC,TR** | 1 λιθिनὸι 3456789 (0.5%) | 13456789 (0.2%) | 12456789 (0.2%) | 12356789 (0.4%) | ~ 213567894 (−4 **x**) P⁶⁶⁽⁷⁵⁾ (**x**)**B** (0.9%) **NU** | ~ 123567894 **W** (0.2%) | ~ 213456789 (1%) | ~ 132456789 (0.2%) | ~ 124356789 (0.6%) | five other variants (0.3%)

³ καὶ **f**³⁵ **A** [95%] **CP,HF,RP,OC,TR** | οἱ δὲ P^{66,75} **xB,N,W** [5%] **NU**

⁴ τότε **f**³⁵ **A,N** [99%] **CP,HF,RP,OC,TR** | --- P^{66,75} **xB,W** [1%] **NU**

⁵ ἐποίησεν τὴν ἀρχὴν **f**³⁵ **xW** [95%] **CP,HF,RP,OC,TR** | 13 P⁷⁵ **A,B,N** [5%] **NU** | ~ πρῶτην 31 P⁶⁶

⁶ καπερναοῦμ **f**³⁵ **A,N** [99.5%] **CP,HF,RP,OC,TR** | καφαρναοῦμ P^{66,75} **xB** [0.5%] **NU** | --- **W** (omits phrase) (A similar statement obtains wherever the name occurs.)

⁷ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ **f**³⁵ **A,N** (91%) **CP,HF,RP,OC,TR[NU]** | 1-7,9-12 P^{66,75} **B,0162** (0.5%) | 1-7,9-11 (0.2%) | ~ 1-4,9-12,5-7 (3.2%) | ~ 9-12,1-3,5-8 **W** (0.4%) | 1-8 **x** (2%) | 1-4,9-12 (1.8%) | ~ 9-12,5-8 (0.2%) | 1-4 (0.4%) | four further variants (0.3%)

⁸ φραγέλλιον **f**³⁵ **xA,B,N** (82.6%) **CP,HF,RP,OC,TR,NU** | φραγγέλιον (14.4%) | ὡς 1 P^{66,75} **W,0162** (3%)

⁹ σχοινίων *rell* | σχοινίου [1%] **CP** | σχυνίων **N**

¹⁰ ἀνέστρεψεν **f**³⁵ P⁷⁵ **A,N,0162** (85.8%) **CP,HF,RP,OC,TR** | ἀνετρεψεν P⁶⁶ **B,W** (9.2%) **NU**

μη ποιείτε τὸν οἶκον τοῦ Πατρός μου οἶκον ἐμπορίου.» 17 Ἐμνήσθησαν δὲ¹ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν, «Ὁ ζήλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεται² με.»

18 Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ, «Τί σημεῖον δεικ-νύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς;» 19 Ἀπεκρίθη³ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, «Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.» 20 Εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, «Τεσσαράκοντα⁴ καὶ ἑξ ἔτεσιν ὠκοδομήθη⁵ ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν;» 21 Ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. 22 Ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ⁶ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν.⁷ καὶ ἐπίστευσαν τῇ Γραφῇ, καὶ τῷ λόγῳ ᾧ⁸ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

23 Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς⁹ Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ Πάσχα, ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. 24 Αὐτὸς δὲ ὁ¹⁰ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν ἐαυτὸν¹¹ αὐτοῖς, διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας, 25 καὶ ὅτι οὐ χρεῖαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

Jesus and Nicodemus

3:1 Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων. 2 Οὗτος ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτὸς¹² καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Ραββί, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος, οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται¹³ ποιεῖν ἢ σὺ ποιεῖς ἐὰν μὴ ἡ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ.» 3 Ἀπεκρίθη¹⁴ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Ἀμήν, ἀμήν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ Ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.» 4 Λέγει πρὸς

ἰ κατεστρεψεν **8** (5%) ἰ two other variants (0.1%)

¹ δε **f**³⁵ A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ἰ --- **P**^{66,75}**8B** [1%] NU ἰ ~ και W

² καταφαγεται **rell** ἰ κατεφαγε [5%] TR ἰ καταφαγετε **P**⁶⁶W [1%]

³ απεκριθη **rell** ἰ 1 ο **8N** [10%] TR

⁴ τεσσαρακοντα **f**³⁵ [95%] CP,HF,RP,OC,TR ἰ τεσσερακοντα **P**⁶⁶**8A,B** [5%] NU ἰ μ **P**⁷⁵W ἰ τεσσερεκοντα N

⁵ ωκοδομηθη **f**³⁵ A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR ἰ οικοδομηθη **P**^{66,75}**8B(W)** [1%] NU

⁶ εκ **rell** ἰ 1 των [5%] CP

⁷ ελεγεν **f**³⁵ **P**^{66,75}**8A,B,N,W** [90%] HF,RP,OC,NU ἰ 1 αυτοις [10%] CP,TR

⁸ ω **f**³⁵ A,N,W (98.2%) CP,HF,RP,OC,TR ἰ ον **P**^{66,75}**8B** (1%) NU ἰ αυτου (—ειπεν ο ιησους) (0.7%) ἰ two other variants (0.1%)

⁹ τοις **rell** ἰ --- [5%] TR

¹⁰ ο **f**³⁵ **8A,N,W** (99.2%) CP,HF,RP,OC,TR ἰ --- **P**^{66,75}**B** (0.5%) NU ἰ omit phrase (0.2%)

¹¹ εαυτον **f**³⁵ **P**⁶⁶**N(W)** [99%] CP,HF,RP,OC,TR ἰ αυτον **8A,B** [1%] NU ἰ --- **P**⁷⁵

¹² προς τον ιησουν νυκτος **f**³⁵ N [60%] CP,TR ἰ 1 αυτον 4 **P**^{66,75}**A,B,W** [40%]

HF,RP,OC,NU ἰ ~ 41 αυτον **8**

¹³ ταυτα τα σημεια δυναται **f**³⁵ [98%] CP,HF,RP,OC,TR ἰ ~ 4123 **P**^{66,75}**8A,B,N** [2%] NU ἰ ~ 4231 W ἰ two other variants

¹⁴ απεκριθη **f**³⁵ **P**^{66,75}**B,W** [50%] OC,NU ἰ 1 ο **8A,N** [50%] CP,HF,RP,TR

αὐτὸν¹ Νικόδημος· «Πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι, γέρων ὢν; Μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι;» **5** Ἀπεκρίθη² Ἰησοῦς· «Ἀμήν, ἀμήν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. **6** Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστίν, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Πνεύματος πνεῦμά ἐστιν. **7** Μὴ θαυμάσης ὅτι εἶπόν σοι, <Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι Ἄνωθεν.> **8** Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ’ οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει. Οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Πνεύματος.»

9 Ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι;» **10** Ἀπεκρίθη³ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· «Σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; **11** Ἀμήν, ἀμήν λέγω σοι ὅτι ὁ οἶδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὁ ἐωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. **12** Εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἶπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύσετε;⁴ **13** Καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς—ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ.⁵ **14** Καί, καθὼς Μωσῆς⁶ ὕψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου, **15** ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν⁷ μὴ ἀπόληται, ἀλλ’⁸ ἔχῃ⁹ ζωὴν αἰώνιον. **16** Οὕτως¹⁰ γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ¹¹ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ’ ἔχῃ¹² ζωὴν αἰώνιον. **17** Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ¹³ εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ’ ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι’ αὐτοῦ. **18** Ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται, ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ

¹ αὐτον **f**³⁵ P^{66,75}B,N,W [40%] | 1 ο **KA** [60%] CP,HF,RP,OC,TR[NU]

² απεκριθη **f**³⁵ P^{66,75}KA,W (86.9%) CP,HF,RP,OC,NU | 1 ο B,N (13.1%) TR

³ απεκριθη *rell* | 1 ο **KN** [20%] TR

⁴ πιστευσετε **f**³⁵ P⁶⁶KA,B [70%] CP,HF,RP,OC,TR,NU | πιστευσητε W [29%] | πιστευετε P⁷⁵ [1%] | πιστευεται N

⁵ ο ων εν τω ουρανω **f**³⁵ (A)N (98.4%) CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{63,66,75}KB,W (1%) NU | 12 εκ του ουρανου (0.4%) | two other variants (0.1%)

⁶ μωσης **f**³⁵ A [80%] CP,HF,RP,TR | μωυσης P^{63,66,75}KB,N,W [20%] OC,NU

⁷ εις αυτον **f**³⁵ **NT** (96.8%) CP,HF,RP,OC,TR | εν αυτω P⁷⁵B,W (0.4%) NU | επ αυτω P⁶⁶ (0.4%) | επ 2 A (0.1%) | two other variants (0.1%) | long omissions (2.2%) [homoioteleuton]

⁸ μη αποληται αλλ **f**³⁵ P⁶³A [99%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{36,66,75}KB,W [1%] NU

⁹ εχη *rell* | εχει [40%]

¹⁰ ουτως **f**^{35pt} P^{63,66,75}KA,B,W [60%] (I include this for the record, to show that the dropping of -ς before a consonant was not automatic.)

¹¹ αυτου **f**³⁵ P⁶³A,T (97.5%) CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75}KB,W (0.4%) NU | long omissions (2.1%) [homoioteleuton]

¹² εχη *rell* | εχει [30%]

¹³ αυτου **f**³⁵ P⁶³A [99%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75}KB,W [1%] NU

πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

19 »Αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς, ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν¹ τὰ ἔργα. **20** Πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ.² **21** Ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν Θεῷ ἐστιν εἰργασμένα.»

John the baptizer testifies again

22 Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. **23** Ἦν δὲ καὶ³ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνῶν, ἐγγὺς τοῦ Σαλήμ,⁴ ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ. Καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο. **24** οὐπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Ἰωάννης.

25 Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου⁵ περὶ καθαρισμοῦ. **26** Καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον αὐτῷ, «Ραββί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὃ σὺ μεμαρτύρηκας—ἴδε, οὗτος βαπτίζει, καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν.» **27** Ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν· «Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν⁶ ἐὰν μὴ ἡ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. **28** Αὐτοὶ ὑμεῖς μοι⁷ μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον,⁸ «Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός,» ἀλλ' ὅτι «Ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου.» **29** Ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἐστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. Αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. **30** Ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι.

31 »Ὁ Ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστίν, καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ. Ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν.⁹

¹ πονηρα αυτων **ƒ**³⁵ [80%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 **P**^{66,75} **κ**A, B, W [20%] NU

² τα εργα αυτου **ƒ**³⁵ **κ**B (82.3%) CP, HF, RP, OC, TR, NU | ~ 312 **P**⁷⁵ A, W (9.6%) | 123 οτι πονηρα εστιν **P**⁶⁶ (7.1%) | ~ 312 οτι πονηρα εστιν (0.3%) | long omissions (0.8%) [homoioteleuton]

³ και **ƒ**³⁵ **P**⁷⁵ **κ** [70%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 ο **P**⁶⁶ A, B, N, W [30%] NU

⁴ σαλημ **ƒ**³⁵ [60%] CP, HF, RP | σαλειμ **P**^{66,75} **κ**B, N [39%] OC, TR, NU | σαλλειμ A | σαλιμ W [1%]

⁵ ιουδαιου **ƒ**³⁵ **P**⁷⁵ A, B, N(W) (85.5%) HF, RP, OC, NU | ιουδαιων **P**⁶⁶ **κ** (13.5%) CP, TR | lengthy omissions (1%)

⁶ λαμβανειν ουδεν **ƒ**³⁵ A, N, W (89.3%) CP, HF, RP, OC, TR | 1 ουδε εν **P**^{66,75} B (0.2%) NU | λαβειν 2 **κ** (0.6%) | 1 αφ εαυτου 2 (4.5%) | αφ εαυτου 12 (3.3%) | 12 αφ εαυτου (1%) | αφ εαυτου λαβειν 2 (1%) | three other variants (0.2%)

⁷ μοι **ƒ**³⁵ **P**⁶⁶ A, B, D, N, W [70%] CP, OC, TR, NU | --- **P**⁷⁵ **κ** [30%] HF, RP

⁸ ειπον **ƒ**³⁵ **κ**A, D, N, W [98.5%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 οτι **P**^{66,75} [0.2%] [NU] | 1 εγω B | 1 υμιν [1%]

⁹ επανω παντων εστιν **ƒ**³⁵ **P**⁶⁶ A, B, W (97.1%) CP, HF, RP, OC, TR [NU] | --- **P**⁷⁵ **κ**D (0.8%) | long omissions (2.2%) [homoioteleuton]

32 Καὶ¹ ὁ ἐώρακεν καὶ ἤκουσεν, τοῦτο μαρτυρεῖ· καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. 33 Ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθὴς ἐστίν. 34 Ὅν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ λαλεῖ, οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν ὁ Θεός² τὸ Πνεῦμα. 35 Ὁ Πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν Υἱὸν καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. 36 Ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ Υἱῷ οὐκ ὄψεται τὴν³ ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μενεῖ⁴ ἐπ' αὐτόν.»

Jesus and the Samaritans

4:1 Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Ἰησοῦς⁵ ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης 2 (καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτισεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ), 3 ἀφῆκεν τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν⁶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

The setting

4 Ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρείας. 5 Ἐρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς⁷ Σαμαρείας λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου οὗ⁸ ἔδωκεν Ἰακώβ⁹ Ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. 6 Ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. Ὁ οὖν Ἰησοῦς, κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ἐκαθεζέτο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ. Ὡρα ἦν ὥσει¹⁰ ἔκτη.

The woman

7 Ἐρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλήσαι ὕδωρ. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, «Δὸς μοι πιεῖν.»¹¹ 8 (Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν.) 9 Λέγει οὖν¹² αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις, «Πῶς σύ, Ἰουδαῖος ὢν, παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς,¹³ οὔσης γυναικὸς Σαμαρεῖτιδος;»¹⁴ (οὐ

¹ καὶ **f**³⁵ A [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} **κ**B, D, W [2%] NU

² ο θεος **f**³⁵ A, D [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} **κ**(B)C, W [2%] NU

³ τὴν **f**³⁵ [50%] CP, HF | --- P^{66,75} (**κ**)A, B, C, D, W [50%] RP, OC, TR, NU

⁴ μενεῖ **f**³⁵ [50%] (CP) | μένει [50%] HF, RP, OC, TR, NU

⁵ ο ιησους **f**³⁵ P⁶⁶ **κ**D (21.7%) CP, NU | ο κυριος P⁷⁵ A, B, C, W (76.9%) HF, RP, OC, TR | --- (1.4%)

⁶ απηλθεν **f**³⁵ A, B (91.1%) CP, HF, RP, OC | 1 παλιν P^{66,75} **κ**C, D, W (8.6%) TR, NU | long omissions (0.3%) [homoioteleuton]

⁷ τῆς *rell* | --- CP

⁸ ου **f**³⁵ P⁶⁶ C, D, N, W [40%] CP | ο P⁷⁵ **κ**A, B [60%] HF, RP, OC, TR, NU

⁹ ιακωβ **f**³⁵ A, C, D, N, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 τω P^{66,75} **κ**B [0.5%] [NU]

¹⁰ ωσει **f**³⁵ [98%] CP, HF, RP, OC, TR | ως P^{66,75} **κ**A, B, C, D, N, W [2%] NU

¹¹ πιειν **f**³⁵ A, N, W [98%] CP, HF, RP, OC, TR | πειν P^{66,75} B, C, D [1%] NU | πιν **κ** | ποιειν [1%]

¹² ουν **f**³⁵ P^{66,75} A, B, C, D, N, W (86.7%) CP, HF, RP, OC, TR, NU | --- **κ** (13.3%)

¹³ πιειν αιτεις **f**³⁵ N [99%] CP, HF, RP, OC, TR | πειν 2 P⁷⁵ B, C, D [0.5%] NU | πιν αιτις **κ** | πιν 2 A [0.5%] | ~ ετεις πειν P⁶⁶ | πιν ετις W

¹⁴ ουσης γυναικος σαμαρειτιδος **f**³⁵ [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 231 A, B, C [0.3%] | ~ 213 P⁷⁵ | ~ 2 σαμαριτιδος 1 P⁶³ N, W [0.3%] NU | 2 σαμαριτιδος D | ~ σαμαριτιδος 1 P⁶⁶ **κ**

γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις).¹ **10** Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· «Εἰ ἤδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστὶν ὁ λέγων σοι, «Δός μοι πιεῖν,»² σὺ ἂν ἦτησας αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν.» **11** Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή·³ «Κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; **12** Μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ;» **13** Ἀπεκρίθη⁴ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· «Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν, **14** ὃς δ' ἂν πῖνῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ οὐ μὴ διψήσει⁵ εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζῶν ἰαώνιον.» **15** Λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή, «Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ ἔρχωμαι⁶ ἐνθάδε ἀντλεῖν.» **16** Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς,⁷ «Ὑπάγε, φώνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε.» **17** Ἀπεκρίθη ἡ γυνή καὶ εἶπεν,⁸ «Οὐκ ἔχω ἄνδρα.» Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· «Καλῶς εἶπας ὅτι Ἄνδρα οὐκ ἔχω· **18** πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας.» **19** Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· «Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. **20** Οἱ πατέρες ἡμῶν⁹ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ¹⁰ προσεκύνησαν, καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν.»¹¹ **21** Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· «Γύναι, πιστευσόν μοι¹² ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ Πατρὶ. **22** Ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἶδατε· ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἶδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. **23** Ἀλλ' ¹³ ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν τῷ Πατρὶ ἐν

[The early uncials do manage to spread themselves around!]

¹ σαμαρειταις f³⁵ P⁷⁵ A,B,C,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | σαμαριταις P⁶⁶W [0.5%] NU | --- &D omit clause

² πιειν f³⁵ A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR | πειν P^{66,75}B,C [0.5%] NU | πιν &W | two other readings

³ ἡ γυνὴ f³⁵ (P⁶⁶)A,C,D,N,W [99.8%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | εκεινη & | --- P⁷⁵B

⁴ απεκριθη *rell* | 1 ο N [5%] TR

⁵ διψηση f³⁵ P⁶⁶W [90%] HF,RP,OC,TR | διψησει P⁷⁵&A,B(D)N [10%] CP,NU | --- C has long omission

⁶ ερχωμαι f³⁵ A,C,D,W [55%] OC,TR | ερχομαι N [45%] CP,HF,RP | διερχωμαι P⁶⁶& [alone] NU | διερχομαι P⁷⁵B

⁷ ο ιησους f³⁵ D,N,W [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | 2 (&)A [1%] | --- P^{66,75}B,C [0.5%] NU

⁸ ειπεν f³⁵ (&)A,D,W [90%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 αυτω P⁶⁶B,C,N [10%] NU | λεγει αυτω P⁷⁵

⁹ ημων *rell* | υμων OC

¹⁰ τω ορει τουτω *rell* | ~ 312 [10%] TR

¹¹ δει προσκυνειν f³⁵ [99%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 P^{66,75}&A,B,C,D,N,W [1%] NU

¹² γυναι πιστευσον μοι f³⁵ N [96%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 πιστευον 3 A [1.5%] | 1 πιστευε 3 D [2%] | ~ πιστευε 31 P^{66,75}&B,C,W [0.5%] NU

¹³ αλλ f³⁵ C,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | αλλα P^{66,75}&A,B,D,W [0.5%] NU

πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ Πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. **24** Πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν.»

25 Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· «Οἶδα ὅτι Μεσίας¹ ἔρχεται» (ὁ λεγόμενος Χριστός). «Ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα.»² **26** Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, «Εγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι.»

The disciples

27 Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον³ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν⁴ ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπεν, «Τί ζητεῖς;» ἢ «Τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς;» **28** Ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνή καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· **29** «Δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέν μοι πάντα ὅσα ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός;» **30** Ἐξῆλθον⁵ ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν.

31 Ἐν δὲ⁶ τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ⁷ λέγοντες, «Ραββί,⁸ φάγε.» **32** Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, «Εγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε.» **33** Ἐλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ⁹ πρὸς ἀλλήλους, «Μή τις ἠνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν;» **34** Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ¹⁰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. **35** Οὐχ¹¹ ὑμεῖς λέγετε ὅτι¹² «Τετράμηνός¹³ ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; Ἴδού, λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσιν πρὸς θερισμὸν ἤδη. **36** Καὶ¹⁴ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα καὶ¹⁵ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ¹⁶ καὶ ὁ θερίζων. **37** Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός¹⁷ ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ

¹ μεσσίας **f**³⁵ [95%] CP, HF, RP | μεσσίας **P**⁶⁶ **κ**A, B, C, N, W [5%] OC, TR, NU | μεσσειας **P**⁷⁵ D

² παντα **f**³⁵ A, D, N [98.5%] CP, HF, RP, OC, TR | απαντα **P**^{66,75} **κ**B, C, W [1.5%] NU

³ ηλθον *rell* | ηλθαν B [alone] NU | επηλθαν **κ**

⁴ εθαυμασαν **f**³⁵ [80%] CP, HF, RP, OC, TR | εθαυμαζον **P**^{66,75} **κ**A, B, C, D, N, W [20%] NU

⁵ εξηλθον **f**³⁵ **P**⁷⁵ A, B [60%] HF, RP, NU | 1 συν **P**⁶⁶ **κ**N, W [40%] CP, OC, TR | και 1 C, D | two other readings

⁶ δε **f**³⁵ **P**⁷⁵ A, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- **P**⁶⁶ **κ**B, C, D [0.5%] NU | ~ και W

⁷ αυτου **f**³⁵ N, W [50%] CP | --- **P**^{66,75} **κ**A, B, C, D [50%] HF, RP, OC, TR, NU

⁸ ραββι **f**³⁵ A, N [70%] CP, HF, RP, OC, TR, NU | ραββει **P**^{66,75} **κ**B, C, D, W [30%]

⁹ μαθηται *rell* | 1 αυτου [2%] CP

¹⁰ ποιω **f**³⁵ **κ**A [95%] CP, HF, RP, OC, TR | ποιησω **P**^{66,75} B, C, D, N, W [5%] NU

¹¹ ουχ *rell* | ουκ CP

¹² οτι **f**³⁵ **P**⁷⁵ [35%] CP | 1 ετι **P**⁶⁶ **κ**A, B, C, N, W [65%] HF, RP, OC, TR, NU

¹³ τετραμηνος *rell* | τετραμηνον W [5%] TR

¹⁴ και **f**³⁵ A, N [99%] CP, HF, RP, OC, TR | --- **P**^{66,75} **κ**B, C, D, W [1%] NU

¹⁵ και **f**³⁵ **κ**A, D [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- **P**^{66,75} B, C, N, W [2%] NU

¹⁶ χαιρη **f**³⁵ **P**⁶⁶ **κ**A, B, C(D)N, W [70%] CP, HF, RP, OC, TR, NU | χαιρει [30%] | χαιρων **P**⁷⁵

¹⁷ ο αληθινος **f**³⁵ **P**⁶⁶ **κ**A, D (78.9%) CP, HF, RP, OC, TR | 2 B, C, N, W (16.5%) NU | αληθης (1.3%) | two other variants (0.2%) | long omissions **P**⁷⁵ (3.2%) [homoioteleuton]

θερίζων· 38 ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.»

The Samaritans

39 Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν¹ διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικός, μαρτυρούσης ὅτι «Εἶπέν μοι πάντα ὅσα² ἐποίησα.» 40 Ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται,³ ἡρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. 41 Καὶ πολλῶ πλείους ἐπίστευσαν⁴ διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, 42 τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι «Οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλίαν πιστεύομεν, αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός.»⁵

Jesus in Galilee

4:43 Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ἀπῆλθεν⁶ εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 44 (Αὐτὸς γὰρ ὁ⁷ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει.) 45 Ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ἃ⁸ ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.

Jesus heals at a distance

46 Ἦλθεν οὖν πάλιν ὁ Ἰησοῦς⁹ εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον. Καὶ ἦν τις βασιλικὸς οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν Καπερναούμ. 47 Οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἦκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἡρώτα αὐτὸν¹⁰ ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ¹¹ τὸν υἱόν, ἡμελλεν¹² γὰρ ἀποθνήσκειν. 48 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν, «Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδῃτε, οὐ μὴ πιστεύσητε.» 49 Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός, «Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου.» 50 Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, «Πορεύου· ὁ υἱός σου ζῇ.» Καὶ¹³ ἐπίστευσεν ὁ

¹ σαμαρειτων *rell* | σαμαριτων P⁶⁶ND,W [1%] NU

² οσα f³⁵ P⁶⁶A,D,N,W (99.6%) CP, HF, RP, OC, TR | α P⁷⁵NB,C (0.4%) NU

³ σαμαρειται *rell* | σαμαριται P⁶⁶NA,D,W [0.5%] NU

⁴ επιστευσαν *rell* | 1 εις αυτον N [2%] CP

⁵ ο χριστος f³⁵ A,D,N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75}NB,C,W [0.5%] NU

⁶ εκειθεν και απηλθεν f³⁵ A,N (92.6%) CP, HF, RP, OC, TR | 12 ηλθεν (2.4%) | 23 (2.3%) | 1 P^{66,75}NB,C,D,W (2.2%) NU | seven other variants (0.5%)

⁷ ο f³⁵ N [80%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75}NA,B,C,D,W [20%] NU

⁸ α f³⁵ ND [95%] CP, HF, RP, OC, TR | οσα P^{66,75}A,B,C(N)W [5%] NU

⁹ παλιν ο ιησους f³⁵ A(N) [84%] CP, HF, RP, OC | 1 P^{66,75}NB,C,D,W [1%] NU | ~ 231 [15%] TR

¹⁰ αυτον f³⁵ A,N [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75}NB,C,D,W [2%] NU

¹¹ αυτου *rell* | αυτον [1%] CP

¹² ημελλεν f³⁵ P^{66,75}NA,B,C,D,N,W [50%] CP, OC, TR, NU | εμελλεν [50%] HF, RP

¹³ και f³⁵ A,C,N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75}NB,D,W [0.5%] NU

ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ᾧ¹ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,² καὶ ἐπορεύετο. **51** Ἦδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος, οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἀπήντησαν³ αὐτῷ καὶ ἀπήγγειλαν⁴ λέγοντες, ὅτι «Ὁ παῖς σου⁵ ζῇ.» **52** Ἐπύθετο οὖν παρ' αὐτῶν τὴν ὥραν⁶ ἐν ἣ κομψότερον ἔσχεν. Καὶ εἶπον⁷ αὐτῷ ὅτι «Χθὲς⁸ ὥραν ἐβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός.» **53** Ἔγνων οὖν ὁ πατήρ⁹ ὅτι ἐν¹⁰ ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ἣ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι¹¹ «Ὁ υἱός σου ζῇ.» Καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. **54** Τοῦτο¹² πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

Jesus returns to Jerusalem—Passover, 28 AD

5:1 Μετὰ ταῦτα ἦν ἡ¹³ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ¹⁴ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα.

The pool of Bethesda

2 Ἔστιν¹⁵ δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἐπὶ τῇ Προβατικῇ, κολυμβήθρα ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηθεσδά,¹⁶ πέντε στοὰς ἔχουσα. **3** Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ¹⁷ τῶν ἀσθενούντων—τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν—

¹ ω f³⁵ P⁶⁶D,N,W [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ον P⁷⁵A,B [0.5%] NU | --- NC [0.5%] | ο [1%] | ων [0.5%]

² ο ιησους rell | 2 [5%] TR | ~ του ιησου N

³ απηνητησαν f³⁵ (A) [90%] CP,HF,RP,OC,TR | υπηνητησαν P^{66,75}(N)B,C(D)N(W) [10%] NU

⁴ και απηγγειλαν f³⁵ P³⁹⁽⁶⁶⁾A,C(W) (88.9%) CP,HF,RP,OC,TR | 1 ανηγγειλαν (9%) | 1 ηγγειλαν (N)(D) (0.3%) | --- P⁷⁵B,N (1.9%) NU

⁵ ο παις σου f³⁵ (77.8%) CP,HF,RP,OC,TR | 1 υιος 3 D,N (20.1%) | 12 αυτου P^{66,75}NA,B,W (0.9%) NU | 2 αυτου C (alone) | 1 υιος αυτου (1%) | conflation (0.2%)

⁶ παρ αυτων την ωραν f³⁵ [95%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 3412 P⁶⁶NA,C,D,N,W [5%] NU | ~ 34 εκεινην P⁷⁵B

⁷ και ειπον (ειπαν D) f³⁵ NA(D) [98%] CP,HF,RP,OC,TR | 2 P⁶⁶ | ~ 2 ουν P⁷⁵B,C,N,W [2%] | ειπαν ουν [none!] NU

⁸ χθες f³⁵ [98%] CP,HF,RP,OC,TR | εχθες P^{66,75}NA,B,C,D,N,W [2%] NU

⁹ πατηρ f³⁵ P⁷⁵NA,B,D,W (90.4%) CP,HF,RP,OC,TR,NU | 1 αυτου P⁶⁶C,N,T (8.8%) | 1 του παιδος (0.5%) | long omissions (0.2%)

¹⁰ εν f³⁵ P⁶⁶A,D,N,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | --- P⁷⁵NB,C [1%]

¹¹ οτι f³⁵ D,N,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75}NA,B,C [2%] NU

¹² τουτο f³⁵ NA,D,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 δε P^{66,75}B,C,W [1%] NU

¹³ η f³⁵ NC [50%] CP,HF,RP,OC | --- P^{66,75}A,B,D,N,T,W [50%] TR,NU

¹⁴ ο f³⁵ NC(N)W [98%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75}A,B,D [2%] NU

¹⁵ εστιν rell | εστι CP [Note the present tense; John was writing before A.D. 70—see the next to the last footnote in John.]

¹⁶ βηθεσδα f³⁵ A,C(N) (98%) CP,HF,RP,OC,TR | βηθεσθα (1.2%) | βηθσαιδα P⁷⁵B,T,W (0.4%) | βηθσαιδαν P⁶⁶ | βηθζαθα N (0.3%) NU | βελζεθα D (Is the choice of NU not curious?)

¹⁷ πολυ f³⁵ A,D [99%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75}NB,C,D,W [1%] NU

ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν.¹ **4** ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρα καὶ ἐτάρασσεν² τὸ ὕδωρ—ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγένετο ᾧ δῆποτε κατείχετο νοσήματι.³

The man selected for healing

5 Ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα ὀκτὼ ἔτη⁴ ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ.⁵ **6** Τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ, «Θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι;» **7** Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν, «Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα, ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃ⁶ με εἰς τὴν κολυμβήθραν, ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει.» **8** Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, «Ἐγείραι,⁷ ἄρον τὸν κράββατόν⁸ σου καὶ περιπάτει.» **9** Καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος καὶ ἤρεν τὸν κράββατον αὐτοῦ καὶ περιεπάτει. **10** Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· «Σάββατόν ἐστιν.⁹ οὐκ ἔξεστίν σοι ἄραι τὸν κράββατον.»¹⁰ **11** Ἀπεκρίθη¹¹ αὐτοῖς, «Ὁ ποιήσας με ὑγιῇ—ἐκεῖνός μοι εἶπεν, «Ἄρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει.» » **12** Ἠρώτησαν οὖν¹² αὐτόν, «Τίς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι, «Ἄρον τὸν κράββατόν σου¹³ καὶ περιπάτει;» » **13** Ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ἤδει τίς ἐστίν, ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν, ὅχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ.

14 Μετὰ ταῦτα εὐρίσκει αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· «Ἴδε, ὑγιὴς γέγονας. Μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι¹⁴ γένηται.» **15** Ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνήγγειλεν τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ

¹ ἐκδεχομενων (απεκδεχομενων 1.6%) την του υδατος κινήσιν f³⁵ (D)W (99.3%) CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} x A, B, C, T (0.7%) NU

² εταρασσεν *rell* | εταρασσετο [30%] CP, OC

³ The whole verse f³⁵ (A) (99.2%) CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} x B, C, D, T, W (0.8%) NU

⁴ τριακοντα οκτω ετη f³⁵ B [50%] CP, RP, TR | 1 και 23 x A, C, D [50%] HF, OC[NU] | ετη λη P⁶⁶ | λη P⁷⁵ | μ και η 3 W

⁵ ασθενεια f³⁵ A [97%] CP, HF, RP, TR | 1 αυτου P^{66,75} x B, C, D, W [3%] OC, NU

⁶ βαλη *rell* | βαλλη [5%] TR | βαλλει [2%] | βαλει [2%] | εμβαλη C

⁷ εγειραι f³⁵ P⁶⁶ [70%] CP, HF, RP, TR | εγειρε P⁷⁵ x B, C, W [29%] OC, NU | εγειρε και A, D [1%]

⁸ κραββατον f³⁵ P⁷⁵ [70%] CP, HF, RP, TR | κραβαττον P⁶⁶ A, B, C, D, W [29%] OC, NU | κραβακτον x | four other spellings (A similar statement obtains wherever the word occurs.)

⁹ εστιν f³⁵ [95%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 και P^{66,75} x A, B, C, D, N, W [5%] NU

¹⁰ κραββατον f³⁵ A, B [95%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 σου P^{66,75} x C, D, N, W [5%] NU

¹¹ απεκριθη f³⁵ D [95%] CP, HF, RP, OC, TR | ο δε 1 P⁶⁶ x C, N, W [4.5%] NU | ος δε 1 P⁷⁵ A, B [0.5%]

¹² ουν f³⁵ P⁷⁵ C, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶ x B, D [0.4%] NU | omit verse A, W [homoioteleuton]

¹³ τον κραββατον σου f³⁵ [70%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 κραβαττον 3 D [29.5%] | 1 κραβακτον 3 N | --- P^{66,75} x B, C [0.4%] NU | omit verse A, W

¹⁴ τι σοι f³⁵ x D, W [60%] CP, HF, RP, TR | ~ 21 P^{66,75} A, B, C, N [40%] OC, NU

ποιήσας αὐτὸν ὑγιῇ.

The Jews want to kill Jesus

16 Καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον τὸν Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι¹ καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι,² ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. **17** Ὁ δὲ Ἰησοῦς³ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, «Ὁ Πατὴρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι.» **18** Διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυεν τὸ σάββατον ἀλλὰ καὶ Πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.

Jesus addresses the Jews

He affirms His equality with the Father

19 Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς⁴ «Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ Υἱὸς ποιεῖν ἄφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μὴ τι βλέπῃ⁵ τὸν Πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ,⁶ ταῦτα καὶ ὁ Υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. **20** Ὁ γὰρ Πατὴρ φιλεῖ τὸν Υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ· καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. **21** Ὡςπερ γὰρ ὁ Πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ Υἱὸς οὗς θέλει ζωοποιεῖ. **22** Οὐδὲ γὰρ ὁ Πατὴρ κρίνει οὐδένα ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ Υἱῷ, **23** ἵνα πάντες τιμῶσιν τὸν Υἱὸν καθὼς τιμῶσιν τὸν Πατέρα. Ὁ μὴ τιμῶν τὸν Υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν Πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν.

The Son is the Just Judge

24 »Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον· καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν.

25 »Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται⁷ τῆς φωνῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται.⁸ **26** Ὡςπερ γὰρ ὁ Πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκεν καὶ τῷ Υἱῷ⁹ ζωὴν

¹ τον ιησουν οι ιουδαιοι f³⁵ A,N (95.2%) CP,HF,RP,OC,TR | ~ 3412 P^{66,75} xB,C,D,W (2%) NU | 124 (1.1%) | αυτον 34 (1.4%) | three other variants (0.4%)

² και εξητουν αυτον αποκτειναι f³⁵ A(N) (97.2%) CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75} xB,C,D,W (2.8%) NU

³ ιησους f³⁵ P⁶⁶ A,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | --- P⁷⁵ xB,W [0.5%]

⁴ απεκρινατο ουν ο ιησους και ειπεν αυτοις f³⁵ A [98%] CP,HF,RP,OC,TR | 12345 ελεγεν 7 P⁶⁶ [0.3%] NU | 12345 λεγει 7 [1%] | απεκριθη 234567 D,N,W [0.5%] | 125 ελεγεν 7 P⁷⁵ B | ~ ελεγεν 2734 x

⁵ βλεπη *rell* | βλεπει [30%]

⁶ ποιη *rell* | ποιει A [30%]

⁷ ακουσονται f³⁵ A,D [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ακουσουσιν P⁷⁵ B [0.5%] NU | ακουσωσιν P⁶⁶ xW [1%]

⁸ ζησονται f³⁵ A [98%] CP,HF,RP,OC,TR | ζησουσιν P^{66,75} xB,D,W [2%] NU | one other reading

⁹ εδωκεν και τω υιω f³⁵ A,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 2341 P^{66,75} B [0.4%] NU | --- x | ~ 234 ζωνν 1 W

ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· **27** καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ¹ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. **28** Μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ἣ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται² τῆς φωνῆς αὐτοῦ **29** καὶ ἐκπορεύονται—οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. **30** Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ’ ἑμαυτοῦ οὐδέν. Καθὼς ἀκούω, κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός.³

Four witnesses to Jesus

31 »Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής. **32** Ἄλλος ἐστίν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστίν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. **33** Ὑμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην καὶ μεμαρτύρηκεν τῇ ἀληθείᾳ. **34** Ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω· ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. **35** Ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος, ὁ καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν⁴ ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. **36** Ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου, τὰ γὰρ ἔργα ἃ ἔδωκέν⁵ μοι ὁ Πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά—αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ⁶ ποιῶ—μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ Πατὴρ με ἀπέσταλκεν.

37 »Καὶ ὁ πέμψας με Πατὴρ, αὐτὸς⁷ μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ. Οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε πώποτε⁸ οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἐωράκατε.⁹ **38** Καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν ὑμῖν,¹⁰ ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. **39** Ἐρευνᾶτε¹¹ τὰς Γραφὰς ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν, καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ. **40** Καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρὸς με ἵνα ζωὴν ἔχητε.

The Jews are accused by Moses

41 »Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω. **42** Ἀλλ’¹² ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν

¹ καὶ f³⁵ D [99%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75}(x)A, B, N, W [1%] NU

² ἀκούσονται f³⁵ A, D [98.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ἀκουσουσιν P⁷⁵B [0.5%] NU | ἀκουσώσιν P⁶⁶xN, W [1%]

³ πατρος f³⁵ [80%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75}xA, B, D, N, W [20%] NU

⁴ ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν f³⁵ P⁶⁶xB, D, N [89.5%] HF, RP, OC, NU | ~ 231 A, W [0.5%] CP | ἀγαλλιασθῆναι 23 [10%] TR

⁵ ἔδωκεν f³⁵ A, D [95%] CP, HF, RP, OC, TR | δέδωκεν P⁶⁶xB, N, W [5%] NU

⁶ ἐγὼ f³⁵ [96%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶xA, B, D, N, W [4%] NU

⁷ αὐτος f³⁵ P⁶⁶A, N (98.1%) CP, HF, RP, OC, TR | ἐκεῖνος P^{75,95}xB, W (0.8%) NU | ἐκεῖνος 1 D (0.1%) | --- (0.1%) | long omissions (0.8%)

⁸ ἀκηκοατε πώποτε f³⁵ [95%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 P^{(66)75v}xA, B, D, N, W [5%] NU

⁹ ἐωρακατε *rell* | εωρακατε P⁷⁵N [10%] | εωρακαται P⁶⁶

¹⁰ μενοντα εν υμιν f³⁵ A, D [96%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 231 P^{66,75}xB, N, W [3%] NU | ~ 23 οντα [1%]

¹¹ ἐρευνατε f³⁵ A, D, W [99.6%] CP, HF, RP, OC, TR | ἐραυνατε P⁶⁶xB [0.4%] NU | ἐραυναται N

¹² ἀλλ f³⁵ P⁶⁶xA, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ἀλλὰ P⁷⁵B, D, W [0.5%] NU

ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. **43** Ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε.¹ **44** Πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀνθρώπων² λαμβάνοντες καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε;

45 »Μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν Πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν, Μωσῆς,³ εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. **46** Εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσεῖ,⁴ ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ ἐμοῦ γὰρ⁵ ἐκεῖνος ἔγραψεν. **47** Εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν πιστεύσετε;»

Jesus is back in Galilee

6:1 Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας, τῆς Τιβεριάδος. **2** Καὶ ἠκολούθει⁶ αὐτῷ ὄχλος πολὺς, ὅτι ἐώρων⁷ αὐτοῦ⁸ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. **3** Ἀνῆλθεν δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ⁹ Ἰησοῦς καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. **4** (Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ Πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων.)

Food for 15,000

5 Ἐπάρας οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμούς,¹⁰ καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς τὸν¹¹ Φίλιππον, «Πόθεν ἀγοράσομεν¹² ἄρτους ἵνα φάγωσιν οὗτοι;» **6** Τοῦτο δὲ ἔλεγεν πειράζων αὐτόν, αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἡμελλεν¹³ ποιεῖν. **7** Ἀπεκρίθη αὐτῷ¹⁴ Φίλιππος, «Διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν¹⁵ βραχὺ τι¹⁶ λάβῃ.» **8** Λέγει

¹ ληψεσθε f³⁵ [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ληψεσθαι [2.2%] | λημψεσθαι xA, D, W [0.5%] | λημψεσθε P^{66,75}B, N [0.3%] NU

² ανθρωπων f³⁵ (22.6%) | αλληλων P^{66,75}xA, B, D, N, W (77.2%) CP, HF, RP, OC, TR, NU | long omissions (0.2%)

³ μωσης f³⁵ A [96%] CP, HF, RP, TR | μουσης P^{66,75}xB, D, N, W [3%] OC, NU | μωσεις [1%]

⁴ μωσει f³⁵ xA [50%] CP, HF, TR | μωση [47%] RP | μωση [2%] | μωσει P^{66,75}B, D, N, W [1%] OC, NU

⁵ εμου γαρ f³⁵ D [25%] | ~ 21 P^{66,75}xA, B, N, W [75%] CP, HF, RP, OC, TR, NU

⁶ και ηκολουθει f³⁵ A [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 2 δε P^{66,75v}xB, D, N, W [3%] NU

⁷ εωρων f³⁵ P⁶⁶x (94%) CP, HF, RP, OC, TR | εωρων (1.5%) | εθεωρουν B, D, N (2.6%) NU | εθεωρων P⁷⁵A (0.5%) | εωρακεν (1.1%) | θεωρουντες W (0.1%) | three other variants (0.2%)

⁸ αυτου f³⁵ N [80%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶xA, B, D, W [20%] NU

⁹ ο f³⁵ A, N [99%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶xB, D, W [1%] NU

¹⁰ ο ιησους τους οφθαλμους f³⁵ [90%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 3412 P⁶⁶A, B, D, N, W [9%] NU | ~ 342 x | 34 [1%]

¹¹ τον f³⁵ A [99%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶xB, D, N, W [1%] NU

¹² αγορασομεν f³⁵ [60%] CP, HF, RP, TR | αγορασωμεν P⁶⁶xA, B, D, N, W [40%] OC, NU

¹³ ημελλεν f³⁵ P⁶⁶D [50%] CP | εμελλεν P⁷⁵xA, B, N, W [50%] HF, RP, OC, TR, NU

¹⁴ αυτω f³⁵ P⁷⁵A, B, D [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 ο P⁶⁶xN, W [0.5%] [NU]

¹⁵ αυτων f³⁵ D [97%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75}xA, B, N, W [3%] NU

¹⁶ τι f³⁵ P⁶⁶xA, N, W [99.7%] CP, HF, RP, OC, TR [NU] | --- P⁷⁵B, D [0.3%]

αὐτῷ εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας, ὁ¹ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου, **9** «Ἔστιν παιδάριον ἐν² ᾧδε³ ὃ⁴ ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια, ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστὶν εἰς τοσούτους;»

10 Εἶπεν δὲ⁵ ὁ Ἰησοῦς, «Ποίησατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν.» Ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ· ἀνέπεσον⁶ οὖν⁷ οἱ ἄνδρες,⁸ τὸν ἀριθμὸν ὥσει⁹ πεντακισχίλιοι. **11** Ἐλαβεν δὲ¹⁰ τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς, καὶ εὐχαριστήσας διέδωκεν¹¹ τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ¹² τοῖς ἀνακειμένοις· ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων, ὅσον ἤθελον. **12** Ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, «Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα τῶν κλασμάτων,¹³ ἵνα μὴ τι ἀπόληται.» **13** Συνήγαγον οὖν καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων ἃ ἐπερίσσευσεν¹⁴ τοῖς βεβρωκόσιν.

14 Οἱ οὖν ἄνθρωποι, ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον ὁ Ἰησοῦς,¹⁵ ἔλεγον ὅτι «Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.» **15** Ἰησοῦς οὖν, γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἀρπάζειν αὐτὸν ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν¹⁶ βασιλέα, ἀνεχώρησεν πάλιν¹⁷ εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

¹ ο *rell* | --- [1%] CP

² ἐν *f*³⁵ A [97%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} *XB*, D, N, W [3%] NU

³ ᾧδε *rell* | ᾧδε *f*³⁵ (I include this information for the record and so as not to lose sight of it, but since there is apparently no difference in meaning, I stay with the conventional pointing. However, in most manuscripts the difference between ᾧδε and ᾧ δε is not clear, and the expedient adopted by *f*³⁵ removes the ambiguity. A similar statement obtains wherever the word occurs.)

⁴ ο *f*³⁵ *KN* [97%] CP, HF, RP, TR | ος P⁶⁶ A, B, D, W [3%] OC, NU | two other readings

⁵ δε *f*³⁵ A, N, W [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ουν P⁶⁶ D [0.5%] | --- P⁷⁵ *XB* [0.5%] NU

⁶ ἀνεπεσον *f*³⁵ [70%] CP, HF, RP, OC, TR | ἀνεπεσαν P⁶⁶ *KA*, B, D, N, W [30%] NU

⁷ ουν *rell* | --- [30%]

⁸ οἱ ἀνδρες *f*³⁵ *XB* (83.5%) CP, HF, RP, OC, TR, NU | 2 P^{66,75} D, W (8.1%) | 1 ἄνθρωποι 2 A (8.1%) | 1 ἄνθρωποι (0.3%) | ~ τὸν ἀριθμὸν 2 N

⁹ ὥσει *f*³⁵ P⁶⁶ A [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ὡς P⁷⁵ *XB*, D, N, W [1%] NU

¹⁰ δε *f*³⁵ *KN* [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ουν P^{28,66} A, B, D, W [1%] NU | ~ καὶ [2%]

¹¹ διέδωκεν *f*³⁵ P⁷⁵ A, B, W (83.4%) CP, HF, RP, OC, TR, NU | δέδωκεν (7.2%) | ἐδωκεν P^{28,66} (*XD*) N (8.9%) | διαδέδωκε (0.3%) | three other variants (0.2%)

¹² τοῖς μαθηταῖς οἱ δε μαθηταὶ *f*³⁵ D [97%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} *KA*, B, N, W [3%] NU [an easy case of homoioarcton]

¹³ τῶν κλασμάτων *f*³⁵ N [25%] | κλασματα P⁷⁵ *KA*, B [75%] CP, HF, RP, OC, TR, NU

¹⁴ ἐπερίσσευσεν *f*³⁵ *KA* [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ἐπερίσσευσαν P⁷⁵ B, D, W [0.5%] NU | ἐπερίσσευσεν N

¹⁵ ο ἐποίησεν σημεῖον ο ἰησοῦς *f*³⁵ A(N) (89.4%) CP, HF, RP, OC, TR | ~ 13245 (1.6%) | ~ 12453 (1%) | ~ 31245 (0.8%) | ~ το 31245 (5.7%) | 1245 (0.3%) | α 2 σημεῖα 45 (0.3%) | 123 *XD*, W (0.5%) NU | α 2 σημεῖα P⁷⁵ B (0.3%) | two other variants (0.1%)

¹⁶ αὐτον *f*³⁵ D(N) [97%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁷⁵ *KA*, B, W [3%] NU

¹⁷ πάλιν *f*³⁵ P⁷⁵ *KA*, B, D, N [50%] OC, TR, NU | --- W [50%] HF, RP | ~ πάλιν ἀνεχώρησεν CP

16 Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, 17 καὶ ἐμβάντες εἰς τὸ¹ πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καπερναούμ.² Καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει, καὶ οὐκ³ ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς. 18 Ἡ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διηγείρετο.⁴ 19 Ἐηλακότες οὖν ὥς σταδίους εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα, θεωροῦσιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν. 20 Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, «Ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε.» 21 Ἦθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο⁵ ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.

22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἐστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης, ἰδὼν⁶ ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἓν, ἐκείνο εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,⁷ καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοιάριον⁸ ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον—23 ἄλλα δὲ⁹ ἦλθεν¹⁰ πλοιάρια¹¹ ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον, εὐχαριστήσαντος τοῦ Κυρίου—24 ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν¹² αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα¹³ καὶ ἦλθον εἰς Καπερναούμ, ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. 25 Καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης, εἶπον αὐτῷ, «Ραββί, πότε ὧδε γέγονας;»

The Bread of Life

26 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· «Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ

¹ το f³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P⁷⁵xB [1%] NU

² καπερναουμ f³⁵ A [99%] CP,HF,RP,OC,TR | καφαρναουμ P⁷⁵xB,D,N,W [1%] NU

³ ουκ f³⁵ A [97%] CP,HF,RP,OC,TR | ουπω P⁷⁵xB,D,N,W [3%] NU

⁴ διηγειρετο f³⁵ xA,D,N,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR | διεγειρετο P²⁸B [2%] NU

⁵ το πλοιον εγενετο f³⁵ x(D) [95%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 312 P⁷⁵A,B,N,W [5%] NU

⁶ ιδων f³⁵ [98%] CP,HF,RP,OC,TR | ειδον P⁷⁵A,B [1%] NU | ειδεν P²⁸xD [0.5%] | ιδον N,W [0.5%]

⁷ εκεινο εἰς ο ανεβησαν οι μαθηται αυτου f³⁵ (77.2%) CP,HF,RP,OC,TR | 234567 D (1.9%) | 134567 (0.7%) | 12 ον 4567 (2%) | 123 ανεβησαν 567 (12.9%) | 123456 του ιησου x (0.9%) | --- P⁷⁵A,B,N,W (4.2%) NU | long omissions (0.2%) [homoioteleuton]

⁸ πλοιαριον f³⁵ [95%] CP,HF,RP,OC,TR | πλοιον P⁷⁵A,B,D,N,W [5%] NU | πλοιαν x

⁹ δε f³⁵ A(N)W (98.9%) CP,HF,RP,OC,TR | --- P⁷⁵B(D) (0.7%) NU | ουν x (alone) | two other readings (0.4%)

¹⁰ ηλθεν f³⁵ P⁷⁵A,B,W (84.7%) CP,HF,RP,OC,TR,NU | ηλθον N (13.8%) | ην (0.4%) | --- (0.5%) | ελθοντων D (alone) | απελθοντων x (alone) | four other variants (0.5%)

¹¹ πλοιαρια f³⁵ A,N (98.5%) CP,HF,RP,OC,TR[NU] | πλοια P⁷⁵B,W (1.4%) | πλοιων x (alone) | πλοιαρειων D (alone)

¹² ενεβησαν f³⁵ A,B,N,W (79.5%) CP,HF,RP,OC,NU | 1 και (4.9%) TR | ανεβησαν P⁷⁵x (13.1%) | ανεβησαν και (1.8%) | ελαβον D (0.6%) (x 4.3% omit αυτοι)

¹³ τα πλοια f³⁵ A [98%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 πλοιαρια P⁷⁵B(D)N,W [2%] NU | το πλοιον x

με, οὐχ ὅτι εἶδετε¹ σημεία, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε. **27** Ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ Πατὴρ ἐσφράγισεν ὁ Θεός.» **28** Εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, «Τί ποιῶμεν² ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ;» **29** Ἀπεκρίθη³ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, «Τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἵνα πιστεύσητε⁴ εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος.» **30** Εἶπον οὖν αὐτῷ· «Τί οὖν ποιεῖς σὺ⁵ σημεῖον ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; Τί ἐργάζῃ;» **31** Οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστιν γεγραμμένον· «Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν.» »

32 Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωσῆς⁶ δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ Πατὴρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν. **33** Ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδούς τῷ κόσμῳ.» **34** Εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, «Κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον.» **35** Εἶπεν δὲ⁷ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Εγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. Ὁ ἐρχόμενος πρὸς με⁸ οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσῃ⁹ πώποτε. **36** Ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἐωράκατέ με,¹⁰ καὶ οὐ πιστεύετε. **37** Πᾶν ὃ δίδωσίν μοι ὁ Πατὴρ πρὸς ἐμὲ ἤξει, καὶ τὸν ἐρχόμενον πρὸς με¹¹ οὐ μὴ ἐκβάλω¹² ἔξω. **38** Ὅτι καταβέβηκα ἐκ¹³ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. **39** Τοῦτο δὲ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός,¹⁴ ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ¹⁵ ἀναστήσω αὐτὸ¹⁶ ἐν¹⁷ τῇ ἐσχάτῃ

¹ εἶδετε *rell* | ἰδετε A,N [25%] | εἶδατε D

² ποιῶμεν *rell* | ποιούμεν [3%] some TRs | ποιησωμεν W [1%] | two other readings

³ απεκριθη *f*³⁵ P⁷⁵ *κ*W [70%] CP,HF,RP,OC | 1 ο A,B,D,N [30%] TR[NU]

⁴ πιστευσητε *f*³⁵ [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | πιστευητε P⁷⁵ A,B,N [1%] NU | πιστευσηται D,W | πιστευηται *κ*

⁵ συ *rell* | --- W [10%] | σοι D

⁶ μωσης *f*³⁵ A [50%] CP,HF,RP,TR | μουσης P⁷⁵ *κ*B,W [50%] OC,NU

⁷ δε *f*³⁵ A [99%] CP,HF,RP,OC,TR | --- B,W [0.5%] NU | ουν *κ*D [0.5%]

⁸ με *f*³⁵ A,D,W [99.8%] CP,HF,RP,OC,TR | εμε P⁷⁵ *κ*B [0.2%] NU

⁹ διψηση *f*³⁵ [95%] CP,HF,RP,OC,TR | διψησει P⁶⁶ *κ*A,B,W [5%] NU | διψασει D

¹⁰ με *f*³⁵ P⁶⁶ B,D,W [99.9%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | --- *κ*A [alone]

¹¹ με *f*³⁵ A,B,D,W [97%] CP,HF,RP,OC,TR | εμε P^{66,75} *κ* [3%] NU

¹² εκβαλω *rell* | εκβαλλω [2%] CP

¹³ εκ *f*³⁵ *κ*D [98%] CP,HF,RP,OC,TR | απο P⁶⁶ A,B,W [2%] NU

¹⁴ πατρος *f*³⁵ [98%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75} (*κ*)A,B(C)D,W [2%] NU

¹⁵ αλλα *rell* | αλλ D [10%] CP

¹⁶ αυτο *f*³⁵ P^{66,75} *κ*A,B,C,D [50%] CP,RP,OC,TR,NU | αυτον N,W [50%] HF

¹⁷ εν *f*³⁵ *κ*A,D,N [60%] CP,OC,TR[NU] | --- P^{66,75} B,C,W [40%] HF,RP

¹⁸ δε *f*³⁵ [85%] CP,HF,RP,OC,TR | γαρ *κ*A,B,C,D,N,W [13%] NU | --- P⁽⁶⁶⁾⁷⁵ [2%]

¹⁹ πεμψαντος με *f*³⁵ A [90%] CP,HF,RP,OC,TR | πατρος μου P^{66,75} *κ*B,C,D,N,W [6%] NU |

ἡμέρα. **40** Τοῦτο δέ¹ ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με,² ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν Υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ³ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.»

41 Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶπεν, «Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.» **42** Καὶ ἔλεγον· «Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; Πῶς οὖν⁴ λέγει οὗτος⁵ ὅτι Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα;»

43 Ἀπεκρίθη οὖν⁶ ὁ⁷ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. **44** Οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με ἐὰν μὴ ὁ Πατὴρ ὁ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτόν, καὶ ἐγὼ⁸ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν⁹ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. **45** Ἔστιν γεγραμμένον ἐν τοῖς Προφήταις, «Καὶ ἔσονται πάντες διδασκοί¹⁰ Θεοῦ.» Πᾶς οὖν¹¹ ὁ ἀκούων¹² παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς με.¹³ **46** (Οὐχ ὅτι τὸν Πατέρα τις ἐώρακεν,¹⁴ εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ Θεοῦ—οὗτος ἐώρακεν τὸν Πατέρα.) **47** Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν· ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ¹⁵ ἔχει ζωὴν αἰώνιον.

48 »Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. **49** Οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ,¹⁶ καὶ ἀπέθανον. **50** Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ. **51** Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς. Ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται¹⁷ εἰς τὸν αἰῶνα. Καί, ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σὰρξ μου ἐστίν, ἣν ἐγὼ δώσω

--- [2%] | 12 πατρος [2%]

¹ δε f³⁵ [85%] CP, HF, RP, OC, TR | γαρ xA, B, C, D, N, W [13%] NU | --- P⁽⁶⁶⁾⁷⁵ [2%]

² πεμψαντος με f³⁵ A [90%] CP, HF, RP, OC, TR | πατρος μου P^{66,75} xB, C, D, N, W [6%] NU | --- [2%] | 12 πατρος [2%]

³ εγω f³⁵ P⁷⁵ B, C, W [80%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 εν xN [18%] [NU] | εν P⁶⁶ A, D [1%] | --- [1%]

⁴ ουν f³⁵ P⁶⁶ xA, D, N (98.9%) CP, HF, RP, OC, TR | νυν P⁷⁵ B, C, T, W (0.6%) NU | --- (0.3%) | three other variants (0.2%)

⁵ λεγει ουτος f³⁵ A(W) (93.1%) CP, HF, RP, OC, TR | 1 ουτως (0.9%) | 1 αυτος (0.8%) | ~ 21 xN (0.4%) | 1 P^{66,75} B, C, T (4.8%) NU | 1 εαυτον D (alone)

⁶ ουν f³⁵ xA, D, N, W [97%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} B, C [3%] NU

⁷ ο f³⁵ P⁶⁶ A, C, D, N, W [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁷⁵ xB [2%] NU

⁸ και εγω f³⁵ A [97%] CP, HF, RP, OC, TR | καγω P^{66,75} xB, C, D, N(W) [3%] NU

⁹ εν f³⁵ P⁶⁶ A, B, C, D, N, W [90%] HF, RP, NU | --- P⁷⁵ x [10%] CP, OC, TR

¹⁰ διδασκοι *rell* | 1 του [10%] TR

¹¹ ουν f³⁵ A [98%] CP, HF, RP, TR | --- P^{66,75} xB, C, D, N, W [2%] OC, NU

¹² ακουων f³⁵ D [85%] CP, HF, RP, OC | ακουσας P^{66,75} xA, B, C, N, W [15%] TR, NU

¹³ με f³⁵ P⁶⁶ A, C, D, N, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | εμε P⁷⁵ xB [0.5%] NU

¹⁴ τις εωρακεν f³⁵ A [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 P⁶⁶ x(B)C, D(N)(W) [1%] NU

¹⁵ εις εμε f³⁵ A, C, D, N (99.5%) CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶ xB, T, W (0.5%) NU

¹⁶ το μαννα εν τη ερημω f³⁵ P⁶⁶ xA [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 34512 B, C, D, W [0.5%] NU

¹⁷ ζησεται f³⁵ P⁶⁶ B, C [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ζησει xD, W [1%] NU

ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.»¹

Chew flesh, drink blood

52 Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι² λέγοντες, «Πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα³ φαγεῖν;» **53** Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου καὶ πίνετε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. **54** Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ⁴ ἀναστήσω αὐτὸν⁵ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. **55** Ἡ γὰρ σὰρξ μου ἀληθῶς⁶ ἐστὶν βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῶς⁷ ἐστὶν πόσις. **56** Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐμοὶ μένει καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ. **57** Καθὼς ἀπέστειλέν με ὁ ζῶν Πατὴρ καὶ ἐγὼ ζῶ διὰ τὸν Πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με, κακεῖνος ζήσεται⁸ δι' ἐμέ. **58** Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ⁹ οὐρανοῦ καταβάς—οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες ὑμῶν¹⁰ τὸ μάννα¹¹ καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων μου¹² τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσεται¹³ εἰς τὸν αἰῶνα.» **59** Ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καπερναοῦμ.¹⁴

Jesus loses many followers

60 Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον·¹⁵ «Σκληρὸς ἐστὶν οὗτος ὁ λόγος·¹⁶ τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;» **61** Εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· «Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; **62** Ἐὰν οὖν θεωρῇτε¹⁷ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; **63** Τὸ Πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωοποιοῦν· ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν. Τὰ ρήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ¹⁸ ὑμῖν πνεῦμά ἐστιν, καὶ ζωὴ ἐστίν.

¹ ἡ σὰρξ μου ἐστὶν ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς **f**³⁵ [99%] CP, HF, RP, OC, TR | 1-4, 8-12 **P**^{66,75v} B, C, D, W [1%] NU | ~ 8-12, 1-4 **κ**

² πρὸς ἀλλήλους οἱ ἰουδαῖοι *rell* | ~ 3412 C, D [3%] CP

³ σὰρκα **f**³⁵ **κ** C, D, W [99.7%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 αὐτοῦ **P**⁶⁶ B [0.3%] [NU]

⁴ καὶ ἐγὼ **f**³⁵ [95%] CP, HF, RP, OC, TR | καὶ ἐγὼ **P**^{66,75} **κ** A, B, C, D, W [5%] NU

⁵ αὐτον **f**³⁵ **P**^{66,75} **κ** A, B, D, W [75%] CP, HF, RP, TR, NU | 1 ἐν C [25%] OC

⁶ ἀληθῶς **f**³⁵ **P**⁶⁶ (**κ**)(D) (74.3%) CP, HF, RP, OC, TR | ἀληθῆς **P**⁷⁵ B, C, T, W (24.5%) NU | long omissions (1.2%) [homoioteleuton]

⁷ ἀληθῶς **f**³⁵ **P**⁶⁶ (74.7%) CP, HF, RP, OC, TR | ἀληθῆς **P**⁷⁵ B, C, T, W (22.9%) NU | --- (**κ**)(D) (1.2%) | long omissions (1.2%) [homoioteleuton]

⁸ ζήσεται **f**³⁵ **P**⁶⁶ W [90%] CP, HF, RP, OC, TR | ζήσῃ **P**⁷⁵ **κ** B, N [10%] NU | ζῇ C, D

⁹ ἐκ τοῦ **f**³⁵ **P**⁶⁶ **κ** D, N, W (99.6%) CP, HF, RP, OC, TR | ἐξ **P**⁷⁵ B, C, T (0.4%) NU

¹⁰ ὑμῶν **f**³⁵ **κ** D, N (94%) CP, HF, RP, OC, TR | ἡμῶν (5.4%) | --- **P**^{66,75} B, C, T, W (0.6%) NU

¹¹ τὸ μάννα **f**³⁵ N (92.3%) CP, HF, RP, OC, TR | 12 ἐν τῇ ἐρημῳ (6.7%) | --- **P**^{66,75} **κ** B, C, D, T, W (1%) NU

¹² μου **f**³⁵ [30%] CP | --- **P**^{66,75} **κ** A, B, C, D, N, W [70%] HF, RP, OC, TR, NU

¹³ ζήσεται **f**³⁵ **P**⁶⁶ D [85%] CP, HF, RP, OC, TR | ζήσῃ **P**⁷⁵ **κ** B, C, N [15%] NU | ζῇση (W)

¹⁴ καπερναοῦμ **f**³⁵ N [99%] CP, HF, RP, OC, TR | καφαρναοῦμ **P**^{66,75} **κ** A, B, C(D) W [1%] NU

¹⁵ εἶπον *rell* | εἶπαν (D) NU

¹⁶ οὗτος ὁ λόγος **f**³⁵ **P**⁷⁵ [95%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 231 **P**⁶⁶ **κ** B, C, D, N, W [5%] NU

¹⁷ θεωρῇτε *rell* | θεωρεῖτε [30%] | θεωρησῇται **P**⁶⁶ | εἰδῇται W | θεωρηται N

¹⁸ λαλῶ **f**³⁵ [90%] CP, HF, RP, OC, TR | λελαληκα **κ** B, C, D, N, W [10%] NU

64 Ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἱ οὐ πιστεύουσιν.» (Ἦδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες, καὶ τίς ἐστὶν ὁ παραδώσων αὐτόν.) **65** Καὶ ἔλεγεν, «Διὰ τοῦτο εἶρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδείς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με ἐὰν μὴ ἦ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ Πατρός μου.»¹

66 Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ² εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. **67** Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα, «Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;» **68** Ἀπεκρίθη οὖν³ αὐτῷ Σίμων Πέτρος· «Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; Ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις. **69** Καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς⁴ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.»⁵ **70** Ἀπεκρίθη αὐτοῖς·⁶ «Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; Καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν.» **71** Ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτην,⁷ οὗτος γὰρ ἔμελλεν αὐτὸν παραδιδόναι,⁸ εἷς ὢν⁹ ἐκ τῶν δώδεκα.

Passover, 29 AD

7:1 Καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς μετὰ ταῦτα¹⁰ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ᾔθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι.

Jesus and His brothers

2 Ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ Σκηνοπηγία. **3** Εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· «Μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ ὑπάγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταὶ σου θεωρήσωσιν¹¹ τὰ ἔργα αὐ¹² ποιεῖς· **4** οὐδεὶς γὰρ ἐν

¹ μου f³⁵ N [99%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶ XB, C, D, W [1%] NU

² απηλθον των μαθητων αυτου f³⁵ [90%] CP, HF, RP, TR | 1 εκ 234 OC [4%] | ~ 2341 C, D, N, W [5%] | ~ 231 X | ~ εκ 2341 P⁶⁶ B, T [1%] [NU] (According to *TuT* 4.6% have εκ, 95.4% do not, but the order of the surrounding words is not given.)

³ ουν f³⁵ [90%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶ XB, C, N, W [10%] NU | δε D

⁴ ο χριστος ο υιος f³⁵ N (99.5%) CP, HF, RP, OC, TR | 123 αγιος P⁶⁶ | 3 αγιος P^{75v} XB, C, D, W (0.5%) NU

⁵ του θεου του ζωντος f³⁵ N (97.7%) CP, HF, RP, OC, TR | 12 P^{66,75} XB, C, D, W (1.8%) NU | 34 (0.5%)

⁶ αυτοις f³⁵ [70%] CP, HF | 1 ο ιησους P⁷⁵ B, C, N [30%] RP, OC, TR, NU | 1 ιησους P⁶⁶ | ιησους και ειπεν 1 X | ο ιησους λεγων D

⁷ ισκαριωτην f³⁵ N (96.3%) CP, HF, RP, OC, TR | ισκαριωτου P^{66,75} B, C, W (2.8%) NU | απο καρωτου X (0.6%) | ισκαριωτ (0.2%) | σκαριωθ D

⁸ εμελλεν αυτον παραδιδοναι f³⁵ (X) (80.2%) CP, HF, RP, OC | ημελλεν 23 P⁶⁶ (14.8%) TR | ~ 132 P⁷⁵ B, C, N, W (3%) NU | ~ 213 (0.7%) | ~ ημελλεν 32 D (0.7%) | ~ 2 ημελλεν 3 (0.4%) | two other variants (0.2%)

⁹ ων f³⁵ P⁶⁶ XN, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- B, C, D [0.5%] NU

¹⁰ περιεπατει ο ιησους μετα ταυτα f³⁵ [90%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 45123 P^{66,75} XA, C, D, W [10%] NU | ~ 4513 B | ~ 1 μετ αυτων 23 N

¹¹ θεωρησωσιν f³⁵ P⁶⁶ [96%] CP, HF, RP, OC, TR | θεωρησουσιν P⁷⁵ B, D, N, W [4%] NU | θεωρουσιν X

¹² τα εργα α f³⁵ XD [30%] | 12 σου 3 N, W [67.5%] CP, HF, RP, OC, TR | σου 123 P^{66,75} B [0.5%] NU | 123 συ [2%]

κρυπτῶ τι¹ ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. Εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανερώσω σεαυτὸν τῷ κόσμῳ.» **5** Οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν.

6 Λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὕπω πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτε ἐστίν ἕτοιμος. **7** Οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. **8** Ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην.² Ἐγὼ οὕπω³ ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς⁴ οὕπω πεπλήρωται.» **9** Ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτοῖς⁵ ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ.

Jesus leaves Galilee—the last six months of His public ministry

7:10 Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἑορτὴν,⁶ οὐ φανερώς, ἀλλ' ὥς⁷ ἐν κρυπτῷ. **11** Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτόν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον, «Ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος;» **12** Καὶ γογγυσμὸς πολλὸς περὶ αὐτοῦ ἦν⁸ ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι «Ἀγαθὸς ἐστίν,» ἄλλοι⁹ ἔλεγον, «Οὐ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον.» **13** Οὐδεὶς μέντοι παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

Jesus teaches in the Temple

14 Ἦδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσοῦσης, ἀνέβη ὁ¹⁰ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν καὶ ἐδίδασκεν. **15** Καὶ ἐθαύμαζον¹¹ οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, «Πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν, μὴ μεμαθηκώς;» **16** Ἀπεκρίθη οὖν¹² αὐτοῖς ὁ¹³ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· «Ἡ ἐμὴ διδασχὴ οὐκ ἔστιν ἐμή, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με. **17** Ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδασχῆς, πότερον ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ. **18** Ὁ ἀφ' ἐαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ, ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτόν, οὗτος ἀληθὴς ἐστίν, καὶ ἀδικία ἐν

¹ ἐν κρυπτῷ τι **f**³⁵ P⁶⁶D,W [95%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 312 P⁷⁵XB,N [5%] NU

² ταυτην **f**³⁵ X [95%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75}B,D,N,W [5%] NU

³ ουπω **f**³⁵ P^{66,75}B,N,T,W [96.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ουκ X^D [3%] NU | --- [0.5%]

⁴ ο καιρος ο εμος **f**³⁵ [95%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 342 P^{66,75}B,D,N,W [4.5%] NU | ~ 42 X [0.5%]

⁵ αυτοις **f**³⁵ P⁷⁵B,T (87.5%) CP,HF,RP,OC,TR | αυτος P⁶⁶X^D,N,W (8.3%) NU | αυτου (0.5%) | --- (3.4%) | two other variants (0.2%)

⁶ τοτε και αυτος ανεβη εις την εορτην **f**³⁵ D [95%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 5671234 P^{66,75}XB,N,W [5%] NU

⁷ αλλ ως **f**³⁵ N,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | αλλα 2 P^{66,75}B [0.5%] [NU] | 1 X^D [0.5%]

⁸ πολυς περι αυτου ην **f**³⁵ (89.3%) CP,HF,RP,OC,TR | ~ 1423 X^N (6.5%) | ~ 2341 P⁷⁵B,T,W (1.5%) NU | ~ 4123 (0.5%) | ~ 2314 (0.4%) | ~ 4231 (0.1%) | 123 (0.4%) | 124 (0.8%) | ~ 423 P⁶⁶D (alone) | 14 (0.3%) | two other readings (0.1%)

⁹ αλλοι **f**³⁵ P⁶⁶X^D [95%] CP,HF,RP,OC | 1 δε P⁷⁵B,N,W [5%] TR[NU]

¹⁰ ο **f**³⁵ D,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75}XB [0.5%] NU

¹¹ και εθαυμαζον **f**³⁵ N [98%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 2 συν P^{66,75}XB,D,W [2%] NU

¹² συν *rell* | --- D [20%] TR

¹³ ο **f**³⁵ P⁶⁶D(N)W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | --- XB [0.5%]

αὐτῷ οὐκ ἔστιν.

Moses vs the Jews

19 »Οὐ Μωσῆς¹ δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον; Καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον. Τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι;» **20** Ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος καὶ εἶπεν,² «Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι;»

21 Ἀπεκρίθη³ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Ἐν ἔργον ἐποίησα, καὶ πάντες θαυμάζετε. **22** Διὰ τοῦτο· Μωσῆς⁴ δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν (οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωσέως⁵ ἐστίν, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων), καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. **23** Εἰ περιτομήν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωσέως,⁶ ἐμοὶ χολᾷτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῇ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; **24** Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.»⁷

Public opinion divided

25 Ἐλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν· «Οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; **26** Καὶ ἴδε, παρηρησία λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν. Μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς⁸ ὁ Χριστός; **27** Ἀλλὰ τοῦτον οἶδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐστίν.»

28 Ἐκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων· «Κἀμὲ οἴδατε, καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. **29** Ἐγὼ⁹ οἶδα αὐτὸν ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι, κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν.» **30** Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

31 Πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπίστευσαν¹⁰ εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον ὅτι¹¹ «Ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μῆτι¹² πλείονα σημεῖα¹³ ποιήσει ὢν οὗτος ἐποίησεν;»

¹ μωσης f³⁵ [90%] CP, HF, RP, TR | μωυσης P⁶⁶ XB, D, N, W [10%] OC, NU

² και ειπεν f³⁵ D, N [95%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} XB, W [1%] NU | 1 ειπον αυτω [4%]

³ απεκριθη *rell* | 1 ο D, N, W [20%] TR

⁴ μωσης f³⁵ [85%] CP, HF, RP, TR | μωυσης P^{66,75} (X)B(D)N, W [15%] OC, NU

⁵ μωσεως f³⁵ XN [95%] CP, HF, RP, TR | μωυσεως P⁶⁶ B, D, W [5%] OC, NU

⁶ μωσεως f³⁵ [85%] CP, HF, RP, TR | μωυσεως P^{66,75} XB(D)N, W [15%] OC, NU

⁷ κρινατε f³⁵ X [99%] CP, HF, RP, OC, TR | κρινετε P^{66,75} B, N [1%] NU | κρινετε D | κρινεται W

⁸ αληθως f³⁵ [90%] HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} XB, D, N, W [10%] CP, NU

⁹ εγω f³⁵ P⁷⁵ B, W [75%] CP, HF, RP, OC, NU | 1 δε P⁶⁶ XD, N [25%] TR

¹⁰ πολλοι δε εκ του οχλου επιστευσαν f³⁵ [93%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 345216 P⁷⁵ B [0.5%] NU | ~ 126345 P⁶⁶ XD [0.5%] | ~ 345 συν 6 [5%] | ~ 34516 [1%] | ~ 34 συν 516 W | ~ 345 ου 16 N

¹¹ οτι f³⁵ [95%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} XB, D, N, W [5%] NU

¹² μητι f³⁵ N [95%] CP, HF, RP, OC, TR | μη P^{66,75} XB, D, W [5%] NU

¹³ σημεια f³⁵ P^{66,75} XB, D, N, W [40%] CP, NU | 1 τουτων [55%] HF, RP, OC, TR | τουτων 1 [5%]

32 Ἦκουσαν¹ οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν ὑπηρέτας οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς² ἵνα πιάσωσιν αὐτόν.

33 Εἶπεν οὖν³ ὁ Ἰησοῦς· «Ἔτι μικρὸν χρόνον⁴ μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμπσαντά με. 34 Ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὐρήσετε·⁵ καί, ὅπου εἰμι ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.» 35 Εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς· «Ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὐρήσομεν αὐτόν; Μὴ εἰς τὴν διασποράν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς Ἑλληνας; 36 Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ λόγος⁶ ὃν εἶπεν, <Ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὐρήσετε·⁷ καί, ὅπου εἰμι ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν>;»

The last day of the feast

37 Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἐορτῆς, εἰστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραξεν, λέγων· «Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω. 38 Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρέουσιν ὕδατος ζῶντος.» 39 (Τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ Πνεύματος, ὃ⁸ ἡμελλον⁹ λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες¹⁰ εἰς αὐτόν, οὐπω γὰρ ἦν Πνεῦμα Ἅγιον¹¹ ὅτι¹² Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη.)

40 Πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου¹³ ἀκούσαντες τὸν λόγον¹⁴ ἔλεγον, «Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Προφήτης.» 41 Ἄλλοι ἔλεγον, «Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός.» Ἄλλοι ἔλεγον·¹⁵ «Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται; 42 Οὐχί¹⁶ ἡ Γραφή εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεέμ, τῆς κώμης ὅπου

¹ ηκουσαν *rell* | 1 ουν N [15%] | 1 δε P⁶⁶ND | ~ και 1 [1%]

² υπηρετας οι φαρισαιοι και οι αρχιερεις f³⁵ [80%] CP, HF, RP, OC | ~ 234561 [10%] TR | ~ 564231 P⁷⁵(B)N, W [10%] NU | ~ 126453 P⁶⁶D | ~ τους 126453 N

³ ουν *rell* | 1 αυτοις [5%] TR

⁴ μικρον χρονον f³⁵ (D)N [98%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 P^{66,75}N(B)W [2%] NU

⁵ ευρησετε f³⁵ P⁶⁶ND, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 με P⁷⁵B, N [0.5%] [NU]

⁶ ουτος ο λογος f³⁵ N [90%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 231 P^{66,75}N, B, D, N, W [10%] NU

⁷ ευρησετε f³⁵ P⁶⁶ND, N, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 με P⁷⁵B [0.5%] [NU]

⁸ ο f³⁵ P⁷⁵B [30%] NU | ου P⁶⁶ND, N, W [70%] CP, HF, RP, OC, TR

⁹ ημελλον f³⁵ N [50%] | εμελλον P^{66,75}B, D, N [50%] CP, HF, RP, OC, TR, NU | --- W

¹⁰ πιστευοντες f³⁵ ND, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | πιστευσαντες P⁶⁶B, W [0.5%] NU

¹¹ αγιον f³⁵ P⁶⁶N, W (97.1%) CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁷⁵NT (1.9%) NU | 1 δεδομενον B (0.7%) | 1 επ αυτοις D (alone) | four other variants (0.3%)

¹² οτι *rell* | 1 ο [15%] TR

¹³ πολλοι ουν εκ του οχλου f³⁵ N [97.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 3452 P⁷⁵NB, D, W [2%] NU | 1345 οι P⁶⁶ | four other variants

¹⁴ τον λογον f³⁵ (53.2%) CP, HF, RP, OC, TR | των λογων (18.5%) | 12 αυτου (8.7%) | 12 τουτον (7.8%) | των λογων αυτου W (5.7%) | των λογων τουτων P⁷⁵B, N, T (5.1%) NU | αυτου των λογων τουτων P⁶⁶ND | --- (0.5%) | five further variants (0.4%)

¹⁵ αλλοι ελεγον f³⁵ P⁶⁶N(D) [85%] CP, HF, RP, OC | 1 δε 2 [10%] TR | οι δε 2 P⁷⁵B, N, W [2%] NU | --- [3%]

¹⁶ ουχι f³⁵ N(D, W) [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ουχ P^{66,75} [0.5%] NU | ουκ B, N

ἦν Δαυίδ, ὁ Χριστὸς ἔρχεται;»¹ **43** Σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο² δι' αὐτόν. **44** Τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας.

The operatives are empty-handed

45 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι, «Διὰ τί οὐκ ἡγάγετε αὐτόν;» **46** Ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται, «Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος³ ὥς οὗτος ὁ ἄνθρωπος.»⁴ **47** Ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι· «Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; **48** Μὴ τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; **49** Ἀλλ' ⁵ ὁ ὄχλος οὗτος, ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ἐπικατάρατοι⁶ εἰσιν.»

50 Λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς (ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς αὐτόν,^{7,8} εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν), **51** «Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον⁹ καὶ γινῶ τί ποιεῖ;» **52** Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον¹⁰ αὐτῷ· «Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; Ἐρεύνησον¹¹ καὶ ἴδε, ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας¹² οὐκ ἐγγήγερται.»^{13,14}

¹ ο χριστος ερχεται f³⁵ P⁶⁶κ(D) (97.1%) CP, HF, RP, OC, TR | ~ 312 P⁷⁵B, T, W (0.8%) NU | 12 ερχετε N | 3 (0.5%) | long omissions (1.6%)

² εν τω οχλω εγενετο f³⁵ [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 4123 P^{66,75}κB, N, W [1%] NU | ~ 4 εις τον οχλον D

³ ουτως ελαλησεν ανθρωπος f³⁵ [98%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 132 P⁶⁶κD | ~ 213 P⁷⁵B, N, W [1%] NU | two other readings

⁴ ως ουτος ο ανθρωπος f³⁵ (97.9%) CP, HF, RP, OC, TR | ~ 1342 (0.4%) | 1234 λαλει (0.4%) | 12 λαλει 34 P⁶⁶κ (0.2%) | 12 λαλει D (0.2%) | --- P⁷⁵B, T, W (1%) NU

⁵ αλλ f³⁵ κN, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | αλλα P⁶⁶B, D [0.5%] NU

⁶ επικαταρατοι f³⁵ D, N [99%] CP, HF, RP, OC, TR | επατατοι P⁶⁶κB, W [1%] NU | απατατοι P⁷⁵

⁷ νυκτος προς αυτον f³⁵ (89.1%) CP, HF, RP, OC, TR | ~ 231 D, N (8.2%) | 23 P^{66,75}B, T, W (0.7%) NU | 12 τον ιησουν (1.2%) | long omissions κ (0.8%)

⁸ αυτον f³⁵ N (95.8%) CP, HF, RP, OC, TR | 1 το προτερον P⁶⁶(W) (2.7%) [NU] | 1 προτερον P⁷⁵B, T (0.7%) | 1 το πρωτον D (0.3%) | omit clause κ (0.5%)

⁹ παρ αυτου προτερον f³⁵ [85%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ πρωτον 12 P^{66,75}B, D, N, W [10%] NU | πρωτον κ | 12 πρωτον [5%]

¹⁰ ειπον f³⁵ κ [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ειπαν P^{66,75}B, D, N, W [3%] NU

¹¹ ερευνησον f³⁵ P⁶⁶D, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | εραυνησον P⁷⁵κB, W [0.5%] NU

¹² προφητης εκ της γαλιλαιας f³⁵ κD, W (97.5%) CP, HF, RP, OC, TR | ~ 2341 P⁷⁵(B)N, T (2.2%) NU | ~ 234 ο 1 P⁶⁶ | two other readings (0.2%)

¹³ εγγηγερται f³⁵ [70%] CP, HF, RP, OC, TR | εγειρεται P^{66,75}κB, D, W [10%] NU | εγειγερται [20%] | εγιρετε N

¹⁴ Verses 7:53-8:11 are omitted in about 15% of the extant MSS, including all the early uncials except Codex D (Codex C has a large lacuna from 7:3-8:34, while Codex A has a larger one, 6:50-8:52). For these verses I will cite the groups posited by von Soden as used in the H-F apparatus, rather than give percentages (M⁷ becomes f³⁵); however, Robinson's collations have demonstrated that Soden 'regularized' the data rather

53 Καὶ ἀπῆλθεν¹ ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

The Light of the world at work

8:1 Ἰησοῦς δὲ² ἐπορεύθη εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἑλαιῶν. 2 Ὁρθρου δὲ πάλιν³ παρεγένετο⁴ εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν·⁵ καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς.

A dirty deal

3 Ἄγουσιν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς αὐτόν⁶ γυναῖκα ἐπὶ⁷ μοιχείᾳ κατειλημμένην·⁸ καὶ στήσαντες αὐτήν ἐν⁹ μέσῳ 4 λέγουσιν¹⁰ αὐτῷ·¹¹ «Διδάσκαλε, ταύτην εὗρομεν¹² ἐπ' αὐτοφώρῳ¹³ μοιχευομένην.¹⁴ 5 Ἐν δὲ¹⁵ τῷ νόμῳ ἡμῶν Μωσῆς¹⁶ ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι.¹⁷ Σὺ οὖν τί λέγεις;»¹⁸ 6 Τοῦτο δὲ ἔλεγον¹⁹ πειράζοντες²⁰ αὐτόν, ἵνα ἔχωσιν²¹

drastically, so the H-F apparatus may in fact be rather misleading. For all that, until Robinson's collations are fully analyzed, and the result made public, it's the best we can do, except that I personally checked all the f³⁵ MSS (in Robinson's collations) and guarantee that the citation of f³⁵ is correct—it represents 245 MSS in these verses. The two other large groups, M^{5&6}, do exist, although rather 'fuzzier' than Soden let on; if the lesser groups, M^{1,2,3,4}, can actually be extracted from the morass of variation, they will presumably qualify as secondary developments, based on the three main groups. NU places the whole pericope within [[]], which means that it is regarded as a later addition.

¹ ἀπῆλθεν f³⁵ M^{4pt,6} HF,OC | ἀπῆλθον M^{4pt} | ἐπορεύθη M^{3,5} CP,RP,TR | ἐπορεύθησαν M^{1,2} D,NU

² ἰησοῦς δε f³⁵ M^{1,2,3,5} D,CP,RP,OC,TR,NU | ~ καὶ 1 M⁴ | ~ καὶ ο 1 M⁶ HF

³ παλιν f³⁵ M^{1,2,3,4,5} D,CP,RP,OC,TR,NU | 1 βαθεως M⁶ HF

⁴ παρεγενετο f³⁵ M^{1,2,3,5} (D)CP,RP,OC,TR,NU | ἦλθεν ο ἰησοῦς M⁶ HF | ἦλθεν M⁴

⁵ πρὸς αὐτὸν *rell* | --- M⁵ RP

⁶ πρὸς αὐτὸν f³⁵ M^{1pt,3pt,5,6pt} CP,HF,RP,TR | --- M^{1pt,2,3pt,4,6pt} D,OC,NU

⁷ ἐπὶ f³⁵ M^{1,2,3,4,6} (D)CP,HF,OC,NU | ἐν M⁵ RP,TR

⁸ κατειλημμένην *rell* | καταληφθησαν M⁵ RP

⁹ ἐν f³⁵ M^{1,2,5} D,CP,RP,OC,TR,NU | 1 τῷ M^{3,4,6} HF

¹⁰ λέγουσιν f³⁵ M^{1,2,5} D,CP,RP,OC,TR,NU | εἶπον M^{3,4,6} HF

¹¹ αὐτῷ f³⁵ M^{1,2,3,4,6} CP,HF,OC,TR,NU | 1 πειράζοντες M⁵ (D)RP

¹² ταύτην εὗρομεν f³⁵ M⁶ CP,HF | αὕτη ἡ γυνὴ κατελήφθη M⁵ RP,TR | αὕτη ἡ γυνὴ εἰληπται M^{2,3,4} | αὕτη ἡ γυνὴ κατειληπται M¹ D,OC,NU

¹³ αὐτοφώρῳ f³⁵ D [40%] HF,OC,TR,NU | αὐτοφωρῶ [60%] CP,RP (This split cuts across party lines—33% of f³⁵ reads -φωρῶ—and so it is not diagnostic.)

¹⁴ μοιχευομένην f³⁵ M⁶ CP,HF | μοιχευομένη M^{1,2,3,4,5} D,RP,OC,TR,NU

¹⁵ ἐν δε *rell* | ~ καὶ 1 OC

¹⁶ ἡμῶν μωσῆς f³⁵ M^{2,3pt,6} CP,HF | 1 μωσῆς OC | ~ 2 ἡμῖν M^{1pt,5} RP,TR | ἡμῖν 2 M^{3pt,4} NU | 1 (D)

¹⁷ λιθοβολεῖσθαι f³⁵ M^{1pt,5} CP,RP,TR | λιθαζειν M^{1pt,2,3,4,6} D,HF,OC,NU

¹⁸ λέγεις f³⁵ M^{1pt,5,6pt} CP,RP,OC,TR,NU | 1 περὶ αὐτῆς M^{1pt,2,3,4,6pt} D,HF

¹⁹ ἔλεγον *rell* | εἶπον OC

²⁰ πειράζοντες *rell* | ἐκπειράζοντες OC

²¹ ἔχωσιν *rell* | σχῶσιν OC

κατηγορίαν κατ' ¹ αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ δακτύλῳ ἔγραφεν ² εἰς τὴν γῆν, μὴ προσποιούμενος. ³ 7 Ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες ⁴ αὐτόν, ἀνακύψας ⁵ εἶπεν πρὸς αὐτούς, ⁶ «Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος ⁷ τὸν λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω.» ⁸ 8 Καὶ πάλιν κάτω κύψας ⁹ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. 9 Οἱ δὲ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι, ¹⁰ ἐξήρχοντο εἰς καθ' εἷς, ¹¹ ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων. ¹² Καὶ κατελείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς, ¹³ καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ οὖσα. ¹⁴

10 Ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς ¹⁵ εἶπεν αὐτῇ. ¹⁶ «Ποῦ εἰσιν ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου; ¹⁷ Οὐδεὶς σε κατέκρινεν;»

11 Ἡ δὲ εἶπεν, «Οὐδεὶς, Κύριε.» Εἶπεν δὲ αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, ¹⁸ «Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω. ¹⁹ πορεύου, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ²⁰ μηκέτι ἀμάρτανε.» ²¹

Jesus dialogs with the Pharisees

12 Πάλιν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν ²² λέγων· «Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ

¹ κατηγοριαν κατ f³⁵ M^{2,3,4,6} CP, HF, OC | κατηγορειν M^{1,5} RP, TR, NU | --- D

² εγραφεν *rell* | κατεγραφεν M^{2pt} D, NU

³ μη προσποιουμενος f³⁵ M^{1pt,5,6pt} CP, RP | --- M^{1pt,2,3,4,6pt} D, HF, OC, TR, NU

⁴ ερωτωντες f³⁵ M^{1,2pt,3,4,5} D, CP, RP, OC, TR, NU | επερωτωντες M^{2pt,6} HF

⁵ ανακυψας f³⁵ M^{1pt,5} CP, RP, TR | ανεκυψεν και M^{2,3,4} D, OC, NU | αναβλεψας M⁶ HF

⁶ προς αυτους f³⁵ M⁵ CP, RP, TR | αυτοις M^{1,2,3,4,6} D, HF, OC, NU

⁷ πρωτος *rell* | πρωτον M^{5pt} RP

⁸ τον λιθον επ αυτη βαλετω f³⁵ CP, TR | ~ 3 αυτην 125 M⁵ RP | ~ 253 αυτην M⁶ HF | ~ 3 αυτην 52 M^{1pt,2pt,4} D, NU | ~ 34512 M^{2pt,3} | ~ 34125 M^{1pt} | ~ 523 αυτην OC (The reading of OC is found in 90 MSS and 270 lectionaries, as collated by Robinson—it dominates the lectionaries.)

⁹ κατω κυψας *rell* | κατακυψας D, NU

¹⁰ και υπο της συνειδησεως ελεγχομενοι f³⁵ M^{5,6pt} CP, RP, TR | --- M^{1,2,3,6pt} (D) HF, OC, NU | 1 (M⁴)

¹¹ καθ' εἷς *rell* | καθέις f³⁵ CP (I include this information for the record and so as not to lose sight of it, but since the *theta* indicates the presence of aspiration (rough breathing) there is no ambiguity. I stay with the conventional pointing.)

¹² εως των εσχατων f³⁵ M^{1pt,2,3,4,6} CP, HF, TR | --- M^{1pt,5} RP, OC, NU | D is wild

¹³ μονος ο ιησους f³⁵ M^{2,5,6pt} CP, HF, RP, TR | ~ 231 M^{1pt,6pt} | 23 M^{3,4} OC | 1 D, NU

¹⁴ ουσα *rell* | εστωσα M^{1pt} TR

¹⁵ και μηδενα θεασαμενος πλην της γυναικος f³⁵ M⁵ CP, RP, TR | ειδεν αυτην και M^{3,4,6} HF | --- M^{1,2} D, OC, NU

¹⁶ αυτη f³⁵ M⁵ CP, RP | γυναι M^{3pt,6} HF | 1 γυναι M^{1pt,2,3pt,4} OC, NU | 1 η γυνη TR | D is wild

¹⁷ εκεινοι οι κατηγροι σου f³⁵ M^{5,6pt} CP, RP, TR | 234 M^{1,2pt,3,4,6pt} HF | --- M^{2pt} D, OC, NU

¹⁸ ειπεν δε αυτη ο ιησους f³⁵ M^{1pt,6} CP, HF, TR | 1245 M^{2,5} RP, OC, NU | ~ 42513 M^{3,4} | ~ 421 D

¹⁹ κατακρινω *rell* | κρινω M⁵ RP

²⁰ και απο του νυν f³⁵ M^{1,2,3,6} CP, HF, OC[NU] | 1 M^{4pt,5} RP, TR | --- M^{4pt} | 234 D

²¹ 7:53-8:11 f³⁵ D (85%) CP, HF, RP «OC» TR [[NU]] | --- P^{66,75} ⲁB, N, T, W (15%)

²² αυτοις ο ιησους ελαλησεν f³⁵ [87%] CP, HF, RP, OC | ~ 2314 [5%] TR | ~ 1423 P⁶⁶ ⲁ(W)

κόσμου. Ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ¹ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.» **13** Εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι, «Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής.» **14** Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Κὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθὴς ἐστίν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι ἢ² ποῦ ὑπάγω. **15** Ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε· ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. **16** Καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής³ ἐστίν· ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με Πατήρ. **17** Καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστίν· **18** Ἐγὼ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με Πατήρ.» **19** Ἐλεγον οὖν αὐτῷ, «Ποῦ ἐστίν ὁ Πατήρ σου;» Ἀπεκρίθη⁴ Ἰησοῦς· «Οὔτε ἐμὲ οἴδατε οὔτε τὸν Πατέρα μου. Εἰ ἐμὲ ᾗδείτε, καὶ τὸν Πατέρα μου ᾗδείτε ἄν.»⁵ **20** Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς⁶ ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

“You will die in your sins”

21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·⁷ «Ἐγὼ ὑπάγω, καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε. Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.» **22** Ἐλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, «Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει, ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;» **23** Καὶ εἶπεν⁸ αὐτοῖς· «Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ· ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί. Ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου⁹ ἐστέ· ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. **24** Εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.» **25** Ἐλεγον οὖν αὐτῷ, «Σὺ τίς εἶ;» Καὶ εἶπεν¹⁰ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Τὴν ἀρχὴν ὅ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν. **26** Πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν, ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθὴς ἐστίν, καὶ γὰρ ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ—

[5%] NU | ~ 143 P^{75v}B | ~ 4123 D [2%] | ~ 2341 [1%] | 12341 N

¹ περιπατηση *rell* | περιπατησει D [30%] TR

² η *f*³⁵ P^{39,66,75c}B,D(N)T [40%] CP,OC,NU | και P⁷⁵κW [50%] HF,RP,TR | omit whole clause [10%]

³ αληθης *f*³⁵ P⁶⁶κN (97.6%) CP,HF,RP,OC,TR | αληθινη P⁷⁵B,D,T,W (1%) NU | αληθεια (0.2%) | δικαια (1%) | various omissions (0.3%) [homoioteleuton]

⁴ απεκριθη *f*³⁵ P^{66,75}B,D [85%] HF,RP,OC,NU | 1 ο κN,W [15%] CP,TR

⁵ ηδείτε αν *f*³⁵ (κ) [98%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 P^{39v,66,75}B(N)W [2%] NU | 1 D

⁶ ο ιησους *f*³⁵ (N) [97%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75}κB,D,W [3%] NU

⁷ ο ιησους *f*³⁵ N (98%) CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{39,66,75}κB,D,T,W (1.7%) NU | omit clause (0.3%)

⁸ και ειπεν *f*³⁵ [97%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 ελεγεν P⁷⁵B,D,N,W [3%] NU | ελεγεν ουν P⁶⁶κ

⁹ του κοσμου τουτου *f*³⁵ κD,N (95.8%) CP,HF,RP,OC,TR | ~ 312 P^{66,75}B,T,W (0.7%) NU | 12 (2%) | various long omissions (1.5%) [homoioteleuton]

¹⁰ και ειπεν *f*³⁵ N [90%] CP,HF,RP,OC,TR | 2 P^{66,75}B,W [9.5%] NU | ~ 2 ουν κD [0.5%]

ταῦτα λέγω¹ εἰς τὸν κόσμον.» **27** Οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν Πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. **28** Εἶπεν οὖν αὐτοῖς² ὁ Ἰησοῦς· «Ὅταν ὑψώσητε τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι καὶ ἅπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ Πατήρ μου,³ ταῦτα λαλῶ. **29** Καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστίν. Οὐκ ἀφῆκέν με μόνον ὁ Πατήρ,⁴ ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε.»

“The Truth will make you free”

30 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. **31** Ἐλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους· «Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταὶ μου ἐστε. **32** καὶ γνώσεσθε τὴν Ἀλήθειαν, καὶ ἡ Ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς.» **33** Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον⁵ αὐτῷ·⁶ «Σπέρμα Ἀβραάμ⁷ ἐσμεν καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε. Πῶς σὺ λέγεις ὅτι «Ἐλεύθεροι γενήσεσθε;» **34** Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας. **35** Ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. **36** Ἐὰν οὖν ὁ Υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. **37** Οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε, ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. **38** Ἐγὼ δ⁸ ἑώρακα παρὰ τῷ Πατρί μου,⁹ λαλῶ, καὶ ὑμεῖς οὖν ὁ¹⁰ ἐωράκατε¹¹ παρὰ τῷ πατρὶ¹² ὑμῶν¹³ ποιεῖτε.»

“Your father is the devil”

39 Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον¹⁴ αὐτῷ, «Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστίν.» Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ἦτε,¹⁵ τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ

¹ λεγω f³⁵ [80%] CP, HF, RP, OC, TR | λαλω P^{66,75} XB, D, N, W [20%] NU

² αυτοις f³⁵ P⁷⁵ N (97%) CP, HF, RP, OC, TR [NU] | --- P⁶⁶ B, T, W (0.8%) | 1 παλιν (X) D (0.9%) | παλιν 1 (1%) | long omissions (0.2%)

³ μου f³⁵ B [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} XD, N, W [2%] NU

⁴ ο πατηρ f³⁵ N [96%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} XB, D, W [4%] NU

⁵ και ειπον f³⁵ [30%] | --- P^{66,75} XB, D, N, W [70%] CP, HF, RP, OC, TR, NU

⁶ αυτω f³⁵ [99%] CP, HF, RP, OC, TR | προς αυτον P^{66,75} XB(D) W [1%] NU | 1 οι ιουδαιοι N

⁷ αβρααμ f³⁵ [50%] | αβρααμ *rell*

⁸ εγω ο f³⁵ (92.7%) CP, HF, RP, OC, TR | ~ α 1 P^{66,75} XB, C, W (0.6%) NU | 1 α D, N (4.8%) | 1 (1.4%) | 1 οσα (0.1%) | various omissions (0.4%) [homoioteleuton]

⁹ μου f³⁵ X(D) N (97.8%) CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} B, C(W) (1.1%) NU | three other variants (0.2%) | various long omissions (0.9%) [homoioteleuton]

¹⁰ ο f³⁵ [90%] CP, HF, RP, OC, TR | α P^{66,75} XB, C, D, N, W [10%] NU

¹¹ εωρακατε f³⁵ P⁶⁶ XD, N (86.8%) CP, HF, RP, OC, TR | ηκουσατε P⁷⁵ B, C, W (10%) NU | εορακατε (2.4%) | three other variants (0.2%) | long omissions (0.7%) [homoioteleuton]

¹² τω πατρι f³⁵ D, N (89.5%) CP, HF, RP, OC, TR | του πατρος P^{66,75} XB, C, W (9.8%) NU | long omissions (0.7%) [homoioteleuton]

¹³ υμων f³⁵ XC(D) N (98.2%) CP, HF, RP, OC, TR | ημων (0.4%) | μου (0.2%) | --- P^{66,75} B, W (0.6%) NU | long omissions (0.7%) [homoioteleuton]

¹⁴ ειπον f³⁵ W [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ειπαν P^{66,75} XB, C, D, N [1%] NU

¹⁵ ητε f³⁵ C, N, W [99%] CP, HF, RP, OC, TR | εστε P^{66,75} XB, D [1%] NU

ἐποιεῖτε·¹ **40** νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν. **41** Ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν.» Εἶπον οὖν² αὐτῷ, «Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα· ἓνα Πατέρα ἔχομεν —τὸν Θεόν.» **42** Εἶπεν οὖν³ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Εἰ ὁ Θεὸς Πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἡγαπᾶτε ἄν ἐμέ, ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἤκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. **43** Διὰ τί τὴν λαλίαν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε;—ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. **44** Ὑμεῖς ἐκ τοῦ⁴ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. Ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ⁵ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. Ὅταν λαλῇ⁶ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ιδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. **45** Ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετε μοι. **46** Τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; Εἰ δὲ⁷ ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί ὑμεῖς οὐ πιστεύετε μοι; **47** Ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστέ.»

48 Ἀπεκρίθησαν οὖν⁸ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ, «Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρεΐτης⁹ εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις;» **49** Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· «Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω· ἀλλὰ τιμῶ τὸν Πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετε με. **50** Ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. **51** Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν λόγον τὸν ἐμόν¹⁰ τηρήσῃ θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ, εἰς τὸν αἰῶνα.»

“Before Abraham was, I AM”

52 Εἶπον οὖν¹¹ αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· «Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανεν καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις, ‘Εάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ οὐ μὴ γεύσεται θανάτου’¹² εἰς τὸν αἰῶνα.» **53** Μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν; Καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον. Τίνα

¹ ἐποιεῖτε f³⁵ P⁷⁵ ND, W [50%] CP, HF, RP, OC, NU | 1 αν C, N [50%] TR | ποιεῖτε P⁶⁶ B [0.5%]

² ουν f³⁵ P^{66,75} C, D, N [99%] CP, HF, RP, OC, TR [NU] | --- KB, W [1%]

³ ουν f³⁵ ND [70%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} B, C, N, W [30%] NU

⁴ του rell | --- [20%] TR

⁵ ουχ f³⁵ P⁷⁵ C [90%] CP, HF, RP, OC, TR | ουκ P⁶⁶ KB(D)N, W [10%] NU [In consequence, NU has the Imperfect of the verb, rather than the Perfect, and this choice is reflected in many translations.]

⁶ λαλη rell | λαλει N [20%]

⁷ δε f³⁵ [95%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} KB, C, N, W [5%] NU | D omits verse 46

⁸ ουν f³⁵ [95%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} KB, C, D, N, W [5%] NU

⁹ σαμαρειτης f³⁵ P⁷⁵ B, C, D [99%] CP, HF, RP, OC, TR | σαμαριτης P⁶⁶ KN, W [1%] NU

¹⁰ τον λογον τον εμον f³⁵ P⁶⁶ N [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 142 P⁷⁵ KB, C, D, W [1%] NU

¹¹ ουν f³⁵ P⁷⁵ D, N [99%] CP, HF, RP, OC, TR [NU] | --- P⁶⁶ KB, C, W [1%]

¹² ου μη γευσεται (γευσητε [5%]) θανατου f³⁵ P^{66,75} A, C, D, N, W [85%] CP, HF, RP, OC, NU | 12 γευσεται 4 [15%] TR | 123 K | ~ θανατον 12 θεωρηση B

σεαυτὸν σὺ¹ ποιεῖς;» **54** Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· «Ἐὰν ἐγὼ δοξάζω² ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν. Ἔστιν ὁ Πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι «Θεὸς ἡμῶν³ ἐστιν.» **55** Καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν. Καὶ ἐὰν⁴ εἶπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν,⁵ ψεύστης, ἀλλ' οἶδα αὐτόν καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. **56** Ἀβραὰμ ὁ πατήρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν· καί, εἶδεν καὶ ἐχάρη.»

57 Εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν, «Πεντήκοντα ἔτη οὐπω ἔχεις, καὶ Ἀβραὰμ ἐώρακας;» **58** Εἶπεν⁶ αὐτοῖς ὁ⁷ Ἰησοῦς, «Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμι.» **59** Ἦσαν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν. Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν· καὶ παρήγεν οὕτως.⁸

The man born blind

9:1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς.⁹ **2** Καὶ ἠρώτη-σαν αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, «Ραββί, τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;» **3** Ἀπεκρίθη¹⁰ Ἰησοῦς· «Οὔτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ. **4** Ἐμὲ¹¹ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρας ἐστίν· ἔρχεται νῦν ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. **5** Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾤ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου.»

The man is healed

6 Ταῦτα εἰπὼν, ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν¹² τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ.¹³ **7** Καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Ὑπάγε, νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλῳάμ» (ὁ ἑρμηνεύεται, Ἀπεσταλμένος). Ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθεν βλέπων.

¹ σὺ **f**³⁵ [75%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} **8A**, B, C, D, N, W [25%] NU

² δοξάζω **f**³⁵ P⁶⁶ **A**, N [95%] CP, HF, RP, OC, TR | δοξάσω P⁷⁵ **8B**, C, D, W [5%] NU

³ ημων **f**³⁵ P^{66,75} **A**, C, N, W [70%] HF, RP, NU | υμων **8B**, D [30%] CP, OC, TR

⁴ και εαν **f**³⁵ P⁶⁶ **A**, C, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | καν P⁷⁵ **8B**, D, W [0.5%] NU

⁵ ομοιος υμων **f**³⁵ **8C**, N (93.3%) CP, HF, RP, OC, TR | ομοιος 2 (1.5%) | ~ 21 P⁶⁶ (0.8%) | 1 υμιν P⁷⁵ **A**, B(D)W (3.5%) NU | three other variants (0.2%) | long omissions (0.6%) [homoioteleuton]

⁶ ειπεν *rell* | 1 ουν D, N [20%]

⁷ ο **f**³⁵ P⁶⁶ **8A**, D, N, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁷⁵ **B**, C [0.5%] NU

⁸ (+και N 3%) διελθων (−δ. 1%) δια μεσου αυτων (+επορευετο C, N 2.4%) και (−κ. 1.3%) παρηγεν ουτως (−ο. 1%) **f**³⁵ **A**(C)(N) (99%) CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} **8B**, D, W (1%) NU

⁹ γενετης *rell* | γεννετης [5%] | γεννητης [15%] | γენητης N [5%] | γεννητοις [10%]

¹⁰ απεκριθη *rell* | 1 ο D, N [15%] TR

¹¹ εμε **f**³⁵ **A**, C, N (99.3%) CP, HF, RP, OC, TR | ημας P^{66,75} **8B**(D)(W) (0.5%) NU | long omission (0.2%) [homoioteleuton]

¹² επεχρισεν **f**³⁵ W [97%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 αυτου P⁶⁶⁽⁷⁵⁾ **8A**(D)N [2%] NU | επεθηκεν C [1%] | επεθηκεν αυτου B

¹³ του τυφλου **f**³⁵ **A**, C, W [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} **8B** [2%] NU | αυτου D, N

8 Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι τυφλὸς¹ ἦν ἔλεγον, «Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν;» 9 Ἄλλοι ἔλεγον ὅτι «Οὗτός ἐστιν»· ἄλλοι δὲ ὅτι² «Ὅμοιος³ αὐτῷ ἐστιν.» Ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι «Εγὼ εἰμι.»

10 Ἐλεγον οὖν αὐτῷ, «Πῶς⁴ ἀνεώχθησάν⁵ σου⁶ οἱ ὀφθαλμοί;» 11 Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· «Ἄνθρωπος⁷ λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἶπέν μοι,⁸ Ὑπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ⁹ Σιλωὰμ καὶ νίψαι.» Ἀπελθὼν δὲ¹⁰ καὶ νιψάμενος, ἀνέβλεψα.» 12 Εἶπον οὖν¹¹ αὐτῷ, «Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος;» Λέγει, «Οὐκ οἶδα.»

The man is excommunicated

13 Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους τὸν ποτε τυφλόν. 14 (Ἦν δὲ σάββατον ὅτε¹² τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέωξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.) 15 Πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, «Πηλὸν ἐπέθηκέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς,¹³ καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω.» 16 Ἐλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές, «Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν παρὰ τοῦ Θεοῦ,¹⁴ ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ.» Ἄλλοι¹⁵ ἔλεγον, «Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν;» Καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. 17 Λέγουσιν οὖν¹⁶ τῷ τυφλῷ πάλιν, «Σὺ τί¹⁷ λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἠνοιξέν¹⁸ σου τοὺς ὀφθαλμούς;» Ὁ δὲ εἶπεν ὅτι «Προφήτης ἐστίν.»

¹ τυφλος f³⁵ [90%] CP, HF, RP, OC, TR | προσαιτης P^{66,75} xA, B, C, D, N, W [10%] NU

² δε οτι f³⁵ A, D [98%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 x [1%] | --- P^{66,75} B, C, W [1%] NU | 2 N

³ ομοιος f³⁵ A, D, N [98%] CP, HF, RP, OC, TR | ελεγον ουχι αλλα 1 P⁶⁶ xC, W [0.5%] NU | ελεγον ουχι αλλ 1 P⁷⁵ B [0.5%] | ουχι αλλ 1 [1%]

⁴ πως f³⁵ P⁷⁵ A, B, W [99%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 ουν P⁶⁶ xC, D, N [1%] [NU]

⁵ ανεωχθησαν f³⁵ A [75%] CP, HF, RP, OC, TR | ηνεωχθησαν P^{66,75} xB, C, D, N, W [25%] NU

⁶ σου rell | σοι [15%] some TRs | --- P⁶⁶

⁷ και ειπεν ανθρωπος f³⁵ A, N [98%] CP, HF, RP, OC, TR | ο 3 ο P⁶⁶ xB [1.5%] NU | 3 ο P⁷⁵ C [0.5%] | 3 D, W

⁸ μοι f³⁵ P⁷⁵ A, D, N, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 οτι P⁶⁶ xB [0.5%] NU

⁹ την κολυμβηθραν του f³⁵ A, N (97.6%) CP, HF, RP, OC, TR | τον P^{66,75} xB, D, W (2.1%) NU | --- (0.4%)

¹⁰ δε f³⁵ A [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ουν P^{66,75} xB, D, N, W [3%] NU

¹¹ ειπον ουν f³⁵ N [97.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ειπαν 2 P⁶⁶ D | 1 A | ~ και 1 P⁷⁵ [2%] | ~ και ειπαν xB, W [alone] NU

¹² οτε f³⁵ A, D, N (99.1%) CP, HF, RP, OC, TR | εν η ημερα P^{66,75} xB, W (0.9%) NU

¹³ επεθηκεν μου (μοι N CP) επι τους οφθαλμους f³⁵ P^{66,75} xB(N) [95%] (CP) HF, RP, OC, NU | ~ 13452 D [5%] TR | ~ 21345 A

¹⁴ ουτος ο ανθρωπος ουκ εστιν παρα του (-τ. A) θεου f³⁵ (A) [95%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 4516823 P^{66,75} xB, D, N, W [5%] NU

¹⁵ αλλοι f³⁵ P^{66,75} A, N [97%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 δε xB, D, W [3%] [NU]

¹⁶ ουν f³⁵ P^{66,75} xA, B(D)N, W [30%] CP, NU | --- [70%] HF, RP, OC, TR

¹⁷ συ τι f³⁵ P⁷⁵ A, D, N, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 xB [0.5%] NU | --- P⁶⁶

¹⁸ ηνοιξεν f³⁵ P⁶⁶ xA [88%] CP, HF, RP, OC, TR | ηνεωξεν P⁷⁵ B, W [2%] NU | ανεωξεν

18 Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν¹ καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος. 19 Καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· «Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; Πῶς οὖν ἄρτι βλέπει;»² 20 Ἀπεκρίθησαν δὲ³ αὐτοῖς⁴ οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον· «Οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη. 21 Πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἶδαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν. Αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε.⁵ Αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ⁶ λαλήσει.» 22 Ταῦτα εἶπον⁷ οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους, ἥδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. 23 Διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον⁸ ὅτι «Ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε.»⁹

24 Ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον¹⁰ ὃς ἦν τυφλὸς καὶ εἶπον¹¹ αὐτῷ· «Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος¹² ἁμαρτωλὸς ἐστιν.» 25 Ἀπεκρίθη οὖν¹³ ἐκεῖνος καὶ εἶπεν·¹⁴ «Εἰ ἁμαρτωλὸς ἐστιν, οὐκ οἶδα. Ἐν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν, ἄρτι βλέπω.» 26 Εἶπον δὲ¹⁵ αὐτῷ πάλιν·¹⁶ «Τί ἐποίησέν σοι; Πῶς ἀνέωξέν¹⁷ σου τοὺς ὀφθαλμούς;» 27 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· «Εἶπον ὑμῖν ἥδη, καὶ οὐκ ἠκούσατε. Τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; Μὴ καὶ ὑμεῖς

[10%] | ηνυζεν D | ανεωξεν N

¹ τυφλος ην f³⁵ A [99%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 P^{66,75}xB,N,W [1%] NU | --- D

² αρτι βλέπει f³⁵ P⁶⁶A(N) (98.6%) CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 P⁷⁵xB,D,W (1%) NU | five other variants (0.4%)

³ δε f³⁵ A,N [85%] CP,HF,RP,OC | ουν P^{66,75}xB [5%] NU | --- D,W [10%] TR

⁴ αυτοις f³⁵ A,D,N [95%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75}xB,W [5%] NU

⁵ αυτος ηλικιαν εχει αυτον ερωτησατε f³⁵ A(N) [98%] CP,HF,RP,OC,TR | 123 P⁷⁵x | ~ 4523 P⁶⁶B(D) [2%] NU | 23 W

⁶ εαυτου rell | αυτου D [20%] TR

⁷ ειπον rell | ειπαν x [alone] NU

⁸ ειπον f³⁵ P⁶⁶A,N,W [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ειπαν P⁷⁵xB,D [0.5%] NU | --- [1%]

⁹ ερωτησατε f³⁵ A [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | επερωτησατε P^{66,75}xB,W [0.5%] NU | ερωτατε D | ερωτησεται N

¹⁰ εκ δευτερου τον ανθρωπον f³⁵ A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 3412 P^{66,75}xB,W [1%] NU | ~ αυτον 12 D

¹¹ ειπον f³⁵ A [99%] CP,HF,RP,OC,TR | ειπαν P^{66,75}xB,D,N,W [1%] NU

¹² ο ανθρωπος ουτος f³⁵ A,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 312 P^{66,75}(x)B,W [0.5%] NU

¹³ ουν rell | --- [15%]

¹⁴ και ειπεν f³⁵ N [98%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75}xA,B,D,W [2%] NU

¹⁵ δε f³⁵ A [95%] CP,HF,RP,OC,TR | ουν P^{66,75}B,D,N,W [5%] NU | --- x

¹⁶ παλιν f³⁵ P⁶⁶A [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P⁷⁵xB,D,W [0.5%] NU

¹⁷ ανεωξεν f³⁵ [30%] CP | ηνεωξεν P^{66v,75}N,W [2%] | ηνοιξεν A,B [63%] HF,RP,OC,TR,NU | ηνυζεν xD [5%]

θέλετε αὐτοῦ μαθηταί¹ γενέσθαι;» **28** Ἐλοιδόρησαν² αὐτὸν καὶ εἶπον· «Σὺ εἰ μαθητὴς ἐκείνου,³ ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωσέως⁴ ἐσμὲν μαθηταί. **29** Ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωσεῖ⁵ λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦτον δέ—οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν.» **30** Ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Ἐν γὰρ τούτῳ⁶ θαυμαστόν ἐστιν—ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἀνέωξέν⁷ μου τοὺς ὀφθαλμούς. **31** Οἶδαμεν δὲ⁸ ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει· ἀλλ’ ἐάν τις θεοσεβῇς ἢ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ⁹, τούτου ἀκούει. **32** Ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἠνοιξέν¹⁰ τις ὀφθαλμούς τυφλοῦ γεγεννημένου. **33** Εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ οὐκ ἡδύνατο ποιεῖν οὐδέν.» **34** Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον¹¹ αὐτῷ, «Ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλως,¹² καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς;» Καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.

35 Ἦκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.¹³ καὶ εὐρὼν αὐτόν, εἶπεν αὐτῷ,¹⁴ «Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ;»¹⁵ **36** Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, «Καὶ τίς ἐστιν, Κύριε,¹⁶ ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;» **37** Εἶπεν δὲ¹⁷ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, «Καὶ ἐώρακας¹⁸ αὐτόν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν.» **38** Ὁ

¹ αὐτου μαθηται *rell* | ~ 21 P⁶⁶XD [30%]

² ελοιδορησαν *f*³⁵ P⁶⁶A [92%] CP, HF, RP, OC | και 1 P⁷⁵XB, W [0.5%] NU | 1 ουν [5%] TR | οι δε 1 D, N [2.5%]

³ ει μαθητης εκεινου *f*³⁵ [98%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 213 P⁷⁵XA, B(N)W [1.5%] NU | ~ 231 P⁶⁶D [0.5%]

⁴ μωσεως *f*³⁵ A, B, N [98%] CP, HF, RP, TR | μωυσεως P⁷⁵XD, W [2%] OC, NU

⁵ μωσει *f*³⁵ A, N [50%] CP, HF | μωση [48%] RP, TR | μωυσει P^{66,75}XB, D, W [1%] OC, NU | μωυση [1%]

⁶ γαρ τουτω *f*³⁵ A [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 το P^{66,75}XB, N, W [1%] NU | 1 τουτο [2%] | ~ 2 ουν D

⁷ ανεωξεν *f*³⁵ A [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ηνοιξεν P^{66,75}XB, D [0.5%] NU | ηνεωξεν N, W [0.5%]

⁸ δε *f*³⁵ A, N, W [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75}XB, D [2%] NU

⁹ ποιη *rell* | ποιει [15%]

¹⁰ ηνοιξεν *f*³⁵ P⁶⁶XA [98%] CP, HF, RP, OC, TR | ηνεωξεν B, N, W [0.5%] NU | ανεωξεν P⁷⁵ [1.5%] | ηνυξε D

¹¹ ειπον *f*³⁵ A [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ειπαν P^{66,75}XB(D)W [1%] NU

¹² ολως *f*³⁵ [25%] | ολος P⁷⁵XA, B, D, W [75%] CP, HF, RP, OC, TR, NU | ο λογος P⁶⁶

¹³ ηκουσεν ο ιησους οτι εξεβαλον αυτον εξω *f*³⁵ P⁶⁶A, D, W (88.3%) CP, HF, RP, OC, TR | 134567 P⁷⁵XB (0.4%) NU | two other variations (0.2%) | --- (11%) [The omission is an obvious case of homoioteleuton—the last three words are identical.]

¹⁴ αυτω *f*³⁵ P⁶⁶A (99.4%) CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁷⁵XB, D, W (0.6%) NU

¹⁵ θεου *f*³⁵ A (99.6%) CP, HF, RP, OC, TR | ανθρωπου P^{66,75}XB, D, W (0.4%) NU

¹⁶ απεκριθη εκεινος και ειπεν και τις εστιν κυριε *f*³⁵ [97.5%] CP, HF, RP, OC, NU | 1234678 [2%] TR | 567 εφη 8 P⁷⁵B, W | 12678 A | ~ 1234867 X | 12567 εφη 8 P⁶⁶

¹⁷ δε *f*³⁵ A [99%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75}(X)B(D)W [1%] NU

¹⁸ εωρακας *f*³⁵ XA, D [80%] CP, HF, RP, OC, TR, NU | εορακας P^{66,75}B, W [20%] | two other spellings

δὲ ἔφη, «Πιστεύω, Κύριε.» Καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. **39** Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, «Εἰς κρῖμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσιν, καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται.»

40 Καὶ¹ ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ ὄντες μετ' αὐτοῦ² καὶ εἶπον αὐτῷ, «Μὴ καὶ ἡμεῖς³ τυφλοὶ ἐσμεν;» **41** Εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Εἰ τυφλοὶ ἦτε οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι «Βλέπομεν,» ἡ οὖν⁴ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

Jesus the Shepherd

A true shepherd

10:1 »Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶν καὶ ληστής. **2** Ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμὴν ἐστὶν τῶν προβάτων. **3** Τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει· καὶ τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ⁵ κατ' ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. **4** Καὶ⁶ ὅταν τὰ ἴδια πρόβατα ἐκβάλλῃ,⁷ ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἶδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ. **5** Ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν,⁸ ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἶδασιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν.» **6** Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς.

The Door

7 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·⁹ «Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι¹⁰ ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων. **8** Πάντες ὅσοι ἦλθον πρὸ ἐμοῦ¹¹ κλέπται εἰσὶν καὶ λησταί, ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. **9** Ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα. Δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομῇν

¹ καὶ f³⁵ A [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75} XB, W [1%] NU | ~ δε D | ~ ουν [1%]

² οντες μετ αυτου f³⁵ A [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 231 P^{66,75} XB, D, W [3%] NU

³ ημεις *rell* | υμεις CP

⁴ η ουν f³⁵ A [95%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 XB [3%] NU | καὶ 1 P⁷⁵ | 1 αὶ P⁶⁶ | αὶ D, W [1%] | 121 [1%]

⁵ καλει f³⁵ [98%] CP, HF, RP, OC, TR | φωνει P^{66,75} XA, B, D, W [2%] NU

⁶ καὶ f³⁵ A, D [95%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ δε [3%] | --- P^{66,75} XB, W [2%] NU

⁷ προβατα εκβαλλη f³⁵ [50%] | 1 εκβαλη A [45%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 εκβαλει [3%] | παντα εκβαλη P⁷⁵ B, W [2%] NU | εκβαλη παντα P⁶⁶ | εκβαλη X [All the verbs in verses 3 and 4 are in the present tense.]

⁸ ακολουθησωσιν f³⁵ P^{6v,66,75} X, W [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ακολουθησουσιν A, B, D [3%] NU

⁹ παλιν αυτοις ο ιησους f³⁵ D (84.4%) CP, HF, RP, OC, TR | ~ 2134 XA (9.2%) | ~ 2341 (1.6%) | 234 P^{45,66} W (3%) | 134 P⁷⁵ (0.5%) NU | 12 (0.5%) | 14 B (alone) | --- (0.2%) | long omissions (0.4%) [homoioteleuton]

¹⁰ οτι f³⁵ P⁶⁶ XA, D, W (73.2%) CP, HF, RP, OC, TR, NU | --- P⁷⁵ B (26.8%)

¹¹ ηλθον προ εμου f³⁵ P⁶⁶ A, B, D, W [45%] OC[NU] | ~ 231 [5%] TR | 1 P⁷⁵ X [50%] CP, HF, RP

εὐρήσει. **10** Ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ, καὶ θύσῃ, καὶ ἀπολέσῃ. Ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζώῃν ἔχωσιν, καὶ περισσὸν ἔχωσιν.

The Good Shepherd

11 »Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. **12** Ὁ μισθωτὸς δέ,¹ καὶ οὐκ² ὢν ποιμὴν, οὗ οὐκ εἰσὶν³ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφήσιν τὰ πρόβατα, καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος ἀρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα.⁴ **13** Ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει⁵ ὅτι μισθωτὸς ἐστίν καὶ οὐ μέλει⁶ αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων.

14 »Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμά, καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν.⁷ **15** Καθὼς γινώσκει με ὁ Πατήρ, καὶ γὰρ γινώσκω τὸν Πατέρα, καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. **16** Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἐστίν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κάκεῖνά με δεῖ⁸ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν.⁹ καὶ γενήσεται¹⁰ μία ποίμνη, εἰς ποιμὴν.

17 »Διὰ τοῦτο ὁ Πατήρ με¹¹ ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχὴν μου ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. **18** Οὐδεὶς αἶρει αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτήν ἀπ' ἐμαυτοῦ. Ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι¹² αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. Ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ Πατρός μου.»

19 Σχίσμα οὖν¹³ πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. **20** Ἐλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν· «Δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται. Τί αὐτοῦ ἀκούετε;» **21** Ἄλλοι ἔλεγον· «Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἐστὶν δαιμονιζομένου. Μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοίγειν;»¹⁴

¹ μισθωτος δε f³⁵ A [95%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 P⁶⁶ ⲭD [3%] | 1 P^{45,75} B, W [2%] NU

² ουκ *rell* | ουχ CP

³ εἰσιν f³⁵ D [95%] CP, HF, RP, OC, TR | ἐστὶν P^{45,66,75} ⲭA, B, W [5%] NU

⁴ τα προβατα f³⁵ A [97%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{45,66,75} ⲭB, D, W [3%] NU

⁵ ο δε μισθωτος φευγει f³⁵ (A) [97%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{45,66,75} ⲭB, D, W [3%] NU

⁶ μελει *rell* | μελλει [30%]

⁷ γινωσκομαι υπο των εμων f³⁵ A [99%] CP, HF, RP, OC, TR | γινωσκουσιν με τα εμα P⁽⁴⁵⁾⁶⁶⁽⁷⁵⁾ (ⲭB) W [1%] NU | γεινωσιν εμε τα εμα D

⁸ με δει f³⁵ A [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 P^{45,66,75} ⲭB, D, W [3%] NU

⁹ ακουσουσιν f³⁵ P^{66,75} B, D (60.9%) CP, HF, RP, OC, TR, NU | ακουσωσιν ⲭA, W (38.1%) | ακουουσιν (0.5%) | ακουσονται (0.2%) | four other variants (0.3%)

¹⁰ γενησεται f³⁵ P⁶⁶ ⲭA (97.9%) CP, HF, RP, OC, TR | γενησονται P⁴⁵ B, D, W (1.9%) NU | two other variants (0.2%)

¹¹ ο πατηρ με f³⁵ A, W [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 312 P^{66,75} ⲭB, D [1%] NU

¹² θειναι *rell* | θηναι [10%]

¹³ ουν f³⁵ P⁶⁶ A(D) (98.7%) CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁷⁵ ⲭB, W (1.3%) NU

¹⁴ ανοιγειν f³⁵ A(D) [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ανοιξαι P⁶⁶ ⲭB, W [3%] NU

“My sheep hear my voice”

22 Ἐγένετο δὲ¹ τὰ Ἐγκαίνια ἐν² Ἱεροσολύμοις, καὶ χειμῶν³ ἦν. **23** Καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, ἐν τῇ Στοᾷ⁴ Σολομῶνος.⁵ **24** Ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ· «Ἔως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὲ ἡμῖν παρρησίᾳ.» **25** Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε. Τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς μου—ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. **26** Ἀλλ’⁶ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, οὐ γάρ⁷ ἐστε ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν, καθὼς εἶπον ὑμῖν.⁸ **27** Τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει,⁹ καὶ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσίν μοι. **28** Καὶ γὰρ ζῶν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς,¹⁰ καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ οὐχ ἀρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς μου. **29** Ὁ Πατήρ μου, ὃς¹¹ δέδωκέν μοι, μείζων πάντων¹² ἐστίν· καὶ οὐδεὶς δύναται ἀρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Πατρὸς μου.¹³ **30** Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἐν ἐσμεν.»

31 Ἐβάστασαν οὖν¹⁴ πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. **32** Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν¹⁵ ἐκ τοῦ Πατρὸς μου.¹⁶ Διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετέ με;»¹⁷ **33** Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες,¹⁸ «Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας· καὶ ὅτι σὺ, ἄνθρωπος ὢν, ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν.» **34** Ἀπεκρίθη

¹ δε f³⁵ P⁶⁶ⲭA(D) [98%] CP, HF, RP, OC, TR | τότε P⁷⁵B, W [1%] NU | --- [1%]

² εν f³⁵ P⁴⁵ⲭD [90%] CP, HF, RP | 1 τοις P⁶⁶A, B, W [10%] OC, TR, NU

³ και χειμων f³⁵ A [97%] CP, HF, RP, OC, TR | 2 P^{66,75}ⲭB, D, W [3%] NU | 2 δε P⁴⁵

⁴ στοα f³⁵ ⲭA, D [85%] CP, HF, RP | 1 του P^{66,75}B, W [15%] OC, TR, NU

⁵ σολομωνος f³⁵ P^{45,66}ⲭB, D [80%] CP, HF, RP, OC, NU | σολομωντος A, W [20%] TR

⁶ αλλ f³⁵ D [95%] CP, HF, RP, OC, TR | αλλα P^{66,75}ⲭA, B, W [5%] NU

⁷ ου γαρ f³⁵ A [97%] CP, HF, RP, OC, TR | οτι ουκ P^{66,75}ⲭB, D, W [3%] NU

⁸ καθως ειπον υμιν f³⁵ P⁶⁶A, D (95.4%) CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁷⁵ⲭB, W (4.6%) NU

⁹ ακουει f³⁵ P⁷⁵A, D [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ακουουσιν P⁶⁶ⲭB, W [3%] NU

¹⁰ ζων αιωνιον διδωμι αυτοις f³⁵ P⁶⁶A, D (98.4%) CP, HF, RP, OC, TR | ~ 3412 P⁷⁵ⲭB, W (1.6%) NU

¹¹ ος f³⁵ P^{66,75}A (97.6%) CP, HF, RP, OC, TR | ο ⲭB, D, W (0.7%) NU | ους (1.1%) | ως (0.3%) | long omissions (0.4%) (P^{66,75} 4.8% have εδωκεν.)

¹² μειζων παντων f³⁵ (P⁶⁶) (98%) CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 ⲭD, W (0.8%) | μειζον 2 A (0.5%) | ~ 2 μειζον B (0.4%) NU | long omissions (0.3%) (P⁷⁵ joins ~ 21, but the crucial vowel is missing.)

¹³ μου f³⁵ A, D, W (99.1%) CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66,75}ⲭB (0.9%) NU

¹⁴ ουν f³⁵ P⁶⁶A(D) (98.7%) CP, HF, RP, OC, TR | --- (P⁴⁵)ⲭB, W (1.3%) NU

¹⁵ καλα εργα εδειξα υμιν f³⁵ P⁶⁶D (87.7%) CP, HF, RP, OC, TR | 234 W (0.8%) | 134 (1.3%) | ~ 2134 P^{45v}ⲭA (9.7%) NU | ~ 2341 B (0.2%) | ~ 1342 (0.2%) | ~ 3421 P^{75v} (alone)

¹⁶ μου f³⁵ P⁶⁶A, W (99.4%) CP, HF, RP, OC, TR | --- ⲭB, D (0.4%) NU | long omissions (0.2%) (Both P⁴⁵ & ⁷⁵ have lacunae, but there is enough space for the pronoun.)

¹⁷ λιθαζετε με f³⁵ (P⁶⁶A, W)D (98.9%) CP, HF, RP, OC, TR | ~ εμε 1 P⁴⁵ⲭB (1.1%) NU

¹⁸ λεγοντες f³⁵ D [90%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{45,66}ⲭA, B, W [10%] NU

αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·¹ «Οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν,² ᾧ ἔγωγε εἶπα,³ θεοὶ ἐστε»; **35** Εἰ ἐκείνους εἶπεν θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο—καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ Γραφή—**36** ὃν ὁ Πατὴρ ἡγάσεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε ὅτι «Βλασφημεῖς,» ὅτι εἶπον, «Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰμι»; **37** Εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ Πατρός μου, μὴ πιστεύετε μοι. **38** Εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε,⁴ τοῖς ἔργοις πιστεύσατε,⁵ ἵνα γνῶτε καὶ πιστεύσητε⁶ ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ Πατὴρ, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ.»⁷

39 Ἐξήλθον οὖν⁸ πάλιν πιάσαι αὐτόν,⁹ καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

The last three months

10:40 Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν¹⁰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. **41** Καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν καὶ ἔλεγον ὅτι «Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν¹¹ οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθὴ ἦν.» **42** Καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ¹² ἐκεῖ εἰς αὐτόν.¹³

Lazarus of Bethany

11:1 Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. **2** (Ἦν δὲ Μαρία¹⁴ ἡ ἀλείψασα τὸν Κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξίν ἐαυτῆς,¹⁵ ἥς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει.) **3** Ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτόν

¹ αυτοις ο ιησους f³⁵ P⁷⁵NA [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | 13 P⁴⁵B,W | ~ 3 και ειπεν 1 P⁶⁶ | 123 και ειπεν D

² υμων f³⁵ A [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 οτι P^{66,75}B,W [1%] NU | οτι P⁴⁵(N)D [0.5%]

³ ειπα f³⁵ P^{45,66,75}NB,W [70%] CP,HF,RP,OC,TR,NU | ειπον A,D [30%]

⁴ πιστευητε f³⁵ P^{45,75}B [89%] CP,HF,RP,OC,TR,NU | πιστευετε A [10%] | πιστευεται NW [0.5%] | πιστευηται P⁶⁶ | θελετε πιστευειν D

⁵ πιστευσατε f³⁵ P⁴⁵A [95%] CP,HF,RP,OC,TR | πιστευσатаι P⁶⁶ | πιστευετε P⁷⁵B [5%] NU | πιστευεται ND,W

⁶ πιστευσητε f³⁵ A (94.7%) CP,HF,RP,OC,TR | πιστευητε N (1.3%) | γνωσκητε P⁴⁵⁽⁶⁶⁾⁷⁵B (1.4%) NU | γνωσκετε (W) (0.4%) | --- D (0.4%) | long omissions (1.6%) [homoioteleuton]

⁷ αυτω f³⁵ P⁴⁵A [99%] CP,HF,RP,OC,TR | τω πατρι P⁷⁵NB,D,W [1%] NU | 1 πατρι P⁶⁶

⁸ ουν f³⁵ P⁶⁶NA,W [75%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | δε P⁴⁵ | --- P^{75v}B [25%] | ~ και D

⁹ ουν παλιν πιασαι αυτον f³⁵ (18.9%) OC | ~ 1243 P⁶⁶ (32.8%) CP,HF,RP,TR | ~ 1423 A,W (12%) NU | ~ 1432 (0.2%) | ~ 2143 (0.2%) | ~ 243 B (30.3%) | ~ 423 (3.4%) | ~ 143 (P⁴⁵)N (1.2%) | ~ 43 D (0.6%) | six further variants (0.4%)

¹⁰ παλιν f³⁵ P⁴⁵NA,B,D,W (89.5%) CP,HF,RP,OC,TR,NU | --- P⁶⁶ (10.5%)

¹¹ σημειον εποιησεν f³⁵ P^{45,66,75}NA,B,D (88.4%) CP,HF,RP,OC,TR,NU | ~ 21 W (10.8%) | seven other variants (0.8%)

¹² επιστευσαν πολλοι f³⁵ A [97%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 P^{45,66,75}NB,D(W) [3%] NU

¹³ εκει εις αυτον f³⁵ [90%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 231 P^{66,75}NA,B,D,W [10%] NU | 23 P⁴⁵

¹⁴ μαρια f³⁵ P⁶⁶NA,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | μαριαμ B [0.5%] NU

¹⁵ εαυτης f³⁵ [40%] | αυτης P^{45,66,75}NA,B,D,W [60%] CP,HF,RP,OC,TR,NU

λέγουσαι, «Κύριε, ἴδε, ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ.»

Jesus lets Lazarus die on purpose

4 Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, «Αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς.»

5 (Ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον.)

6 Ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας.

7 Ἐπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς,¹ «Ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν.»

8 Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, «Ραββί,² νῦν ἐξήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ;» 9 Ἀπεκρίθη³ Ἰησοῦς· «Οὐχὶ δώδεκά ὥραι εἰσιν⁴ τῆς ἡμέρας; Ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ οὐ προσκóπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει. 10 Ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτὶ προσκóπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.»

11 Ταῦτα εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς, «Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται, ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω⁵ αὐτόν.» 12 Εἶπον οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,⁶ «Κύριε, εἰ κεκοίμηται σωθήσεται.» 13 Εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. 14 Τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ· «Λάζαρος ἀπέθανεν. 15 Καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ. Ἀλλὰ⁷ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν.» 16 Εἶπεν οὖν Θωμᾶς (ὁ λεγόμενος Δίδυμος) τοῖς συμμαθηταῖς,⁸ «Ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.»

17 Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς, εὔρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἤδη⁹ ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. 18 (Ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων, ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε· 19 καὶ πολλοὶ¹⁰ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὰς περὶ¹¹ Μάρθαν καὶ Μαρίαν,¹² ἵνα παραμυθῇσονται¹³ αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ

¹ μαθηταις *rell* | 1 αὐτου A,D [20%] CP

² ραββι **f**³⁵ P^{75v} [90%] CP,HF,RP,OC,TR,NU | ραββει P^{45,66} **NA**,B,C,D,W [10%]

³ απεκριθη **f**³⁵ P^{66,75} **NA**,B,C,D,W [85%] CP,HF,RP,OC,NU | 1 ο P⁴⁵ [15%] TR

⁴ ωραι εἰσιν **f**³⁵ P⁶⁶ **NA**,B,C,W [60%] CP,NU | ~ 21 [40%] HF,RP,OC,TR | ωρας εχει D

⁵ εξυπνισω *rell* | εξυπνησω [15%] | εξυπνισαι D

⁶ οι μαθηται αὐτου **f**³⁵ [90%] CP,HF,RP,OC,TR | 12 αὐτω P^{66,75} B,C [8%] NU | ~ αὐτω 12 **ND**,W [2%] | αὐτω A

⁷ αλλα *rell* | αλλ B [20%] OC,TR

⁸ συμμαθηταις **f**³⁵ P⁷⁵ [90%] CP,HF,RP,OC,TR,NU | συμμαθηταις P⁶⁶ **NA**,B,C,D,W [5%] | μαθηταις [5%]

⁹ τεσσαρας ημερας ηδη **f**³⁵ [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 132 P⁷⁵ B,C [1%] NU | ~ 312 P⁶⁶ | 12 A,D | τεσσαρες 23 **N** | two other variants

¹⁰ και πολλοι **f**³⁵ A [98%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 2 δε P^{66,75} **NA**,B,C,D,W [1%] NU | ~ 2 ουν [1%]

¹¹ τας περι **f**³⁵ A [99%] HF,RP,OC,TR | την P^{66,75v} **NA**,B,C,W [1%] CP,NU | --- D | one other variant

¹² μαριαν **f**³⁵ P⁶⁶ **NA**,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | μαριαμ P⁷⁵ B,C,D [1%] NU

¹³ παραμυθησονται *rell* | παραμυθησονται [15%]

αὐτῶν.¹⁾ **20** Ἡ οὖν Μάρθα, ὡς ἤκουσεν ὅτι² Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία³ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο.

Martha

21 Εἶπεν οὖν⁴ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν· «Κύριε, εἰ ἦς ὧδε ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν ἐτεθνήκει.⁵ **22** Ἀλλὰ⁶ καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεόν, δώσει σοι ὁ Θεός.» **23** Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, «Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου.» **24** Λέγει αὐτῷ⁷ Μάρθα, «Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.» **25** Εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· «Εγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή. Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται· **26** καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. Πιστεύεις τοῦτο;» **27** Λέγει αὐτῷ, «Ναί, Κύριε, ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ⁸ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.»

Mary

28 Καὶ ταῦτα⁹ εἰποῦσα, ἀπῆλθεν καὶ ἐφώνησεν Μαρίαν¹⁰ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, λάθρα εἰποῦσα, «Ὁ διδάσκαλος πάρεστιν καὶ φωνεῖ σε.» **29** Ἐκεῖνη¹¹ ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται¹² ταχὺ καὶ ἔρχεται¹³ πρὸς αὐτόν. **30** (Οὐπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ἐν¹⁴ τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. **31** Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαρίαν¹⁵ ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, λέγοντες¹⁶ ὅτι «Ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον ἵνα κλαύσῃ

¹ αὐτῶν **f**³⁵ A,C [99%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{45,66,75} **xB**, D, W [1%] NU

² ὅτι **f**³⁵ P^{45,66,75} **xA**, B, C, D, W [90%] CP, HF, RP, NU | 1 ο [10%] OC, TR

³ μαρια *rell* | μαριαμ [1%] NU

⁴ οὖν **f**³⁵ A [60%] CP, HF, RP | 1 η P^{66,75} **xB**, C, D, W [40%] OC, TR, NU

⁵ ο ἀδελφος μου ουκ αν ετεθνηκει **f**³⁵ [95%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 45 απεθανεν 123 P⁷⁵ **xB**, C, W [0.5%] NU | 12345 απεθανεν P^{45,66} [2%] | ~ 451236 A | ~ 45123 απεθανεν D | ~ 45 απεθανεν 312 [1%] | two other variants [1%]

⁶ αλλα **f**³⁵ P^{45,66} A, D, W [99%] CP, HF, RP, OC, TR [NU] | --- P⁷⁵ **xB**, C [1%]

⁷ αυτω **f**³⁵ P^{45,75} **xA**, W [85%] HF, RP, OC, TR | 1 η P⁶⁶ B, C, D [15%] CP, NU

⁸ ει *rell* | --- OC

⁹ ταυτα **f**³⁵ P⁶⁶ A, D [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | τουτο P^{75v} **xB**, C, W [0.5%] NU

¹⁰ μαριαν **f**³⁵ P^{45,66} **xW** [95%] CP, HF, RP, OC, TR | μαριαμ P^{75v} A, B, C(D) [5%] NU

¹¹ εκεινη **f**³⁵ P⁶⁶ A, D [98%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 δε P⁷⁵ **xB**, C, W [2%] NU

¹² εγειρεται **f**³⁵ P^{45,66} A [98.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ηγερθη P⁷⁵ **xB**, C, D, W [1.5%] NU

¹³ ερχεται **f**³⁵ P^{45,66} A, D [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ηρχετο P⁷⁵ **xB**, C, W [1%] NU

¹⁴ ην εν **f**³⁵ A, D [96.5%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 ετι 2 P⁷⁵ **xB**, C, W [2%] NU | 1 ετι επι P⁶⁶ [1%] | 1 επι P⁴⁵ [0.5%]

¹⁵ μαριαν **f**³⁵ P⁶⁶ **xA**, W [99%] CP, HF, RP, OC, TR | μαριαμ P⁷⁵ B, C, D [1%] NU

¹⁶ λεγοντες **f**³⁵ P⁶⁶ A [98%] CP, HF, RP, OC, TR | δοξαντες **xB**, C, D, W [2%] NU | δοξαζοντες P^{75v}

ἐκεῖ.)) 32 Ἡ οὖν Μαρία,¹ ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν ὁ² Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτόν, ἔπεσεν αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας,³ λέγουσα αὐτῷ, «Κύριε, εἰ ἦς ὧδε οὐκ ἂν ἀπέθανέν μου⁴ ὁ ἀδελφός.»

Jesus is troubled

33 Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν. 34 Καὶ εἶπεν, «Ποῦ θεεῖκατε αὐτόν;» Λέγουσιν αὐτῷ, «Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε.» 35 Ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. 36 Ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, «Ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν.» 37 Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον,⁵ «Οὐκ ἡδύνατο⁶ οὗτος, ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ;» 38 Ἰησοῦς οὖν, πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ, ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον.

Jesus raises Lazarus from the dead

Ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. 39 Λέγει ὁ Ἰησοῦς, «Ἄρατε τὸν λίθον.» Λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τεθνηκότος,⁷ Μάρθα, «Κύριε, ἤδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστιν.» 40 Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, «Οὐκ εἰπὸν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὅψει⁸ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ;» 41 Ἦραν οὖν τὸν λίθον οὗ ἦν ὁ τεθνηκώς κείμενος.⁹ Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρην τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ εἶπεν· «Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου. 42 Ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας.» 43 Καὶ ταῦτα εἰπὼν, φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασεν, «Λάζαρε, δεῦρο ἔξω.» 44 Καὶ¹⁰ ἐξηλθεν ὁ τεθνηκώς, δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, «Λύσατε αὐτόν καὶ ἄφετε¹¹ ὑπάγειν.»

The reaction

45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαρίαν,¹² καὶ

¹ μαρια **f**³⁵ **P**^{45,66} **NA**,D,W [99%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | μαριαμ **P**⁷⁵ **B**,C [1%] **NU**

² ο **f**³⁵ **P**⁴⁵ **W** [95%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | --- **P**⁶⁶ **NA**,**B**,C,D [5%] **NU**

³ αυτου εις τους ποδας **f**³⁵ **P**⁶⁶ **A** [78%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC** | ~ 2341 [20%] **TR** | 1 προς 34 **KB**,C,W [2%] **NU** | ~ προς 341 **D**

⁴ απεθανεν μου **f**³⁵ **P**^{45v} **A** [99%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | ~ 21 **P**^{66,75} **KB**,C(D)**W** [1%] **NU**

⁵ ειπον **f**³⁵ **P**^{(66)75v} **B**,C(D)**W** [95%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | ειπαν **K** [alone] **NU** | ελεγον **A** [5%]

⁶ ηδυνατο **f**³⁵ **KA** [99%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | εδυνατο **P**⁶⁶ **B**,C,D,W [1%] **NU**

⁷ τεθνηκοτος **f**³⁵ [97%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | τετελευτηκοτος **KA**,**B**,C(D)**W** [1%] **NU** | τετελευκοτος **P**⁶⁶ | τελευτηκοτος [2%]

⁸ οψει **f**³⁵ [70%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | οψη **P**⁶⁶ **KA**,**B**,C,D,W [30%] **NU**

⁹ ου ην ο τεθνηκως κειμενος **f**³⁵ [96%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | 12 **A** [2%] | --- **P**^{66,75} **KB**,C,D,W [2%] **NU**

¹⁰ και **f**³⁵ **P**^{45v} **KA**,**W** [99.5%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | --- **P**^{66,75} **B**,C [0.5%] **NU** | 1 ευθυς **D**

¹¹ αφετε **f**³⁵ (**K**)**A**,D(**W**) [99%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | 1 αυτον **P**⁴⁵⁽⁶⁶⁾⁷⁵ **B**,C [1%] **NU**

¹² μαριαν **f**³⁵ **P**^{45,66} **KA**,**W** [99.5%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | μαριαμ **P**⁶⁶ **B**,C,D [0.5%] **NU**

θεασάμενοι ἃ¹ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς,² ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. **46** Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπον αὐτοῖς ὅσα³ ἐποίησεν ὁ⁴ Ἰησοῦς. **47** Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον· «Τί ποιοῦμεν; Ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ.⁵ **48** Ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως,⁶ πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος.»

49 Εἷς δὲ τις ἐξ αὐτῶν, Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς, «Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, **50** οὐδὲ διαλογίζεσθε⁷ ὅτι συμφέρει ἡμῖν⁸ ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται.» **51** (Τοῦτο δὲ ἀφ' ἐαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου προεφήτευσεν⁹ ὅτι ἔμελλεν ὁ¹⁰ Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους· **52** καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα¹¹ συναγάγῃ¹² εἰς ἓν.) **53** Ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο¹³ ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

A tactical withdrawal

54 Ἰησοῦς οὖν¹⁴ οὐκέτι παρρησία περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν. Κάκεῖ διέτριβεν¹⁵ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.¹⁶

The Passover is near

55 Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ Πάσχα ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτούς. **56** Ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον μετ'¹⁷ ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ

¹ α *rell* | οσα CP | ο P⁶⁶B,C,D [1%]

² ο ιησους f³⁵ D [98%] CP, HF, RP, OC, TR | 2 x | --- P^{6,45,66}A,B,C,W [2%] NU

³ οσα f³⁵ A [29%] | α P⁶⁶x B [70%] CP, HF, RP, OC, TR, NU | ο C,D [1%]

⁴ ο f³⁵ x A, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{6,66}B,C,D [0.5%] NU

⁵ σημεια ποιει f³⁵ D [98%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 P^{45v,66}x A,B,W [2%] NU

⁶ ουτως f³⁵ P^{45,66}x A,B,D,W [50%] CP, RP, NU (Just for the record, *sigma* before consonant.)

⁷ διαλογιζεσθε f³⁵ [98%] CP, HF, RP, OC, TR | λογιζεσθε P⁶⁶x A,B,D,W [2%] NU

⁸ ημιν f³⁵ A, W [98%] CP, HF, RP, OC, TR | υμιν P^{45,66}B,D [2%] NU | --- x

⁹ προεφητευσεν f³⁵ A, W [99%] CP, HF, RP, OC, TR | επροφητευσεν P^{45,66}x B,D [1%] NU

¹⁰ ο f³⁵ [35%] CP, OC, TR | --- P^{45,66}x A,B(D,W) [65%] HF, RP, NU

¹¹ διεσκορπισμενα *rell* | διασκορπισμενα CP | εσκορπισμενα P^{45,66}D

¹² συναγαγη *rell* | συναγαγει [1%] CP

¹³ συνεβουλευσαντο f³⁵ A [98%] CP, HF, RP, OC, TR | εβουλευσαντο P^{45,66,75}x B,D,W [2%] NU

¹⁴ ιησους ουν f³⁵ A,D [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ ο 21 P^{75v}x B,W [3%] NU | ο δε 1 P⁶⁶

¹⁵ διετριβεν f³⁵ (P⁴⁵)A,D [99%] CP, HF, RP, OC, TR | εμεινεν P^{66,75}x B,W [1%] NU

¹⁶ αυτου f³⁵ A [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶x B,D,W [2%] NU

¹⁷ μετ *rell* | μετα [1%] CP

ἐσθηκότες, «Τί ὑμῖν δοκεῖ¹—ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν;» 57 Δεδώκεισαν δὲ καὶ² οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολήν,³ ἵνα ἐάν τις γνῶ ποῦ ἐστίν, μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

The last week

Mary anoints Jesus' feet

12:1 Ὁ οὖν Ἰησοῦς, πρὸ ἑξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα, ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος (ὁ τεθνηκώς,⁴ ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν).⁵ 2 Ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ—καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν⁶ τῶν ἀνακειμένων σὺν⁷ αὐτῷ. 3 Ἡ οὖν Μαρία,⁸ λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρ-δου, πιστικῆς πολυτίμου, ἤλειπεν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐξεμάξεν ταῖς θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ. Ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου.

Judas has a problem

4 Λέγει οὖν⁹ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης¹⁰ (ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι), 5 «Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς;» 6 (Εἶπεν δὲ τοῦτο, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν¹¹ αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτῃς ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν,

¹ ὑμῖν δοκεῖ f³⁵ [20%] | ~ 21 P^{45v,66,75v} xA,B,W [80%] CP,HF,RP,OC,TR,NU | δοκεῖτε D | two other variants

² καὶ f³⁵ D [90%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75} xA,B,W [10%] NU

³ ἐντολήν f³⁵ P⁶⁶A,D [97%] CP,HF,RP,OC,TR | ἐντολας xB,W [3%] NU

⁴ ο τεθνηκως f³⁵ P⁶⁶A,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- xB,W [0.5%] NU

⁵ ἐκ νεκρῶν f³⁵ [95%] CP,HF,RP,OC,TR | 12 ἡσους P⁶⁶B [alone] NU | 12 ο ἡσους A,D,W [5%] | ἡσους 12 x

⁶ ἦν f³⁵ A,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 ἐκ xB [0.5%] NU | ἐκ P⁶⁶

⁷ ἀνακειμένων σὺν *rell* | συνανακειμένων W [10%] TR

⁸ μαρια f³⁵ P⁶⁶xA,D,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | μαριαμ B [1%] NU

⁹ οὖν f³⁵ A,D,Q [99%] CP,HF,RP,OC,TR | δε P⁶⁶xB,W [0.5%] NU | --- [0.5%]

¹⁰ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἰουδας σιμωνος ἰσκαριωτης f³⁵ A [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR | 1234567 ο 8 [1%] | ~ 6 ο 812345 x [0.5%] [NU] | ~ 6 ο 81345 P^{66,75v}B,W [1%] | 1345678 Q | three other variants

¹¹ ἐμελεν f³⁵ P^{66,75}xA,B,D,Q,W [40%] HF,RP,OC,TR,NU | ἐμελλεν f^{35pt} [60%] CP | one other variant [As is typical of variation within the family, the difference is of one letter. However, in this case that one letter changes the verb! Is the verb μελω or μελλω? μελει as an impersonal form is most common; however, the verb is also used in a personal/active sense. μελλω ('to be about to') simply does not make sense here. μελλω is about ten times as frequent in the NT and some copyists may have put the more customary spelling without thinking. They had just written μελλων two lines above and may have repeated the form by attraction. However, since both forms have the same pronunciation, someone hearing the Text read aloud would understand it correctly, being guided by the context. Someone reading to himself would do the same. Precisely for this reason, it may be that the semantic area of the longer form came to be regarded as including that of the shorter form; in which case we would have alternate spellings of the same verb. It is not my custom to appeal to the early uncials, but all of them—

καί¹ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν.) 7 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· «Ἄφες αὐτήν·² εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν³ αὐτό. 8 Τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἐαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.»

Lazarus is a problem

9 Ἔγνω οὖν⁴ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστίν· καὶ ἦλθον, οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. 10 Ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, 11 ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπήγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

The 'Triumphal' Entry

12 Τῇ ἐπαύριον⁵ ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ⁶ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, 13 ἔλαβον τὰ βαῖα τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν⁷ αὐτῷ. Καὶ ἐκραζον·⁸ «Ὡσαννά.» «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.»⁹ «Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.» 14 Εὐρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον, ἐκάθισεν¹⁰ ἐπ' αὐτῷ·¹¹ καθὼς ἐστίν γεγραμμένον· 15 «Μὴ φοβοῦ, θύγατερ¹² Σιών· ἰδοὺ, ὁ Βασιλεὺς σου ἔρχεται, καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.» 16 (Ταῦτα δὲ¹³ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ¹⁴ τὸ πρῶτον· ἀλλ' ὅτε

P^{66,75},⁸ A,B,D,Q,W—have the shorter form here, which would go along with my hypothesis above. In spite of the lopsided attestation (roughly two to one for the longer form), since the central meaning of the longer form cannot be correct, being nonsense, I conclude that the first form reproduces the archetype, beyond reasonable doubt.]

¹ εἶχεν καὶ f³⁵ P⁶⁶A [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | εἶχων P⁷⁵8B,D,Q,W [1%] NU | εἶχων 2 [0.5%]

² αὐτήν f³⁵ A [97%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 ἵνα P^{66,75}8B,D,Q,W [2%] NU | 1 οἱ [1%]

³ τετήρηκεν f³⁵ A [98%] CP,HF,RP,OC,TR | τηρησῇ P^{66,75}8B(D)Q,W [2%] NU

⁴ οὖν f³⁵ P^{66,75}A,Q [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 οὐ 8B,W [0.5%] [NU] | δε (D)

⁵ επαυριον f³⁵ 8A,D,Q,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | επαυριον ο P⁶⁶B [0.5%] NU

⁶ ο f³⁵ P^{66,75}B [40%] CP,TR,NU | --- 8(A)D,Q,W [60%] HF,RP,OC

⁷ απαντησιν f³⁵ A [38%] | υπαντησιν P^{66,75}8B,Q,W [60%] CP,HF,RP,OC,TR,NU | συναντησιν D [2%] [Moulton & Milligan (p. 53) opine that απαντησις “seems to have been a kind of *t.t.* for the official welcome of a newly arrived dignitary—a usage which accords excellently with its NT usage”.]

⁸ εκραζον f³⁵ A [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | εκραυγαζον P⁷⁵8D,W [1%] NU | εκραυγασαν P⁶⁶B,Q [0.5%]

⁹ κυριου f³⁵ A [95%] CP,HF,RP,OC | 1 ο P⁶⁶D [4%] TR | 1 καὶ ο P⁷⁵8B,Q,W [1%] [NU]

¹⁰ εκαθισεν *rell* | εκαθησεν [10%] CP

¹¹ αυτω f³⁵ [30%] CP | αυτο P^{66,75}8A,B,D,Q,W [70%] HF,RP,OC,TR,NU [The dative fits better with verse 15 than does the accusative.]

¹² θυγατερ f³⁵ 8 [97%] CP,HF,RP,OC,TR | θυγατηρ P⁶⁶A,B,D,Q,W [3%] NU

¹³ δε f³⁵ A,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P⁶⁶8B,Q,W [0.5%] NU

¹⁴ οι μαθηται αυτου f³⁵ P⁶⁶A,D,Q,W [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 312 P⁷⁵8B [0.5%] NU | 12 [2%]

ἐδοξάσθη ὁ¹ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ.)

17 Ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. **18** Διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ² ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσεν³ τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. **19** Οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἐαυτούς· «Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε, ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.»

Some Greeks

20 Ἦσαν δέ τινες Ἑλλήνες⁴ ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ. **21** Οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἡρώτων αὐτὸν λέγοντες, «Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν.» **22** Ἐρχεται⁵ Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ, καὶ πάλιν⁶ Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος⁷ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. **23** Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο⁸ αὐτοῖς λέγων· «Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου. **24** Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου, πεσὼν εἰς τὴν γῆν, ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολλὴν καρπὸν φέρει. **25** Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει⁹ αὐτήν, καὶ ὁ μισθὸν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. **26** Ἐὰν ἐμοὶ διακονῇ τις,¹⁰ ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται. Καί,¹¹ ἐὰν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ Πατήρ.

A Voice out of Heaven

27 »Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάραται, καὶ τί εἶπω—(Πάτερ, σῶσον με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης); Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην—**28** (Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα.)» Ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, «Καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω.» **29** Ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἐστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγεν βροντὴν γεγονέναι. Ἄλλοι ἔλεγον, «Ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν.» **30** Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς

¹ ο f³⁵ D,W [80%] CP,HF,OC,TR | --- P^{66,75} xA,B,Q [20%] RP,NU

² καὶ υπηντησεν αυτω f³⁵ xA(D)Q,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | 23 P^{66,75} [1%]
| ~ 231 B

³ ηκουσεν f³⁵ [90%] CP,HF,RP,TR | ηκουσαν P^{66,75} xA,B,D,Q,W [10%] OC,NU

⁴ τινες ελληνες f³⁵ A [97%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 P^{66,75} xB,Q,W [3%] NU | ~ καὶ 21 D

⁵ ερχεται f³⁵ xA,D,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 ο P^{66,75} B [1%] NU

⁶ καὶ παλιν f³⁵ P⁶⁶W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | ερχεται P⁷⁵ A,B [0.5%] NU | 12 ερχεται x [0.5%] | 2 D

⁷ φιλιππος f³⁵ P⁶⁶D,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 καὶ P⁷⁵ xA,B [1%] NU

⁸ απεκρινατο f³⁵ A,D [98%] CP,HF,RP,OC,TR | αποκρινεται P^{66,75} x(B)W [1%] NU | απεκριθη [1%]

⁹ απολεσει f³⁵ A,D [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | απολλυει P^{66,75} xB,W [1%] NU | two other variants [0.5%]

¹⁰ διακονη τις f³⁵ [90%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 P^{66,75} xA,B(D)W [9%] NU | διακονει 2 [1%]

¹¹ καὶ f³⁵ A [95%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75} xB,D,W [5%] NU

καὶ εἶπεν·¹ «Οὐ δι' ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ² γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. **31** Νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου·³ νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω. **32** Καγὼ, ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἐλκύσω πρὸς ἐμαυτόν.» **33** (Τοῦτο δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν⁴ ἀποθνήσκειν.) **34** Ἀπεκρίθη⁵ αὐτῷ ὁ ὄχλος· «Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις,⁶ «Δεῖ⁷ ὑψωθῆναι τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου»; Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου;»

35 Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν⁸ ἐστίν. Περιπατεῖτε ἕως⁹ τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. **36** Ἔως¹⁰ τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γέννησθε.» Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ¹¹ Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν.

An editorial comment

37 Τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν, οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν· **38** ἵνα ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ, ὃν εἶπεν· «Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; Καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;» **39** Διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεῦειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας· **40** «Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ πεπώρωκεν¹² αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ ἐπιστραφῶσιν,¹³ καὶ ἰάσωμαι¹⁴ αὐτούς.» **41** Ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας ὅτε¹⁵ εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ.

42 Ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὠμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· **43** ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ περὶ τὴν δόξαν τοῦ

¹ ιησους και ειπεν f³⁵ P⁶⁶D,W [50%] CP,RP,NU | ο 123 A [50%] HF,OC,TR | ~ 231 P⁷⁵B | 1 K

² αυτη η φωνη f³⁵ [97%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 231 P^{66,75}KA,B,D,W [3%] NU

³ τουτου rell | --- P⁶⁶D,W,CP

⁴ ημελλεν f³⁵ P^{66,75}A,B,D,W [60%] CP,OC,TR,NU | εμελλεν K [40%] HF,RP

⁵ απεκριθη f³⁵ A,D [99%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 ουν P^{66,75v}KB,W [1%] NU

⁶ συ λεγεις f³⁵ P⁶⁶KA,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 P⁷⁵B,W [0.5%] NU

⁷ δει f³⁵ P⁷⁵ [70%] CP,HF,RP,OC | οτι 1 P⁶⁶KA,B,D,W [30%] TR,NU

⁸ μεθ υμων f³⁵ A [90%] CP,HF,RP,OC,TR | εν υμιν P^{66,75}KB,D,W [10%] NU

⁹ εως f³⁵ P⁶⁶K [97%] CP,HF,RP,OC,TR | ως P⁷⁵A,B,W [3%] NU | ουν ως D

¹⁰ εως f³⁵ P⁶⁶ [98%] CP,HF,RP,OC,TR | ως P⁷⁵KA,B,D,W [2%] NU

¹¹ ο f³⁵ P⁷⁵A,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P⁶⁶KB,D [0.5%] NU

¹² πεπωρωκεν f³⁵ [95.5%] CP,HF,RP,OC,TR | επωρωσεν A,B [2%] NU | επηρωσεν P^{66,75}KW [2%] | --- D | four other variants

¹³ επιστραφωσιν f³⁵ A [95.5%] CP,HF,RP,OC,TR | στραφωσιν P^{66,75v}(K)B,D [0.5%] NU | επιστρεψωσιν W [2%] | at least four further variants [2%]

¹⁴ ιασωμαι f³⁵ [80%] CP,HF,RP,TR | ιασομαι P^{66,75}KA,B,D,W [20%] OC,NU

¹⁵ οτε f³⁵ D [98%] CP,HF,RP,OC,TR | οτι P^{66,75}KA,B [2%] NU | επει W

Θεοῦ.

The last public word

44 Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν· «Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλ’¹ εἰς τὸν πέμψαντά με. **45** Καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. **46** Ἐγώ, φῶς, εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνη. **47** Καί, ἐάν τις μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ πιστεύσῃ,² ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ’ ἵνα σώσω τὸν κόσμον. **48** Ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν—ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ· **49** ὅτι ἐγὼ ἐξ ἑμαντοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ’ ὁ πέμψας με Πατήρ, αὐτός μοι ἐντολὴν ἔδωκεν,³ τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. **50** Καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐστίν. Ἀ οὖν λαλῶ ἐγώ,⁴ καθὼς εἶρηκέν μοι ὁ Πατήρ, οὕτως λαλῶ.»

The last night

13:1 Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν⁵ αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν Πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς.

Jesus washes the disciples' feet

2 Καὶ δείπνου γενομένου⁶ (τοῦ διαβόλου ἥδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτου ἵνα αὐτὸν παραδῷ),⁷ **3** εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς⁸ ὅτι πάντα δέδωκεν⁹ αὐτῷ ὁ Πατήρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει, **4** ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν. **5** Εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ὃ ἦν διεζωσμένος.

Simon Peter

6 Ἐρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον· καὶ¹⁰ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος,¹¹ «Κύριε,

¹ ἀλλὰ f³⁵ P⁶⁶A [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ἀλλὰ P⁷⁵ B, D, W [1%] NU

² πιστευση f³⁵ [90%] CP, HF, RP, OC, TR | φυλαξη P⁽⁶⁶⁾⁷⁵ A, B, D, W [10%] NU

³ εδωκεν f³⁵ D [95%] CP, HF, RP, OC, TR | δεδωκεν P⁶⁶ A, B, W [5%] NU

⁴ λαλω εγω f³⁵ [96%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 P^{66,75v} A, B, W [4%] NU | 1 D

⁵ εληλυθεν f³⁵ [90%] CP, HF, RP, OC, TR | ηλθεν A, B, W [10%] NU | ηκει P⁶⁶ | παρην D

⁶ γενομενου f³⁵ (P⁶⁶) A, D [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | γινομενου B [0.3%] NU | γεινομενου B W

⁷ ιουδα σιμωνος ισκαριωτου ινα αυτον παραδω f³⁵ A [96.5%] CP, HF, RP, OC, TR | 23456 [1%] | ~ 4 παραδοι 5 ιουδας 2 ισκαριωτης B | ~ 465 ιουδας 23 [2%] | ~ 4 παραδοι 5 ιουδας 23 [none!] NU | ~ 465 ιουδας σιμωνος ισκαριωτης P⁶⁶ | ~ 465 ιδας 2 ισκαριωτη W | two further variants D [NU serves up a lovely patchwork quilt.]

⁸ ο ιησους f³⁵ A [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶ B, D, W [1%] NU | δε 12 [1%]

⁹ δεδωκεν f³⁵ P⁶⁶ A, D [97%] CP, HF, RP, OC, TR | εδωκεν B, W [3%] NU

¹⁰ και f³⁵ A, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶ B, D [0.5%] NU

¹¹ εκεινος f³⁵ A, D, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶ (B) [0.5%] NU

σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας;» **7** Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Ὁ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώση δὲ μετὰ ταῦτα.» **8** Λέγει αὐτῷ¹ Πέτρος, «Οὐ μὴ νίψης τοὺς πόδας μου² εἰς τὸν αἰῶνα.» Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,³ «Ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ⁴ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ.» **9** Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, «Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν.» **10** Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, «Ὁ λελουμένος οὐ χρεῖαν ἔχει⁵ ἢ τοὺς πόδας⁶ νίψασθαι, ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες.» **11** (Ἦδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν,⁷ «Οὐχὶ πάντες καθαροὶ ἐστε.»)

Jesus explains His action

12 Ὅτε οὖν ἐνίψεν τοὺς πόδας αὐτῶν⁸ καὶ⁹ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἀναπεσὼν¹⁰ πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς· «Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; **13** Ὑμεῖς φωνεῖτέ με <Ὁ Διδάσκαλος,> καὶ <Ὁ Κύριος,> καὶ καλῶς λέγετε, εἰμὶ γάρ. **14** Εἰ οὖν ἐγὼ ἐνίψα ὑμῶν τοὺς πόδας, ὁ Κύριος καὶ ὁ Διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. **15** Ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα¹¹ ὑμῖν, ἵνα καθὼς¹² ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε.¹³

16 »Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. **17** Εἰ ταῦτα οἶδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά.

18 »Οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω—ἐγὼ¹⁴ οἶδα οὖς¹⁵ ἐξελεξάμην. Ἀλλ' ἵνα ἡ Γραφὴ πληρωθῇ· <Ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ¹⁶ τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ.> **19** Ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται

¹ αὐτω *rell* | 1 ο [15%]

² νιψης τους ποδος μου **f**³⁵ **NA** [97%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 1423 P⁶⁶B,C,W [1%] NU | ~ 4123 D [2%]

³ αὐτω ο ιησους **f**³⁵ **NA** [94%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 31 A,B,C [0.5%] NU | 13 P⁶⁶W [5%] | 3 D [0.5%]

⁴ ουκ *rell* | ουχ CP

⁵ ου χρειαν εχει **f**³⁵ D [99%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ ουκ 32 P⁶⁶**NA**,B,C,W [1%] NU

⁶ η τους ποδας **f**³⁵ A [96%] CP,HF,RP,OC,TR | ει μη 23 B,C,W [3%] NU | ει μη 23 μονον P⁶⁶(D) | 23 [0.5%] | --- **NA**

⁷ ειπεν **f**³⁵ **NA** [99%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 οτι P⁶⁶B,C,W [1%] NU | --- D

⁸ αὐτων *rell* | των μαθητων [15%]

⁹ και **f**³⁵ B,C,D,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | --- P⁶⁶**NA** [1%]

¹⁰ ἀναπεσὼν **f**³⁵ D [99%] CP,HF,RP,OC,TR | και ἀνεπεσεν **NA**,B,C,W [0.5%] NU | και 1 P⁶⁶ [0.5%] | --- A

¹¹ δεδωκα **f**³⁵ P⁶⁶**NA** [35%] CP,OC | εδωκα B,C,D,W [65%] HF,RP,TR,NU

¹² καθως **f**³⁵ [25%] | 1 εγω P⁶⁶**NA**,B,C,D,W [75%] CP,HF,RP,OC,TR,NU

¹³ ποιητε *rell* | ποιειτε D [30%]

¹⁴ εγω *rell* | 1 γαρ **NA** [15%]

¹⁵ ους **f**³⁵ P⁶⁶A,D,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR | τινας **NA**,B,C [2%] NU

¹⁶ μετ εμου **f**³⁵ P⁶⁶**NA**,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | μου B,C [0.5%] NU

πιστεύσητε¹ ὅτι ἐγώ εἰμι. **20** Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἐάν² τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.»

The traitor is identified

21 Ταῦτα εἰπὼν ὁ³ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν, «Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με.» **22** Ἔβλεπον δὲ⁴ πρὸς⁵ ἀλλήλους οἱ μαθηταί, ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει. **23** Ἦν δὲ⁶ ἀνακείμενος εἷς⁷ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς. **24** Νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος πυθέσθαι τίς ἂν εἴη περὶ οὗ λέγει. **25** Ἐπιπεσὼν⁸ δὲ⁹ ἐκεῖνος¹⁰ ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ, λέγει αὐτῷ, «Κύριε, τίς ἐστιν;» **26** Ἀποκρίνεται ὁ¹¹ Ἰησοῦς, «Ἐκεῖνός ἐστιν ὃς ἐγὼ βάψας¹² τὸ ψωμίον ἐπιδώσω.»¹³ Καὶ ἐμβάψας¹⁴ τὸ ψωμίον¹⁵ δίδωσιν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτῃ. **27** Καὶ μετὰ τὸ ψωμίον, τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, «Ὁ ποιεῖς, ποίησον τάχιον.» **28** (Τοῦτο δὲ¹⁷ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ. **29** Τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ¹⁸ Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ¹⁹ Ἰησοῦς, «Ἀγόρασον ὧν χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν,» ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῶ.) **30** Λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος, εὐθέως ἐξῆλθεν.²⁰ Ἦν δὲ νύξ.

¹ οταν γενηται πιστευσητε f³⁵ A [98%] CP, HF, RP, OC, TR | 12 πιστευσηται D, W [1%] | 12 πιστευητε C | ~ 312 [0.5%] NU | ~ πιστευσηται 12 P⁶⁶ B | ~ πιστευητε 12 B

² εαν f³⁵ D [97%] CP, HF, RP, OC, TR | αν P⁶⁶ B, C, W [3%] NU | α A

³ ο f³⁵ A, C, D, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR [NU] | --- P⁶⁶ B [0.5%]

⁴ δε f³⁵ [20%] | ουν P⁶⁶ (B) A, D, W [79.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- B, C [0.5%] NU

⁵ προς f³⁵ [25%] | εις P⁶⁶ A, B, C, D, W [75%] CP, HF, RP, OC, TR, NU

⁶ δε f³⁵ P⁶⁶ A, D, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- B, C [0.5%] NU

⁷ εις f³⁵ [90%] CP, HF, RP, TR | 1 εκ P⁶⁶ A, B, C, D, W [10%] OC, NU

⁸ επιπεσων f³⁵ A, D, W [95%] CP, HF, RP, OC, TR | αναπεσων P⁶⁶ B, C [5%] NU

⁹ δε f³⁵ A [96%] CP, HF, RP, OC, TR | ουν P⁶⁶ B, D, W [4%] NU | --- B, C

¹⁰ εκεινος f³⁵ A, D, W [50%] CP, OC, TR | 1 ουτως P⁶⁶ B, C [45%] HF, RP, NU | 1 ουτος [5%]

¹¹ ο f³⁵ A, C, D [97%] CP, HF, RP, OC, TR [NU] | --- P⁶⁶ B, W [3%]

¹² βαψας f³⁵ P⁶⁶ B [95%] CP, HF, RP, OC, TR | βαψω B, C [1%] NU | εμβαψας A(D, W) [4%]

¹³ επιδωσω f³⁵ P⁶⁶ A, D [98%] CP, HF, RP, OC, TR | και δωσω αυτω B, C [0.5%] NU | δωσω (W) | two other variants

¹⁴ και εμβαψας f³⁵ A(W) [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ βαψας ουν B, C [0.5%] NU | 1 βαψας D [0.5%] | 1 ψας P⁶⁶

¹⁵ ψωμιον f³⁵ P⁶⁶ A, D, W [98%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 λαμβανει και B, C [2%] [NU]

¹⁶ ισκαριωτη f³⁵ P⁶⁶ A, W [98%] CP, HF, RP, OC, TR | ισκαριωτου B, C [2%] NU | απο καρωτου D

¹⁷ δε f³⁵ P⁶⁶ A, C, D [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR [NU] | --- B, W [0.5%]

¹⁸ ο f³⁵ P⁶⁶ C, D [95%] CP, HF, RP, OC, TR | --- A, B, W [5%] NU

¹⁹ ο f³⁵ P⁶⁶ A, C, D, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR [NU] | --- B [0.5%]

²⁰ ευθεως εξηλθεν f³⁵ A [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 2 ευθυς P⁶⁶ B, C, D, W [1%] NU | ~ 2 ευθεως [2%]

A new commandment

31 Ὅτε¹ ἐξῆλθεν, λέγει ὁ² Ἰησοῦς· «Νῦν ἐδοξάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. **32** Εἰ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ,³ καὶ ὁ Θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ,⁴ καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν.

33 »Τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι. Ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι «Ὅπου ὑπάγω ἐγώ,⁵ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν,» καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι.

34 »Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς—ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. **35** Ἐν τούτῳ γνώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.»

Jesus warns Peter

36 Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, «Κύριε, ποῦ ὑπάγεις;» Ἀπεκρίθη αὐτῷ⁶ ὁ⁷ Ἰησοῦς, «Ὅπου ἐγώ⁸ ὑπάγω οὐ δύνασαί μοι⁹ νῦν ἀκολουθῆσαι, ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι.»¹⁰ **37** Λέγει αὐτῷ¹¹ Πέτρος· «Κύριε, διὰ τί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; Τὴν ψυχὴν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω.» **38** Ἀπεκρίθη¹² αὐτῷ¹³ ὁ¹⁴ Ἰησοῦς· «Τὴν ψυχὴν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; Ἀμήν, ἀμήν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ¹⁵ ἕως οὗ ἀπαρνήσῃ¹⁶ με τρίς.

The Way, the Truth, the Life

14:1 »Μὴ ταρассέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά· πιστεύετε εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. **2** Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν (εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν).¹⁷ Πορεύομαι ἐτοιμάσαι τόπον ὑμῖν. **3** Καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ

¹ οτε f³⁵ A [75%] CP, HF, RP, TR | 1 συν P⁶⁶ XB, C, D, W [25%] OC, NU

² ο f³⁵ A, C, D, W [95%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶ XB [5%] NU

³ ει ο θεος εδοξασθη εν αυτω f³⁵ A [98%] CP, HF, RP, OC, TR [NU] | --- P⁶⁶ XB, C, D, W [2%]

⁴ εαυτω f³⁵ A, C, D, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | αυτω P⁶⁶ XB [0.5%] NU

⁵ υπαγω εγω f³⁵ [80%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 XA, B, C, D [19.5%] NU | 1 P⁶⁶ W [0.5%]

⁶ αυτω f³⁵ P⁶⁶ XA, D, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR [NU] | --- B, C [0.5%]

⁷ ο f³⁵ X, D, W [99%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶ A, B, C [1%] NU

⁸ εγω f³⁵ X, D [45%] CP, OC | --- P⁶⁶ A, B, C, W [55%] HF, RP, TR, NU

⁹ μοι rell | με [1%] CP

¹⁰ υστερον δε ακολουθησεις μοι f³⁵ [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 1243 D | 123 A [1%]
| ~ 321 P⁶⁶ XB, C, W [2%] NU

¹¹ αυτω f³⁵ XA, C, D [80%] CP, HF, RP | 1 ο P⁶⁶ B, W [20%] OC, TR, NU

¹² απεκριθη f³⁵ (D) [97%] CP, HF, RP, OC, TR | αποκρινεται P⁶⁶ XA(B)C, W [3%] NU

¹³ αυτω f³⁵ (D) [90%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶ XA, B, C, W [10%] NU

¹⁴ ο f³⁵ W [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶ XA, B, C, D [2%] NU

¹⁵ φωνηση f³⁵ P⁶⁶ XA, B, W [70%] CP, HF, RP, NU | φωνησει C, D [30%] OC, TR

¹⁶ απαρνηση f³⁵ XA, C(W) [99%] CP, HF, RP, OC, TR | αρνηση P⁶⁶ B, D [1%] NU

¹⁷ υμιν f³⁵ P⁶⁶ (N) [96%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 οτι XA, B, C, D, W [4%] NU

ἐτοιμάσω¹ ὑμῖν τόπον,² πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμι ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. **4** Καὶ ὅπου ἐγὼ³ ὑπάγω οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε.»⁴

Thomas' question

5 Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς, «Κύριε, οὐκ οἶδμεν ποῦ ὑπάγεις, καὶ⁵ πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι;» **6** Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ. Οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν Πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. **7** Εἰ ἐγνώκειτέ⁷ με, καὶ τὸν Πατέρα μου ἐγνώκειτε ἄν·⁸ καὶ ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν καὶ ἐωράκατε αὐτόν.»

Philip's question

8 Λέγει αὐτῷ Φίλιππος, «Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν.» **9** Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· «Τοσοῦτον χρόνον⁹ μεθ' ὑμῶν εἰμι καὶ οὐκ ἐγνώκας με, Φίλιππε; Ὁ ἐωρακὼς ἐμὲ ἐώρακεν τὸν Πατέρα· καὶ¹⁰ πῶς σὺ λέγεις, <Δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα>; **10** Οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ ἐστίν; Τὰ ρήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ¹¹ ὑμῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ Πατὴρ ὁ¹² ἐν ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα.¹³ **11** Πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ·¹⁴ εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε μοι.¹⁵

Greater works than these

12 »Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κάκεῖνος ποιήσει· καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν Πατέρα μου¹⁶ πορεύομαι. **13** Καί, ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω,

¹ καὶ ἐτοιμάσω **f**³⁵ **P**⁶⁶ **κ****B**,**C**,**N** [65%] **CP**,**HF**,**OC**,**TR**,**NU** | 2 **A**,**W** [15%] **RP** | ἐτοιμασαι **D** [20%]

² ὑμῖν τοπον **f**³⁵ **P**⁶⁶ **A**,**C**,**W** [90%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | ~ 21 **κ****B**,**D**,**N** [10%] **NU**

³ ἐγὼ **f**³⁵ **κ****A**,**B**,**C**,**N**,**Q** [97%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR**[**NU**] | --- **P**⁶⁶ **D**,**W** [3%]

⁴ καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε **f**³⁵ **P**⁶⁶ **A**,**D**,**N** [99%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | 23 **κ****B**,**C**,**Q**,**W** [1%] **NU**

⁵ καὶ **f**³⁵ **κ****A**,**D**,**N**,**Q** [99.5%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | --- **P**⁶⁶ **B**,**C**,**W** [0.5%] **NU**

⁶ ὁ **f**³⁵ **A**,**B**,**C**,**D**,**N**,**Q**,**W** [99.5%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR**[**NU**] | --- **P**⁶⁶ **κ** [0.5%]

⁷ ἐγνώκειτε **f**³⁵ **A**,**B**,**C**,**N**,**Q** [99%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | ἐγνώκατε **κ****D** [0.5%] **NU** | ἐγνώκαται **P**⁶⁶ | ἐγνώκεται **W**

⁸ ἐγνώκειτε ἂν **f**³⁵ **A**,**N**,**Q** [98%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | ἂν ἤδειτε **B**,**C** [1.5%] | γινώσεσθε **P**⁶⁶ [alone] **NU** | γινώσεσθαι **κ****D**,**W** [Poor **NU**!]

⁹ τοσοῦτον χρόνον **f**³⁵ **P**⁶⁶ **A**,**B**,**N** [99.5%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | τοσοῦτω χρόνω **κ****D**,**Q**,**W** [0.5%] **NU**

¹⁰ καὶ **f**³⁵ **A**,**D**,**N** [99.5%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | --- **P**⁶⁶ **κ****B**,**Q**,**W** [0.5%] **NU**

¹¹ λαλῶ **f**³⁵ **P**⁶⁶ **κ****A**,**Q**,**W** [99%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | λεγὼ **P**⁷⁵ **N** [0.5%] **NU** | --- **B** | λελαληκα **D**

¹² ὁ **f**³⁵ **κ****A**,**D**,**N**,**Q**,**W** [99.5%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | --- **P**^{66,75} **B** [0.5%] **NU**

¹³ αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα **f**³⁵ **A**,**Q** [99%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | ~ 2341 **P**⁷⁵ **W** [0.5%] | ~ 234 αὐτοῦ **P**⁶⁶ **κ****B**,**D** [0.5%] **NU**

¹⁴ ἐμοὶ *rell* | 1 ἐστίν **CP**, some **TRs**

¹⁵ μοι **f**³⁵ **A**,**B**,**Q** [99%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | --- **P**^{66,75} **κ****D**,**W** [1%] **NU**

¹⁶ μου **f**³⁵ [95%] **CP**,**HF**,**RP**,**OC**,**TR** | --- **P**^{66,75} **κ****A**,**B**,**D**,**Q**,**W** [5%] **NU**

ἵνα δοξασθῇ ὁ Πατήρ ἐν τῷ Υἱῷ. **14** Ἐάν τι αἰτήσητε¹ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω. **15** Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε.² **16** Καί, ἐγὼ³ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα καὶ ἄλλον Παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα⁴ **17**—τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει αὐτό.⁵ ὑμεῖς δὲ⁶ γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται.

18 »Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς· ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. **19** Ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με. Ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε.⁷ **20** Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρί μου, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ⁸ ἐν ὑμῖν. **21** Ὁ ἔχων τὰς ἐντολὰς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με. Ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ⁹ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν.»

Judas' question

22 Λέγει αὐτῷ Ἰούδας (οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης), «Κύριε, καὶ¹⁰ τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ;» **23** Ἀπεκρίθη¹¹ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· «Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει. Καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα καὶ μονήν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν.¹² **24** Ὁ μὴ ἀγαπῶν με, τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καί, ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμός, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με Πατρὸς.

The Teacher, the peace; the Father, the enemy

25 »Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων. **26** Ὁ δὲ Παράκλητος, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ Πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.¹³

27 »Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά, μηδὲ

¹ αἰτησητε f³⁵ A,D,Q [80%] CP,HF,OC,TR | 1 με P⁶⁶xB,W [19%] RP,NU | omit whole verse [1%]

² τηρησατε f³⁵ A,D,Q,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | τηρησετε B [0.5%] NU | τηρησητε x | τηρησηται P⁶⁶

³ και εγω f³⁵ A,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR | καγω P⁶⁶xB,D,Q [2%] NU

⁴ μενη μεθ υμων εις τον αιωνα f³⁵ P⁶⁶A,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR | η 23456 Q [0.5%] | μενει 23456 [1%] | ~ 145623 D | ~ 23456 η P⁷⁵B,NU | ~ 23 η 456 x

⁵ αυτο f³⁵ A,Q [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75}xB,W [0.5%] NU | αυτον D

⁶ δε f³⁵ A,D [99%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66,75}xB,Q,W [1%] NU

⁷ ζησεσθε f³⁵ P⁶⁶D,Q [99%] CP,HF,RP,OC,TR | ζησετε P⁷⁵B,NU | ζησεσθαι xA,W [0.5%]

⁸ καγω f³⁵ P^{66,75}xA,B,D,Q,W [80%] CP,HF,OC,TR,NU | και εγω [20%] RP

⁹ και εγω f³⁵ A,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR | καγω P^{66,75}xB,D,Q [2%] NU

¹⁰ και f³⁵ xQ,W [95%] CP,HF,RP,OC[NU] | --- P^{66,75}A,B,D [5%] TR

¹¹ απεκριθη *rell* | 1 ο [15%] TR

¹² ποιησομεν f³⁵ A [91.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ποιησομεθα P^{66,75}xB,W [3%] NU | ποιησωμεν [5%] | ποιησωμεθα [0.5%] | ποιησομαι D

¹³ υμιν f³⁵ xA,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 εγω B [0.5%] [NU]

δειλιάτω.

28 »Ἡκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, <Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς.> Εἰ ἡγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν ὅτι εἶπον,¹ <Πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα,> ὅτι ὁ Πατήρ μου² μεῖζων μου ἐστίν. **29** Καὶ νῦν εἶρηκα ὑμῖν, πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται, πιστεύσητε.

30 »Οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν, ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου³ ἄρχων· καί, ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν. **31** Ἀλλ' ἵνα γνῶ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν Πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ Πατήρ, οὕτως ποιῶ.

»Εγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

The true vine

15:1 »Εγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ Πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστίν. **2** Πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἶρει αὐτό· καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν⁴ φέρῃ. **3** Ἦδη ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν. **4** Μείνατε ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. Καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἄφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ⁵ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως⁶ οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε.⁷

5 »Εγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. Ὁ μένων ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. **6** Ἐὰν μὴ τις μείνῃ⁸ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω, ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη· καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ⁹ πῦρ βάλλουσιν, καὶ καίεται. **7** Ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσεσθε,¹⁰ καὶ γενήσεται ὑμῖν. **8** Ἐν τούτῳ ἔδοξάσθη ὁ Πατήρ μου· ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε· καὶ γενήσεσθε¹¹ ἐμοὶ μαθηταί.

We love

9 »Καθὼς ἡγάπησέν με ὁ Πατήρ, καὶ ἐγὼ ἡγάπησα ὑμᾶς·¹² μένατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. **10** Ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου,

¹ ειπον f³⁵ [90%] CP, HF, RP, OC, TR | --- NA, B, D [9%] NU | εγω [1%]

² μου f³⁵ x [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- A, B, D [2%] NU

³ κοσμου rell | 1 τουτου [10%] TR

⁴ πλειονα καρπον f³⁵ A, D [98%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 B [2%] NU | ~ 2 πλειω x

⁵ μεινη f³⁵ P⁶⁶ A, D [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | μενη xB [0.5%] NU

⁶ ουτως rell | ουτος CP

⁷ μεινητε f³⁵ D [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | μενητε xA, B [0.5%] NU | μενων P⁶⁶

⁸ μεινη f³⁵ [99%] CP, HF, RP, OC, TR | μενη P⁶⁶ xA, B, D [1%] NU

⁹ το rell | --- D [20%] TR

¹⁰ αιτησεσθε f³⁵ x [85%] CP, HF, RP, TR | αιτησασθε B [10%] OC, NU | αιτησασθαι A, D [0.5%] | αιτησεσθαι [4.5%]

¹¹ γενησεσθε f³⁵ [96%] CP, HF, RP, OC, TR | γενησθε B [3%] NU | γενησεσθαι xA [0.5%] | γενησθαι P⁶⁶ D [0.5%]

¹² ηγαπησα υμας f³⁵ P⁶⁶ xA [98.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 B, D [1.5%] NU

καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς τοῦ Πατρός μου τητήρηκα καὶ μένω¹ αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. **11** Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἢ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνῃ,² καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. **12** Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἢ ἐμὴ, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. **13** Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. **14** Ὑμεῖς φίλοι μου ἐστε ἐὰν ποιῇτε ὅσα³ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν.

15 »Οὐκέτι ὑμᾶς λέγω⁴ δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδεν τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἶρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν. **16** Οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς καὶ ἔθην ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέριτε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ.⁵ ἵνα ὁ ὅτι ἂν αἰτήσητε τὸν Πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δώῃ⁶ ὑμῖν. **17** Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

The world hates

18 »Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. **19** Εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει. Ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. **20** Μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, «Οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ.» Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν. Εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. **21** Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν⁷ διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με. **22** Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον,⁸ νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἀμαρτίας αὐτῶν. **23** Ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν Πατέρα μου μισεῖ. **24** Εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν,⁹ ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον.¹⁰ νῦν δὲ καὶ ἐωράκασιν καὶ μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν Πατέρα μου. **25** Ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν¹¹ ὅτι «Ἐμίσησάν με δωρεάν.»

26 »Ὅταν δὲ¹² ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ

¹ μένω *rell* | μενω [25%]

² μείνη *f*³⁵ *κ* [98.5%] CP, HF, RP, OC, TR | η A, B, D [1.5%] NU

³ οσα *f*³⁵ A [97%] CP, HF, RP, OC, TR | α *P*⁶⁶*κ*D [3%] NU | ο B

⁴ υμας λεγω *f*³⁵ D [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 *P*⁶⁶*κ*A, B [1%] NU

⁵ μενη *rell* | μείνη [10%] | μενει N [10%]

⁶ δωη *f*³⁵ N [47%] HF | δω A, B, D [50%] CP, RP, OC, TR, NU | δώσει *κ* [0.5%] | δωση [0.5%] | δωει [1%] | one other variant [1%]

⁷ υμιν *f*³⁵ A, N [98%] CP, HF, RP, OC, TR | εις υμας *P*⁶⁶B, D [2%] NU | --- *κ*

⁸ ειχον *f*³⁵ A [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ειχοσαν *P*⁶⁶*κ*B, N [0.5%] NU | ειχαν D

⁹ πεποιηκεν *f*³⁵ [95%] CP, HF, RP, OC, TR | εποησεν *P*⁶⁶*κ*A, B, D [5%] NU

¹⁰ ειχον *f*³⁵ A [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ειχοσαν *P*⁶⁶*κ*B [1%] NU | ειχαν D

¹¹ γεγραμμενος εν τω νομω αυτων *f*³⁵ A [98%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 23451 B, D [2%] NU | ~ 2341 *P*^{66v} | ~ 23 κοσμο 51 *κ*

¹² δε *f*³⁵ A, D [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- *P*²²*κ*B [0.5%] NU

Πατρός, τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας ὁ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ. **27** Καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε.

16:1 »Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε **2**—ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. **3** Καὶ ταῦτα ποιήσουσιν¹ ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν Πατέρα οὐδὲ ἐμέ. **4** Ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα,² μνημονεύετε αὐτῶν ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. Ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην.

What the Enabler will do

5 »Νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με, «Ποῦ ὑπάγεις;» **6** Ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. **7** Ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν· Συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ ἐγὼ³ μὴ ἀπέλθω, ὁ Παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς.

8 »Καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως· **9** περὶ ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· **10** περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν Πατέρα μου⁴ ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· **11** περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται.

12 »Ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν,⁵ ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. **13** Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν·⁶ οὐ γὰρ λαλήσει ἄφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν⁷ ἀκούσῃ⁸ λαλήσει· καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. **14** Ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται⁹ καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. **15** Πάντα ὅσα ἔχει ὁ Πατὴρ ἐμὰ ἐστίν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει¹⁰ καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

Sorrow to joy

16 »Μικρὸν καὶ οὐ¹¹ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με, ὅτι

¹ ποιήσουσιν f³⁵ A,B [85%] CP,HF,RP,OC,NU | 1 ὑμιν 8D [15%] TR

² ὥρα f³⁵ 8D [90%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 αὐτῶν A,B [10%] NU

³ ἐγὼ f³⁵ A [98%] CP,HF,RP,OC | --- 8B,D [2%] TR,NU

⁴ μου f³⁵ A [99%] CP,HF,RP,OC,TR | --- 8B,D,W [1%] NU

⁵ λέγειν ὑμιν f³⁵ A,D,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 8B [1%] NU

⁶ εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν f³⁵ [98%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 1342 A,B | ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάσῃ (—π. 8) (8)D,W [2%] NU

⁷ ἂν f³⁵ [97%] CP,HF,RP,OC,TR | ἐὰν A [1%] | --- 8B,D,W [2%] NU

⁸ ἀκούσῃ f³⁵ A [97%] CP,HF,RP,OC,TR | ἀκούσει B,D,W [2.5%] NU | ἀκούει 8 [0.5%]

⁹ λήψεται f³⁵ [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | λημψεται 8A,B,D,W [0.5%] NU

¹⁰ λαμβάνει f³⁵ B,D,N,W [80%] CP,HF,RP,NU | ληψεται (A) [20%] OC,TR | --- P⁶⁶8 omit whole verse

¹¹ οὐ f³⁵ A [98%] CP,HF,RP,OC,TR | ουκετι P^{66v} 8B,D,N,W [2%] NU

ὑπάγω πρὸς τὸν Πατέρα.»¹ **17** Εἶπον² οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους· «Τί ἐστὶν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν, «Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με,» καὶ ὅτι «Εγὼ³ ὑπάγω πρὸς τὸν Πατέρα;» **18** Ἔλεγον οὖν· «Τοῦτο τί ἐστὶν⁴ ὃ λέγει,⁵ «τὸ μικρόν»; Οὐκ οἶδαμεν τί λαλεῖ.»

19 Ἔγνω οὖν⁶ ὁ⁷ Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι εἶπον, «Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με;» **20** Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὃ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ⁸ λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. **21** Ἡ γυνὴ ὅταν τίκτη⁹ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως, διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. **22** Καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν¹⁰ ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδιά, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν. **23** Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν.

»Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι ὅσα ἂν¹¹ αἰτήσητε τὸν Πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δώσει ὑμῖν. **24** Ἔως ἄρτι οὐκ ἠτήσατε οὐδέν ἐν τῷ ὀνόματί μου. Αἰτεῖτε καὶ λήψεσθε,¹² ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾗ πεπληρωμένη.

Figures of speech

25 »Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν, ἀλλ' ¹³ ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ Πατρὸς ἀναγγελω¹⁴ ὑμῖν. **26** Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα περὶ ὑμῶν· **27** αὐτὸς γὰρ ὁ Πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς,

¹ ὅτι υπαγω προς τον πατερα f³⁵ A,N [79.5%] CP,HF,RP | 1 εγω 2345 [20%] OC,TR | --- P⁶⁶KB,D,W [0.5%] NU

² ειπον f³⁵ KA,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ειπαν P⁶⁶B,W [0.5%] NU

³ εγω f³⁵ D,W [90%] CP,HF,RP,OC,TR | --- KA,B,N [10%] NU

⁴ τουτο τι εστιν f³⁵ A,N [97%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 231 P⁶⁶KB,D,W [3%] NU

⁵ ο λεγει f³⁵ B,N [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | το 2 A | --- P⁶⁶KB,D,W [2.5%]

⁶ ουν f³⁵ A,N [96%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P⁵KB,D,W [1%] NU | δε [3%]

⁷ ο f³⁵ KAD,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | --- P⁵B,W [0.5%]

⁸ δε f³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P⁵KB,D [0.5%] NU

⁹ τικτη rell | τικτει [10%] | τικτι N

¹⁰ ουν λυπην μεν νυν f³⁵ A(N) [96%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 1432 P^{5v,22v,66}B,C,D,W [3%] NU | ~ 4312 K | four other variants

¹¹ ὅτι ὅσα αν f³⁵ [96%] CP,HF,RP,OC,TR | 12 εαν [1%] | 13 A,W | 1 ο 3 K | 1 ο εαν [2%] | ο εαν N | 3 τι P⁵B,C [0.5%] NU | εαν τι (P²²)D

¹² ληψεσθε f³⁵ C [99%] CP,HF,RP,OC,TR | λημψεσθε P⁵KA,B,D [0.5%] NU | λημψεσθαι N,W [0.5%]

¹³ αλλ f³⁵ A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR | --- KB,C,D,W [1%] NU

¹⁴ αναγγελω f³⁵ N [98%] CP,HF,RP,OC,TR | απαγγελω P^{5v,66}A,B,C,D,W [2%] NU | απαγγελω K

ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ¹ Θεοῦ ἐξῆλθον. **28** Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον. Πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα.»

29 Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ·² «Ἴδε, νῦν³ παρρησίᾳ λαλεῖς καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. **30** Νῦν οἶδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ. Ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες.»

“Take heart!”

31 Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ⁴ Ἰησοῦς· «Ἄρτι πιστεύετε; **32** Ἰδού, ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν⁵ ἐλήλυθεν, ἵνα σκορπισθῇτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ⁶ μόνον ἀφῆτε. Καὶ οὐκ εἰμι μόνος, ὅτι ὁ Πατὴρ μετ’ ἐμοῦ ἐστιν. **33** Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε·⁷ ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.»

Jesus prays

17:1 Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ⁸ Ἰησοῦς καὶ ἐπῆρεν⁹ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ¹⁰ εἶπεν·

For Himself

«Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν Υἱόν, ἵνα καὶ¹¹ ὁ Υἱός σου¹² δοξάσῃ σε, **2** καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσῃ¹³ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. **3** Αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή· ἵνα γινώσκωσίν σε, τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας—Ἰησοῦν Χριστόν. **4** Ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ ἔργον ἐτελείωσα¹⁴ ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω. **5** Καὶ νῦν δόξασόν με σύ, Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ἣ ἔχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί.

¹ του f³⁵ B,C,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | --- P⁵NA,N [0.5%]

² αυτω οι μαθηται αυτου f³⁵ A,D [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | 234 B,C,N [1%] NU
| ~ 231 N | 123 W

³ νυν f³⁵ A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 εν NB,C,D,W [0.5%] NU

⁴ ο f³⁵ NA,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{22,66}B,C,W [0.5%] NU

⁵ νυν f³⁵ N [99%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P⁶⁶NA,B,C,D,W [1%] NU

⁶ και εμε f³⁵ A,D,W [98%] CP,HF,RP,OC,TR | καμε P^{22,66}NB,C,N [2%] NU

⁷ εχετε f³⁵ NA,B,C [90%] CP,HF,RP,NU | εξετε D [8.5%] OC,TR | εξεται [1%] | εχεται N
| omit whole clause P⁶⁶ [0.5%]

⁸ ο f³⁵ A,C,D,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- NB [0.5%] NU

⁹ επηρεν f³⁵ A,N [97%] CP,HF,RP,OC,TR | επαρας P⁶⁶NB,C,D,W [3%] NU

¹⁰ και f³⁵ A,N [95%] CP,HF,RP,OC,TR | --- NB,C,D,W [5%] NU

¹¹ και f³⁵ N [98%] CP,HF,RP,OC,TR | --- NA,B,C,D,W [2%] NU

¹² σου f³⁵ A,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- NB,C,W [0.5%]

¹³ δωσει f³⁵ B,N [90%] CP,HF,RP,OC | δωση A,C [10%] TR,NU | δωσω N | δωσ P¹⁰⁷W |
εχη D

¹⁴ ετελειωσα f³⁵ D [98%] CP,HF,RP,OC,TR | τελειωσας P⁶⁶NA,B,C,N,W [2%] NU

6 »Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς δέδωκάς¹ μοι ἐκ τοῦ κόσμου. Σοὶ ἦσαν, καὶ ἐμοὶ² αὐτοὺς δέδωκας,³ καὶ τὸν λόγον σου τετηρή-
κασιν.⁴ 7 Νῦν ἐγνώκαν⁵ ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ ἐστίν.⁶ 8 ὅτι
τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς⁷ μοι δέδωκα αὐτοῖς· καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ ἐγνώσαν
ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 9 Ἐγὼ
περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ. Οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι,
ὅτι σοὶ εἰσιν. 10 Καί, τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστίν, καὶ τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι
ἐν αὐτοῖς. 11 Καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι⁸ ἐν τῷ κόσμῳ εἰσίν, καὶ
ἐγὼ⁹ πρὸς σὲ ἔρχομαι.

»Πάτερ Ἄγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ¹⁰ δέδωκάς μοι, ἵνα
ᾧσιν ἐν καθὼς ἡμεῖς. 12 Ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ,¹¹ ἐγὼ ἐτήρουν
αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου. Οὓς¹² δέδωκάς μοι¹³ ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν
ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ Γραφή πληρωθῇ. 13 Νῦν δὲ πρὸς
σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν
πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς.¹⁴

14 »Ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου· καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτοὺς
ὅτι οὐκ εἰσίν ἐκ τοῦ κόσμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. 15 Οὐκ
ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ
πονηροῦ. 16 Ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσίν, καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰμί.¹⁵
17 Ἀγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου.¹⁶ ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστιν.

¹ δέδωκας f³⁵ C [98%] CP, HF, RP, OC, TR | εδωκας xA, B, D, N, W [2%] NU

² και εμοι f³⁵ xA, C, D, N, W [99%] CP, HF, RP, OC, TR | καμοι B [1%] NU

³ δέδωκας f³⁵ C, N [96%] CP, HF, RP, OC, TR | εδωκας P⁶⁶ xA, B, D, W [4%] NU

⁴ τετηρηκασιν f³⁵ A, C [99%] CP, HF, RP, OC, TR | τετηρηκαν B, D, W [0.5%] NU |
ετηρησαν xN [0.5%]

⁵ εγνωκαν rell | εγnowsαν [15%] | εγνωκα W [0.5%] | εγνων x

⁶ εστιν f³⁵ A, D [99%] CP, HF, RP, OC, TR | εισιν xB, C(N)W [1%] NU

⁷ δέδωκας f³⁵ xN [99%] CP, HF, RP, OC, TR | εδωκας A, C, D, W [0.5%] NU | εδωκες B | ---
[0.5%]

⁸ ουτοι f³⁵ A, C, D, N, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | αυτοι xB [0.5%] NU

⁹ και εγω f³⁵ P^{66v} A, N, W [98.5%] CP, HF, RP, OC, TR | καγω xB, C, D [1.5%] NU

¹⁰ ω rell | ους (N) [20%] TR | ο D [1%]

¹¹ εν τω κοσμω f³⁵ A, N [99%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶ xB, C, D, W [1%] NU

¹² ους f³⁵ A, D(N) [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ω B, C, W [0.5%] NU | --- (P⁶⁶ x)

¹³ μοι f³⁵ A, D, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ι και B, C, W [0.5%] NU | και P⁶⁶ x

¹⁴ αυτοις f³⁵ P⁶⁶ xD [99%] CP, HF, RP, OC, TR | εαυτοις A, B, N, W [1%] NU | ταις καρδιαις
εαυτων C

¹⁵ εκ του κοσμου ουκ ειμι f³⁵ P⁶⁶ N [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 45123 xA, B, C, D, W [1%]
NU

¹⁶ σου f³⁵ N [99%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P⁶⁶ A, B, C, D, W [1%] NU | x omits six words
[homoioteleuton]

18 Καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, καὶ γὰρ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον. 19 Καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἀγιάζω ἑμαυτόν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὦσιν¹ ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ.

For all believers

20 »Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων² διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ· 21 ἵνα πάντες ἐν ὧσιν, καθὼς σύ, Πάτερ, ἐν ἐμοὶ καὶ γὰρ ἐν σοί· ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν³ ὧσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ⁴ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 22 Καὶ ἐγὼ⁵ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὧσιν ἐν καθὼς ἡμεῖς ἐν ἐσμεν·⁶ 23 ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὧσιν τετελειωμένοι εἰς ἓν· καὶ ἵνα⁷ γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας καὶ ἡγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἡγάπησας.

24 »Πάτερ, οὗς⁸ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κἀκεῖνοι ὧσιν μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν δέδωκάς μοι, ὅτι ἡγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου. 25 Πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνω· καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 26 Καί, ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἡγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ἦ, καὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς.»

Betrayal and arrest

18:1 Ταῦτα εἰπὼν ὁ¹⁰ Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων,¹¹ ὅπου ἦν κήπος εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 2 Ἦδει δὲ καὶ Ἰούδας, ὁ παραδιδούς αὐτόν, τὸν τόπον· ὅτι πολλάκις συνήχθη¹² ὁ¹³ Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. 3 Ὁ οὖν Ἰούδας, λαβὼν τὴν σπεῖραν, καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ¹⁴ Φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων.

¹ και αυτοι ωσιν f³⁵ [90%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 312 xA, B, C, D, N, W [10%] NU | ~ 32 p^{66v}

² πιστευοντων *rell* | πιστευσοντων [5%] TR

³ εν f³⁵ xA, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P^{66v} B, C, D, W [0.5%] NU

⁴ πιστευση f³⁵ A, D, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | πιστευη P⁶⁶ xB, C, W [0.5%] NU

⁵ και εγω f³⁵ A, N [97%] CP, HF, RP, OC, TR | καγω P⁶⁶ xB, C, D, W [3%] NU

⁶ εν εσμεν f³⁵ A, N [99%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 P⁶⁶ B, C, D, W [1%] NU | --- x

⁷ και ινα f³⁵ A, N [98.5%] CP, HF, RP, OC, TR | 2 B, C, D [1%] NU | 1 P⁶⁶ xW [0.5%]

⁸ ους f³⁵ A, C, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ο xB, D, W [0.5%] NU

⁹ δεδωκας f³⁵ xA, C, D, W [60%] CP, OC, NU | εδωκας P¹⁰⁸ B, N [40%] HF, RP, TR

¹⁰ ο f³⁵ A, C, D, N, W [99.7%] CP, HF, RP, OC, TR | --- xB [0.3%] NU

¹¹ των κεδρων f³⁵ B, C, N [94%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 κενδρων [4%] | του 2 A [1.5%] NU | του κεδρου xD, W

¹² συνηχθη f³⁵ xA, B, C, D, N, W [65%] CP, RP, TR, NU | 1 και [35%] HF, OC

¹³ ο f³⁵ A, C(D), N, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- xB [0.5%] NU

¹⁴ και f³⁵ P^{108v} A, C, N, W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 εκ των xD [0.5%] NU | 1 των B

Jesus knocks the soldiers down with His word

4 Ἰησοῦς οὖν, εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα¹ ἐπ’ αὐτόν, ἐξελθὼν εἶπεν² αὐτοῖς, «Τίνα ζητεῖτε;» 5 Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, «Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον.» Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, «Εγώ εἰμι.»³ (Εἰστήκει δὲ καὶ Ἰούδας, ὁ παραδιδούς αὐτόν, μετ’ αὐτῶν.) 6 Ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὅτι⁴ «Εγώ εἰμι,» ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπεσον⁵ χαμαί. 7 Πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν,⁶ «Τίνα ζητεῖτε;» Οἱ δὲ εἶπον,⁷ «Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον.» 8 Ἀπεκρίθη⁸ Ἰησοῦς· «Εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι. Εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν» 9 (ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν ὅτι «Οὗς δέδωκάς μοι οὐκ ἀπόλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα»).

10 Σίμων οὖν Πέτρος, ἔχων μάχαιραν, εἵλκυσεν αὐτήν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον⁹ τὸ δεξιόν. (Ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος.) 11 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· «Βάλε τὴν μάχαιραν¹⁰ εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ Πατήρ, οὐ μὴ πῖω αὐτό;»

To Annas first

12 Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν. 13 Καὶ ἀπήγαγον αὐτόν¹¹ πρὸς Ἄνναν¹² πρῶτον, ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. 14 (Ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλευσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἓνα ἄνθρωπον ἀπολέσθαι¹³ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.)

Peter denies Jesus

15 Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ ὁ¹⁴ ἄλλος μαθητής. Ὁ δὲ μαθητής ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισῆλθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν

¹ ἐρχομενα *rell* | επερχομενα [11%]

² ἐξελθων εἶπεν **f**³⁵ **NA,N,W** [98.5%] **CP,HF,RP,OC,TR** | ἐξηλθεν και λεγει **B,C,D** [1.5%] **NU**

³ ο ιησους εγω ειμι **f**³⁵ **A,C(N)W** [97.5%] **CP,HF,RP,OC,TR** | 234 **κ** | ~ 342 **B** | 34 [2.5%] **D,NU**

⁴ οτι **f**³⁵ **C** [95%] **CP,HF,RP,OC,TR** | --- **NA,B,D,N,W** [5%] **NU**

⁵ επεσον **f**³⁵ **A,N** [99%] **CP,HF,RP,OC,TR** | επεσαν **KB,C,D,W** [1%] **NU**

⁶ αυτους επηρωτησεν **f**³⁵ **κD,N,W** [75%] **CP,HF,RP,OC,TR** | ~ 21 **A,B,C** [6%] **NU** | αυτοις 2 [18%] | 2 [1%]

⁷ ειπον **f**³⁵ **NA,B,C,N,W** [99.8%] **CP,HF,RP,OC,TR** | ειπαν **P**⁶⁶**D,NU**

⁸ απεκριθη *rell* | 1 ο (D)**N** [14%] **TR**

⁹ ωτιον **f**³⁵ **A,D,N** [99.5%] **CP,HF,RP,OC,TR** | ωταριον **KB,C,W** [0.5%] **NU**

¹⁰ μαχαιραν **f**³⁵ **P**⁶⁶**NA,B,C,D,N,W** [52%] **CP,OC,NU** | 1 σου [48%] **HF,RP,TR**

¹¹ απηγαγον αυτον **f**³⁵ **A** [89.5%] **CP,HF,RP,OC,TR** | 1 **C,N** [9%] | ηγαγον **P**⁶⁶**KB,D,W** [0.5%] **NU** | ηγαγον 2 [1%]

¹² ανναν **f**³⁵ **CP,OC,TR** | ανναν **HF,RP,NU**

¹³ απολεσθαι **f**³⁵ **A,N** [94%] **CP,HF,RP,OC,TR** | αποθανειν **P**⁶⁶**KB,C,W** [6%] **NU**

¹⁴ ο **f**³⁵ **C,N** [97.5%] **CP,HF,RP,OC,TR** | --- **P**⁶⁶**NA,B,W** [2.5%] **NU**

αὐλήν τοῦ ἀρχιερέως. **16** Ὁ δὲ Πέτρος εἰστίκει πρὸς τῇ θύρᾳ¹ ἔξω. Ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος, ὃς ἦν² γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ,³ καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσήγαγεν τὸν Πέτρον. **17** Λέγει οὖν ἡ παιδίσκη, ἡ θυρωρός, τῷ Πέτρῳ,⁴ «Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;» Λέγει ἐκεῖνος, «Οὐκ εἰμί.» **18** Εἰστίκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποηκότες, ὅτι ψυχὸς ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο. Ἦν δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος⁵ ἐστὼς καὶ θερμαινόμενος.

Caiaphas interrogates Jesus

19 Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. **20** Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς·⁶ «Ἐγὼ παρρησίᾳ ἐλάλησα⁷ τῷ κόσμῳ. Ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν⁸ συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντοτε⁹ οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. **21** Τί με ἐπερωτᾷς;¹⁰ Ἐπερώτησον¹¹ τοὺς ἀκηκόοντας τί ἐλάλησα αὐτοῖς. Ἴδε, οὗτοι οἶδασιν ἃ εἶπον ἐγώ.» **22** Ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, εἰς τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκῶς¹² ἔδωκεν ράπισμα τῷ Ἰησοῦ, εἰπὼν, «Οὕτως ἀποκρίνη τῷ ἀρχιερεῖ;» **23** Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,¹³ «Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δαίρεις;»¹⁴ **24** (Ἀπέστειλεν¹⁵ αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα.)

Peter again

25 Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἐστὼς καὶ θερμαινόμενος. Εἶπον οὖν αὐτῷ, «Μὴ

¹ τη θυρα *rell* | την 2 [13%] | την θυραν [12%]

² ος ην *f*³⁵ P^{66v} *XA*,C(N)W [99.9%] CP, HF, RP, OC, TR | ο B [0.1%] NU

³ τω αρχιερει *f*³⁵ *XA*,N,W [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | του αρχιερεως P^{66v} B,C [0.5%] NU

⁴ η παιδισκη η θυρωρος τω πετρω *f*³⁵ P⁶⁶ *XA*,N(W) [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 561234 B,C [1%] NU

⁵ μετ αυτων ο πετρος *f*³⁵ A,N [96%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ και 3412 P^{66v} *XB*,C(W) [2%] NU | 12 και 34 [1%] | 124 [1%]

⁶ αυτω ο ιησους *f*³⁵ A,N,W [95%] CP, HF, RP, OC, TR | δε 123 [1%] | 13 P⁶⁶ B [2%] NU | ~ 31 *X* | 23 C [2%]

⁷ ελαλησα *f*³⁵ P⁶⁶ W [96%] CP, HF, RP, OC, TR | λελαληκα *XA*,B,C,N [4%] NU

⁸ εν *f*³⁵ *XA*,B,C,N,W [88%] HF, RP, OC, NU | 1 τη [12%] CP, TR

⁹ παντοτε *f*³⁵ [87%] CP, HF, RP, OC, TR | παντες *XA*,B,C,N,W [13%] NU

¹⁰ επερωτας *f*³⁵ N [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ερωτας *XA*,B,C,W [3%] NU

¹¹ επερωτησον *f*³⁵ A,N [95%] CP, HF, RP, OC, TR | ερωτησον P^{66v} *XB*,C [5%] NU

¹² των υπηρετων παρεστηκως *f*³⁵ A,N [96.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 312 *XB*,W [0.5%] NU | ~ 1 παρεστωτων 2 C [0.5%] | 1 παρεστηκοτων 2 [1.5%] | various other variants [1%]

¹³ απεκριθη αυτω ο ιησους *f*³⁵ A,N [97%] CP, HF, RP, OC, TR | 124 B,C [1%] NU | ~ 3 δε 4 ειπεν 2 *XW* [1%] | various others [1%]

¹⁴ δαιρεις *f*³⁵ [36%] | δερεις P⁶⁶ *XA*,B,C,W [64%] CP, HF, RP, OC, TR, NU | δερεις N

¹⁵ απεστειλεν *f*³⁵ A [85%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 ουν B,C(N)W [8%] NU, some TRs | 1 δε *X* [7%]

καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ;» Ἠρνήσατο οὖν¹ ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, «Οὐκ εἰμί.» **26** Λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενῆς ὢν οὗ ἀπέκοψεν Πέτρος τὸ ὠτίον, «Οὐκ ἐγὼ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ;» **27** Πάλιν οὖν ἠρνήσατο ὁ² Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

Crucifixion day

Jesus taken to Pilate

18:28 Ἄγουσιν οὖν³ τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον, ἣν δὲ πρωί.⁴ Καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα⁵ φάγωσιν τὸ Πάσχα. **29** Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλάτος πρὸς αὐτοὺς⁶ καὶ εἶπεν,⁷ «Τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ⁸ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;» **30** Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον⁹ αὐτῷ, «Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιός,¹⁰ οὐκ ἂν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν.» **31** Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, «Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν.» Εἶπον οὖν¹¹ αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, «Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα» **32** (ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπεν, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἔμελλεν¹² ἀποθνήσκειν).

Pilate and Jesus

33 Εἰσῆλθεν οὖν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν¹³ ὁ Πιλάτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;» **34** Ἀπεκρίθη αὐτῷ¹⁴ ὁ¹⁵ Ἰησοῦς, «Ἄφ' ἐαυτοῦ¹⁶ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι σοι εἶπον¹⁷ περὶ ἐμοῦ;» **35** Ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος· «Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; Τὸ ἔθνος τὸ σόν,

¹ ουν f³⁵ [71%] CP,HF,RP,OC | --- xA,B,C,N,W [29%] TR,NU

² ο f³⁵ xN [75%] CP,HF,RP,OC,TR | --- A,B,C,W [25%] NU

³ ουν *rell* | --- [35%]

⁴ πρωι f³⁵ xA,B,C,W [60%] CP,HF,RP,OC,NU | πρωια N [38%] TR | --- [2%]

⁵ αλλ ινα f³⁵ [97%] CP,HF,RP,OC,TR | αλλα xA,B,C,N,W [3%] NU

⁶ ο πιλατος προς αυτους f³⁵ (A) [85%] CP,HF,RP,OC,TR | 12 εξω 34 (B,C) [11%] NU | ~ 3412 εξω x(W) | 1234 εξω N [3%] | various others [1%]

⁷ ειπεν f³⁵ A,N [97%] CP,HF,RP,OC,TR | φησιν P⁶⁶xB,C,W [3%] NU

⁸ κατα f³⁵ P⁶⁶A,C,N,W [99.7%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | --- xB [0.3%]

⁹ ειπον f³⁵ A,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ειπαν xB,C,N [0.5%] NU

¹⁰ κακοποιος f³⁵ A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | κακοποιων C [0.3%] | κακον ποιων B,W [0.2%] NU | κακον ποιησας x

¹¹ ουν f³⁵ xW [87%] CP,HF,RP,OC,TR | δε A,N [12%] | --- B,C [1%] NU

¹² εμελλεν f³⁵ [62%] CP | ημελλεν xA,B,C,N,W [38%] HF,RP,OC,TR,NU

¹³ εις το πραιτωριον παλιν f³⁵ xA(N) [90%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 4123 P^{66v}B,C,W [7%] NU | 123 [2%] | several others [1%]

¹⁴ αυτω f³⁵ x [90%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P⁶⁶A,B,C,N,W [10%] NU

¹⁵ ο f³⁵ xA,C,N,W [97%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P^{66v}B [3%] NU

¹⁶ αφ εαυτου f³⁵ A,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | απο σεαυτου P⁶⁶xB,C,N [1%] NU

¹⁷ σοι ειπον f³⁵ xA(N) [92.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 B,C,W [0.5%] NU | 1 ειπεν [7%] | ~ ειπεν 1 P⁶⁶

καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, παρέδωκάν σε ἐμοί. Τί ἐποίησας;» **36** Ἀπεκρίθη¹ Ἰησοῦς· «Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἡγωνίζοντο,² ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν.» **37** Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, «Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ;» Ἀπεκρίθη³ Ἰησοῦς· «Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεὺς εἰμι ἐγώ·⁴ ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι. Καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ Ἀληθείᾳ. Πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς Ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς.» **38** Λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, «Τί ἐστιν ἀλήθεια;»⁵

Barabbas

Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξηλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ λέγει αὐτοῖς· «Εγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ.⁶ **39** Ἔστιν δὲ συνήθεια ἡμῖν⁷ ἵνα ἕνα ὑμῖν ἀπολύσω⁸ ἐν τῷ Πάσχα. Βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω⁹ τὸν Βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;» **40** Ἐκραύγασαν οὖν¹⁰ πάντες,¹¹ λέγοντες, «Μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν.» Ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς ληστής.

Soldiers mock Jesus

19:1 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσεν. **2** Καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ· καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτὸν¹² **3** καὶ ἔλεγον, «Χαῖρε, ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.» Καὶ ἐδίδουν¹³ αὐτῷ ῥαπίσματα.

“Behold the Man!”

4 Ἐξηλθεν οὖν¹⁴ πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος καὶ λέγει αὐτοῖς, «Ἴδε, ἄγω ὑμῖν

¹ απεκριθη *rell* | 1 ο N [10%] TR

² αν οι εμοι ηγωνιζοντο *f*³⁵ A,N [95%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 2341 *κ*W [3%] [NU] | 234 B [0.5%] | 134 [1.5%]

³ απεκριθη *f*³⁵ W [58%] HF,RP,OC | 1 ο *κ*A,B,N [42%] CP,TR,NU

⁴ εγω *f*³⁵ A,N,W^v [96%] CP,HF,RP,OC,TR | --- *κ*B [4%] NU

⁵ Comparing John with Luke 23:4-12, it appears that it was at this point that Jesus was sent to Herod.

⁶ αιτιαν ευρισκω εν αυτω *f*³⁵ *κ*A,N,W [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 2341 B [1.5%] NU | ~ 2134 *P*⁶⁶ | several others

⁷ ημιν *f*³⁵ [20%] | υμιν *κ*A,B,W [80%] CP,HF,RP,OC,TR,NU | υμων N [Really now, would Rome release a prisoner based on a Jewish demand? This was evidently a bit of ‘pub. rel.’ that Rome had decided to do.]

⁸ υμιν απολυσω *f*³⁵ A(N) [85%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 *κ*B [2%] NU | ημιν 2 [13%] | ~ απολυω 1 W

⁹ υμιν απολυσω *f*³⁵ [79%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 *P*⁶⁶*κ*A,B,N,W [10%] NU | 2 [4%] | ~ ινα 21 [6%] | ~ ινα 12 [1%]

¹⁰ ουν *f*³⁵ N [30%] CP | 1 παλιν *κ*A,B,W [70%] HF,RP,OC,TR,NU

¹¹ παντες *f*³⁵ A,N [88%] CP,HF,RP,OC,TR | --- *κ*B,W [12%] NU

¹² αυτον *f*³⁵ A [80%] CP,HF,RP,OC,TR | αυτω [10%] | 1 και ηρχοντο προς 1 *P*^{66,90}*κ*B,N,W [10%] NU

¹³ εδιδουν *f*³⁵ A [98%] CP,HF,RP,OC,TR | εδιδοσαν *P*⁶⁶*κ*B,N,W [2%] NU

¹⁴ εξηλθεν ουν *f*³⁵ N,W [96%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ και 1 A,B [2%] NU | 1 *κ* [2%]

αὐτὸν ἔξω ἵνα γνῶτε ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω.»¹ **5** Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον· καὶ λέγει αὐτοῖς, «Ἴδε,² ὁ ἄνθρωπος.» **6** Ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν λέγοντες, «Σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν.»³ Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, «Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε, ἐγὼ γὰρ οὐχ εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.» **7** Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, «Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν⁴ ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι ἐαυτὸν Υἱὸν Θεοῦ⁵ ἐποίησεν.»

Pilate and Jesus again

8 Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, **9** καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ, «Πόθεν εἶ σύ;» Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίσιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. **10** Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος· «Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; Οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαι⁶ σε;» **11** Ἀπεκρίθη⁷ Ἰησοῦς·⁸ «Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ⁹ εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον¹⁰ Ἄνωθεν. Διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς¹¹ μέ σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει.»

The Jews best Pilate

12 Ἐκ τούτου ἐζήτει ὁ Πιλάτος¹² ἀπολῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον¹³ λέγοντες· «Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλέα ἐαυτὸν¹⁴ ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι.» **13** Ὁ οὖν Πιλάτος ἀκούσας τοῦτον τὸν λόγον¹⁵ ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ¹⁶ βήματος,

¹ ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω **f**³⁵ **N** [96.5%] **CP, HF, RP, OC, TR** | ~ 34512 **B** [1%] **NU** | ~ 31245 **A** | ~ 412 οὐχ 5 **P**^{66v} **W** | 4 οὐχ 5 **8** | at least five further variants [2%]

² ἴδε **f**³⁵ **A, N** [98%] **CP, HF, RP, OC, TR** | ἰδοὺ **8B, W** [2%] **NU** | --- (**P**⁶⁶)

³ αὐτόν **f**³⁵ **8A, N** [90%] **CP, HF, RP, OC** | --- (**P**⁶⁶) **B, W** [10%] **TR, NU**

⁴ ἡμῶν **f**³⁵ **A** [99%] **CP, HF, RP, OC, TR** | --- **P**⁶⁶ **8B(N) W** [1%] **NU**

⁵ ἐαυτὸν υἱὸν θεοῦ **f**³⁵ **A, N** [72%] **CP, RP** | ~ 132 [20%] **HF, OC** | ~ 231 **P**⁶⁶ **8B** [3%] **NU** | 12 του 3 [5%] **TR** | ~ 2 του 31 **W**

⁶ σταυρῶσαι σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαι **f**³⁵ **W** [99.5%] **CP, HF, RP, OC, TR** | ~ 623451 **8A, B(N)** [0.5%] **NU**

⁷ ἀπεκρίθη **f**³⁵ **A, N** [98%] **CP, HF, RP, OC, TR** | 1 αὐτῷ **8B, W** [2%] [**NU**]

⁸ Ἰησοῦς **f**³⁵ **B** [90%] **CP, HF, RP, OC, NU** | ο 1 **8A, N, W** [10%] **TR**

⁹ οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ **f**³⁵ **A, N** [96%] **CP, HF, RP, OC, TR** | ~ 231 **P**^{66v} **8B, W** [4%] **NU**

¹⁰ σοὶ δεδομένον **f**³⁵ **A, N** [99.5%] **CP, HF, RP, OC, TR** | ~ 21 **P**⁶⁶ **8B, W** [0.5%] **NU**

¹¹ παραδιδούς **f**³⁵ **A, N, W** [99.5%] **CP, HF, RP, OC, TR** | παραδούς **8B** [0.5%] **NU**

¹² ἐζήτει ὁ πιλάτος **f**³⁵ (**A**) **N** [98%] **CP, HF, RP, OC, TR** | ~ 231 **P**^{66v} **8(B, W)** [2%] **NU**

¹³ ἐκραζόν **f**³⁵ [89%] **CP, HF, RP, OC, TR** | ἐκραυγαζόν **A, N, W** [10%] | ἐκραυγασάν **P**^{66v} **B** [1%] **NU** | ἐλεγόν (**8**)

¹⁴ ἐαυτὸν *rell* | αὐτόν [5%] **TR**

¹⁵ τοῦτον τὸν λόγον **f**³⁵ **N** [50%] **CP, HF, RP, OC, TR** | τούτων τῶν λόγων [47%] | τῶν λόγων τούτων **8A, B, W** [2%] **NU** | ~ 231 [1%]

¹⁶ τοῦ **f**³⁵ **W** [97%] **CP, HF, RP, OC, TR** | --- **P**⁶⁶ **8A, B, N** [3%] **NU**

εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαβαθᾶ¹ **14** (ἦν δὲ Παρασκευὴ τοῦ Πάσχα· ὥρα ἦν² ὥσει³ ἕκτη), καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις, «Ἴδε, ὁ Βασιλεὺς ὑμῶν.» **15** Οἱ δὲ ἐκραύγασαν,⁴ «Ἄρον, ἄρον, σταύρω-σον αὐτόν.» Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος, «Τὸν Βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω;» Ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς, «Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα.» **16** Τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ.

Jesus is crucified

Παρέλαβον δὲ⁵ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἤγαγον.⁶ **17** Καὶ βαστάζων τὸν σταυ-ρὸν αὐτοῦ⁷ ἐξῆλθεν εἰς τὸν⁸ λεγόμενον Κρανίου τόπον, ὃς⁹ λέγεται Ἑβραϊστὶ, Γολγοθᾶ, **18** ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο, ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν. **19** Ἐγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλᾶτος, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ἦν δὲ γεγραμμένον·

ΙΗΣΟΥΣ Ὁ ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ὁ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ

20 Τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως¹⁰ ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστὶ, Ἑλληνιστὶ, Ῥωμαϊστὶ.¹¹ **21** Ἐλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων, «Μὴ γράφει, ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων,» ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν, «Βασιλεὺς εἰμι τῶν Ἰουδαίων.» **22** Ἀπεκρίθη ὁ Πιλᾶτος, «Ὁ γέγραφα, γέγραφα.»

Psalms 22:18 is fulfilled

23 Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἐκάστῳ στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα. Ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄρραφος,¹² ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου.

¹ γαβαθα f³⁵ [50%] CP | γαββαθα A,B,N,W [49%] HF,RP,OC,TR,NU | γολγοθα x | καπφαθα [1%]

² ην f³⁵ xA,B,N,W [40%] NU | δε [60%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P⁶⁶

³ ωσει f³⁵ N [60%] CP,HF,RP,OC,TR | ως xA,B,W [40%] NU | --- P⁶⁶

⁴ οι δε εκραυγασαν f³⁵ [98%] CP,HF,RP,OC,TR | 12 εκραυγασον A | 12 εκραυγαζον [1%] | 12 εκραυγαζον λεγοντες N | 12 ελεγον P^{66v}xW [0.5%] | 3 ουν εκεινοι B [0.5%] NU

⁵ παρελαβον δε f³⁵ A [96%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 ουν B [0.5%] NU | ~ οι 2 λαβοντες x | ~ οι 2 παραλαβοντες N,W [3%] | two other variants

⁶ και ηγαγον f³⁵ [91.5%] CP,HF,RP,OC | 1 απηγαγον A [5%] TR | --- B [0.5%] NU | απηγαγον (x)N,W [2%] | 1 επεθηκαν [1%]

⁷ τον σταυρον αυτου f³⁵ [96%] CP,HF,RP,OC,TR | 12 εαυτου A,N [1.5%] | ~ αυτω 12 B [0.5%] | ~ εαυτω 12 xW [1%] NU | one other variant [1%] | --- P⁶⁶ has a long omission

⁸ τον f³⁵ xA,B,N,W [50%] CP,OC,TR,NU | τοπον P⁶⁶ [50%] HF,RP

⁹ ος f³⁵ N [99%] CP,HF,RP,OC,TR | ο P⁶⁶xA,B,W [1%] NU

¹⁰ ο τοπος της πολεως f³⁵ P⁶⁶A,B,N [90%] CP,HF,RP,NU | ~ 3412 W [10%] OC,TR | x omits verses 20-21

¹¹ ελληνιστι ρωμαιστι f³⁵ A [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 B,N [0.5%] NU | ~ 2 εβραιστι W | omit whole clause [1%]

¹² αρραφος f³⁵ B [40%] CP,OC,TR,NU | αραφος xA,N,W [60%] HF,RP

24 Εἶπον¹ οὖν πρὸς ἀλλήλους, «Μὴ σχίσωμεν αὐτὸν ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ, τίνος ἔσται,» ἵνα ἡ Γραφή πληρωθῇ ἡ λέγουσα·² «Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλῆρον.» Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.

Jesus provides for His mother

25 Εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ. **26** Ἰησοῦς οὖν, ἰδὼν τὴν μητέρα, καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ,³ «Γύναι, ἴδε⁴ ὁ υἱός σου.» **27** Εἵτα λέγει τῷ μαθητῇ, «Ἴδου⁵ ἡ μήτηρ σου.» Καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ μαθητὴς αὐτὴν⁶ εἰς τὰ ἴδια.

The shout of victory

28 Μετὰ τοῦτο, εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς⁷ ὅτι ἤδη πάντα⁸ τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ ἡ Γραφή, λέγει, «Διψῶ.» **29** Σκεῦος οὖν⁹ ἔκειτο ὄξους μεστόν· οἱ δέ, πλήσαντες σπόγγον ὄξους, καὶ¹⁰ ὑσσώπῳ περιθέντες, προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι. **30** Ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς,¹¹ εἶπεν, «Τετέλεσται.» Καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν, παρέδωκεν τὸ πνεῦμα.

A soldier spears His side

31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἐπεὶ Παρασκευὴ ἦν¹² (ἦν γὰρ μεγάλη ἡ¹³ ἡμέρα ἐκείνου¹⁴ τοῦ σαββάτου), ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη, καὶ ἀρθῶσιν. **32** Ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ. **33** Ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν

¹ ειπον f³⁵ A,B,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR | ειπαν xW [0.5%] NU | ειπεν [0.5%]

² η λεγουσα f³⁵ A,N,W [99.8%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | --- xB

³ αυτου f³⁵ A,N [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- xB,W [1.5%] NU

⁴ ιδε f³⁵ B,N [60%] CP,HF,OC,NU | ιδου xA,W [40%] RP,TR

⁵ ιδου f³⁵ A [98%] CP,HF,RP,OC,TR | ιδε xB,N,W [2%] NU

⁶ ο μαθητης αυτην f³⁵ P^{66v} A,B,N [90%] HF,RP,OC,NU | ~ 312 xW [8%] TR | ~ 312 εκεινος [2%] CP

⁷ ειδως ο ιησους f³⁵ xA,W [70%] CP,OC,TR,NU | ιδως 23 N | ιδων 23 [30%] HF,RP | ~ 31 B

⁸ ηδη παντα f³⁵ P⁶⁶ A,B [30%] NU | ~ 21 xN [60%] CP,HF,RP,OC,TR | 2 W [10%]

⁹ ουν f³⁵ N [99%] CP,HF,RP,OC,TR | δε x | --- A,B,W [1%] NU

¹⁰ οι δε πλησαντες σπογγον οξους και f³⁵ A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR | 4 ουν μεστον του (-τ. x) 5 P^{66v} (x)B,W [1%] NU

¹¹ ο ιησους f³⁵ A,N [99.8%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | 2 B,W | --- x

¹² ινα μη μεινη επι του σταυρου τα σωματα εν τω σαββατω επει παρασκευη ην f³⁵ A,N [97%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 12-14,1-11 P⁶⁶ xB,W [3%] NU

¹³ η rell | --- xA,W [20%]

¹⁴ εκεινου rell | εκεινη B [20%] CP,some TRs

¹⁵ αυτον ηδη f³⁵ xA,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 P⁶⁶ B,W [0.5%] NU

ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη¹ τεθνηκότα, οὐ κατέαζαν αὐτοῦ τὰ σκέλη. **34** Ἀλλ' εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν, καὶ εὐθέως ἐξηλθεν² αἷμα καὶ ὕδωρ. **35** Καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ ἀληθινὴ ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ,³ (κακεῖνος⁴ οἶδεν ὅτι ἀληθὴ λέγει), ἵνα⁵ ὑμεῖς πιστεύσητε.⁶ **36** Ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ Γραφὴ πληρωθῇ, «Ὅστουν οὐ συντριβήσεται ἀπ' αὐτοῦ.» **37** Καὶ πάλιν ἑτέρα Γραφὴ λέγει· «Ὅψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.»

Jesus' body is buried

38 Μετὰ⁸ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πιλᾶτον⁹ Ἰωσήφ, ὁ¹⁰ ἀπὸ Ἀριμαθαίας (ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων), ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλᾶτος. Ἦλθεν οὖν καὶ ἦρεν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.¹¹ **39** Ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος (ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν¹² νυκτὸς τὸ πρῶτον), φέρων μῖγμα σμύρνης καὶ ἀλόης, ὡς¹³ λίτρας ἑκατόν. **40** Ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔδησαν αὐτὸ ἐν¹⁴ ὀθονίοις, μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. **41** Ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κήπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινὸν ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη.¹⁵ **42** Ἐκεῖ οὖν, διὰ τὴν Παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

Resurrection Day

The empty tomb

20:1 Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρωῒ, σκοτίας ἔτι οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον καὶ βλέπει τὸν λίθον ἡρμένον ἐκ τοῦ μνημείου.

¹ αυτον ηδη f³⁵ xA,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 P⁶⁶B,W [0.5%] NU

² ευθεως εξηλθεν f³⁵ [90%] CP,HF,RP,OC | ευθυς 2 A [9%] TR | ~ 2 ευθυς P⁶⁶xB,N,W [1%] NU

³ εστιν η μαρτυρια αυτου f³⁵ [30%] CP | ~ 1423 P^{66v}N [65%] HF,RP | ~ 4123 xA,B,W [5%] OC,TR,NU

⁴ κακεινος f³⁵ xA(N) [99%] CP,HF,RP,OC,TR | και εκεινος B,W [1%] NU

⁵ ινα f³⁵ [80%] CP,HF,RP,TR | 1 και P⁶⁶xA,B,N,W [20%] OC,NU (OC has small print.)

⁶ πιστευσητε f³⁵ A,N [99%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | πιστευητε xB [0.5%] | πιστευσηται W [0.5%]

⁷ απ f³⁵ x [60%] CP,RP | --- A,B,N,W [40%] HF,OC,TR,NU [The force of the preposition would be partitive.]

⁸ μετα f³⁵ [90%] CP,HF,RP | 1 δε xA,B,N,W [10%] OC,TR,NU

⁹ πιλατον f³⁵ xB,N,W [70%] CP,RP,OC,NU | 1 ο A [30%] HF,TR

¹⁰ ο f³⁵ xN,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | --- P⁶⁶A,B [1%]

¹¹ το σωμα του ιησου f³⁵ N [99%] CP,HF,RP,OC,TR | 12 αυτου P⁶⁶B [0.5%] NU | αυτον xW | --- A [0.5%] omit a whole line [homoioteleuton]

¹² τον ιησουν f³⁵ xN,W [99%] CP,HF,RP,OC,TR | αυτον P^{66v}A,B [1%] NU

¹³ ως f³⁵ xB [80%] CP,HF,RP,OC,NU | ωσει P⁶⁶A,N,W [20%] TR

¹⁴ εν f³⁵ A [90%] CP,HF,RP,OC | --- P⁶⁶xB,N,W [10%] TR,NU

¹⁵ ετεθη f³⁵ A(N) [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ην τεθειμενος xB [0.5%] NU

2 Τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμονα Πέτρον, καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητήν, ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς, «Ἦραν τὸν Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.» 3 Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς καὶ ἦρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. 4 Ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ, καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον. 5 Καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. 6 Ἐρχεται οὖν¹ Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, 7 καὶ τὸ σουδάριον ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον, ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον.

John sees and believes

8 Τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς, ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν. 9 (Οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν Γραφήν, ὅτι δεῖ αὐτόν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.) 10 Ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς ἑαυτοῦς² οἱ μαθηταί.

Jesus appears first to Magdalene

11 Μαρία δὲ εἰστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ³ κλαίουσα ἔξω.⁴ Ὡς οὖν ἔκλαιεν, παρέκυσεν εἰς τὸ μνημεῖον. 12 Καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἓνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 13 Καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι, «Γύναι, τί κλαίεις;» Λέγει αὐτοῖς, «Ὅτι ἦραν τὸν Κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.» 14 Καὶ⁵ ταῦτα εἰπούσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι⁶ Ἰησοῦς ἐστίν. 15 Λέγει αὐτῇ ὁ⁷ Ἰησοῦς· «Γύναι, τί κλαίεις; Τίνα ζητεῖς;» Ἐκείνη, δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστίν, λέγει αὐτῷ, «Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν,⁸ καὶ γὰρ αὐτὸν ἀρῶ.» 16 Λέγει αὐτῇ ὁ⁹ Ἰησοῦς, «Μαρία.»¹⁰ Στραφεῖσα ἐκείνη, λέγει αὐτῷ,¹¹ «Ραβουνί»¹² (ὃ λέγεται, Διδάσκαλε). 17 Λέγει αὐτῇ ὁ¹³ Ἰησοῦς· «Μὴ μου ἅπτου· οὕτω γὰρ

¹ ουν f³⁵ A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 και P⁶⁶B(W) [0.5%] NU | & omits a whole verse

² εαυτους f³⁵ A,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | αυτους &B [0.5%] NU | N omits verse 10

³ τω μνημειω f³⁵ P^{66v} &A,B,N,W [50%] OC,NU | το μνημειον [50%] CP,HF,RP,TR [The dative is correct; she was 'at' the tomb.]

⁴ κλαιουσα εξω f³⁵ [75%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 B,N,W [25%] NU | 1 &A

⁵ και f³⁵ [96%] CP,HF,RP,OC,TR | --- &A,B,D,N,W [4%] NU

⁶ οτι rell | 1 ο [5%] TR

⁷ ο f³⁵ A,D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- P⁶⁶&B,W [0.5%] NU

⁸ εθηκας αυτον rell | ~ 21 N [20%] TR

⁹ ο f³⁵ &A,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- B,D [0.5%] NU

¹⁰ μαρια f³⁵ A,D [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | μαριαμ &B,N,W [1.5%] NU

¹¹ αυτω f³⁵ A [99%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 εβραιστι &B,D,N,W [1%] NU

¹² ραβουνι f³⁵ [50%] CP | ραββουνι &A,B,D(N)W [50%] HF,RP,OC,TR,NU

¹³ ο f³⁵ &A,N,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- B,D [0.5%] NU

ἀναβέβηκα πρὸς τὸν Πατέρα μου.¹ πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς, Ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ Πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν.» **18** Ἔρχεται Μαρία² ἡ Μαγδαληνὴ ἀπαγγέλλουσα³ τοῖς μαθηταῖς ὅτι ἑώρακεν⁴ τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

Disciples commissioned

19 Οὐσης οὖν ὁψίας, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν⁵ σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι,⁶ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς, «Εἰρήνη ὑμῖν.» **20** Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ.⁷ Ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. **21** Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς⁸ πάλιν· «Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ Πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς.» **22** Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς· «Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον. **23** Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται⁹ αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.»

Thomas

24 Θωμᾶς δέ, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα (ὁ λεγόμενος Δίδυμος), οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ¹⁰ Ἰησοῦς. **25** Ἐλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί, «Ἐωράκαμεν τὸν Κύριον.» Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, «Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλῃ τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλῃ τὴν χεῖρά μου¹¹ εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.»

26 Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. Ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν, «Εἰρήνη ὑμῖν.» **27** Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾶ· «Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν

¹ μου f³⁵ P⁶⁶A,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- xB,D,W [0.5%] NU

² μαρια f³⁵ A,D,N,W [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | μαριαμ P⁶⁶xB [1.5%] NU

³ ἀπαγγέλλουσα f³⁵ D,N [82%] CP,HF,RP,OC,TR | ἀπαγγελλουσα [1%] | αναγγελλουσα W [15%] | αναγγελουσα [1.5%] | αγγελουσα P⁶⁶xA,B [0.3%] N-A | αγγελουσα UBS [corrected in the 4th edition]

⁴ εωρακεν f³⁵ A,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | εωρακα (P⁶⁶)xB,N,W [0.5%] NU

⁵ των f³⁵ D,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- xA,B,W [0.5%] NU

⁶ συνηγμενοι f³⁵ N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- xA,B,D,W [0.5%] NU

⁷ αυτοις τας χειρας και την πλευραν αυτου f³⁵ [97.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 234561 xD,W,NU | ~ 4234561 A,B | 123456 [1%] | 123 και τους ποδας 4567 [1%] | ~ 1237456 N

⁸ ο ιησους f³⁵ A,B,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | --- xD(W) [0.5%]

⁹ αφιενται f³⁵ W [95%] CP,HF,RP,OC,TR | αφεονται (B) [0.5%] | αφεωνται A,D [3%] NU | αφεθησεται x | two other variants

¹⁰ ο f³⁵ A,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- xB,D [0.5%] NU

¹¹ την χειρα μου f³⁵ (A)N [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 312 x(B,W) [0.5%] NU | 12 [1%] | ~ 3 τον δακτυλον D

πλευράν μου. Καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός.» **28** Καὶ¹ ἀπεκρίθη² Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου.» **29** Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· «Ὅτι ἐώρακάς με,³ πεπίστευκας. Μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες.»

Why this book

30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,⁴ ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· **31** ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύσητε⁵ ὅτι⁶ Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζῶν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

Epilogue

Breakfast on the beach

21:1 Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν⁷ ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,⁸ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν,⁹ ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφανέρωσεν δὲ οὕτως· **2** Ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ Θωμᾶς (ὁ λεγόμενος Δίδυμος), καὶ Ναθαναὴλ (ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας), καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. **3** Λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος, «Ὑπάγω ἀλιεύειν.» Λέγουσιν αὐτῷ, «Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί.» Ἐξῆλθον καὶ ἐνέβησαν¹⁰ εἰς τὸ πλοῖον εὐθύς,¹¹ καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν.

4 Πρωῖας δὲ ἤδη γενομένης,¹² ἔστη ὁ¹³ Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ἤδειςαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν. **5** Λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ¹⁴ Ἰησοῦς, «Παιδιά, μήτι προσφάγιον ἔχετε;» Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, «Οὐ.» **6** Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, «Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε.» Ἐβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἐλκύσαι ἴσχυσαν¹⁵ ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. **7** Λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ, «Ὁ Κύριός ἐστιν.» Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο (ἦν γὰρ γυμνός) καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. **8** Οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ

¹ καὶ **f**³⁵ A [97%] CP, HF, RP, OC, TR | --- **κ**B, C, D, W [3%] NU

² ἀπεκρίθη **f**³⁵ P⁶⁶ A, B, C, D, W [95%] CP, HF, RP, OC, NU | 1 ο **κ** [5%] TR

³ με *rell* | 1 θωμα [5%] TR

⁴ αὐτου **f**³⁵ P⁶⁶ **κ**C, D, N, W [90%] CP, HF, RP, OC, TR[NU] | --- A, B [10%]

⁵ πιστευσητε **f**³⁵ A, C, D [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR[NU] | πιστευητε **κ**B | πιστευηται N, W | πιστευηται P^{66v}

⁶ οτι *rell* | 1 ο [5%] TR

⁷ εαυτον **f**³⁵ [20%] | 1 παλιν A, B, C, N(W) [80%] CP, HF, RP, OC, TR, NU | παλιν 1 **κ**(D)

⁸ αὐτου **f**³⁵ D [40%] | --- **κ**A, B, C, N, W [60%] CP, HF, RP, OC, TR, NU

⁹ εγερθεις εκ νεκρων **f**³⁵ [25%] | --- **κ**A, B, C, D, N, W [75%] CP, HF, RP, OC, TR, NU

¹⁰ ενεβησαν *rell* | ανεβησαν [10%] TR

¹¹ ευθυς **f**³⁵ A [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- **κ**B, C, D, N, W [2%] NU

¹² γενομενης *rell* | γινομενης C [10%] | γεινομενης A, B

¹³ ο **f**³⁵ N [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- **κ**A, B, C, D, W [2%] NU

¹⁴ ο **f**³⁵ C, D, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR[NU] | --- **κ**B | A omits three words, and W two

¹⁵ ισχυσαν **f**³⁵ A(W) [97%] CP, HF, RP, OC, TR | ισχυον **κ**B, C, D, N [3%] NU

πλοιαρίῳ ἦλθον (οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ¹ ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων), σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων.

9 Ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον, καὶ ἄρτον. **10** Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, «Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν.» **11** Ἀνέβη ² Σίμων Πέτρος καὶ εἴλκυσεν τὸ δίκτυον ἐπὶ τῆς γῆς, ³ μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ τοσοῦτων ὄντων, οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον.

12 Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, «Δεῦτε ἀριστήσατε.» Οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν, «Σὺ τίς εἶ;»—εἰδότες ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν. **13** Ἔρχεται οὖν ⁴ ὁ ⁵ Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως. **14** Τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ ⁶ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ⁷ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.

Jesus reinstates Peter

15 Ὅτε οὖν ἡρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς, «Σίμων Ἰωνᾶ, ⁸ ἀγαπᾷς με πλεῖον ⁹ τούτων;» Λέγει αὐτῷ, «Ναί, Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε.» Λέγει αὐτῷ, «Βόσκε τὰ ἀρνία μου.» **16** Λέγει αὐτῷ πάλιν, δεύτερον, «Σίμων Ἰωνᾶ, ¹⁰ ἀγαπᾷς με;» Λέγει αὐτῷ, «Ναί, Κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε.» Λέγει αὐτῷ, «Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου.» **17** Λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον, «Σίμων Ἰωνᾶ, ¹¹ φιλεῖς με;» Ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον, «Φιλεῖς με;» Καὶ εἶπεν ¹² αὐτῷ· «Κύριε, σὺ πάντα ¹³ οἶδας. Σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε.» Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ¹⁴ «Βόσκε τὰ πρόβατά μου. **18** Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἢς νεώτερος ἐζώννυες σεαυτὸν ¹⁵ καὶ περιεπάτεις ὅπου ἠθελες· ὅταν δὲ γηράσης ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου καὶ ἄλλος σε ζώσκει καὶ οἶσει ὅπου οὐ θέλεις.» **19** (Τοῦτο δὲ εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν Θεόν.) Καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ, «Ἀκολουθεῖ μοι.»

¹ ἀλλ' ^f³⁵ P⁶⁶D,N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- ^κA, B, C, W [0.5%] | ἀλλα NU

² ανεβη ^f³⁵ A, D [98%] CP, HF, RP, OC, TR | 1 ουν ^κB, C, N, W [2%] NU

³ επι της γης ^f³⁵ [96%] CP, HF, RP, OC, TR | εις την γην P¹²²^κA, B, C, N, W [2%] NU | 1 την γην (D) [2%]

⁴ ουν ^f³⁵ A, N [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P¹²²^κB, C, D, W [2%] NU

⁵ ο ^f³⁵ ^κA, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- P¹²²B, C, D, W [0.5%] NU

⁶ ο ^f³⁵ ^κA, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | --- B, C, D(W) [0.5%] NU

⁷ αυτου ^f³⁵ D [98%] CP, HF, RP, OC, TR | --- ^κA, B, C, N, W [2%] NU

⁸ ιωνα ^f³⁵ A, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ιωαννου C, W, NU | ιωανου B, D | --- ^κ

⁹ πλειον ^f³⁵ A(W) [98.5%] CP, HF, RP, OC, TR | πλεον ^κB, C, D [1%] NU | πλιον N | one other variant

¹⁰ ιωνα ^f³⁵ A, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ιωαννου ^κC, W, NU | ιωανου B, D

¹¹ ιωνα ^f³⁵ A, N [99.5%] CP, HF, RP, OC, TR | ιωαννου ^κC(W)NU | ιωανου B, D

¹² ειπεν ^f³⁵ B, C [98%] CP, HF, RP, OC, TR | λεγει ^κA, D, N, W [2%] NU

¹³ συ παντα ^f³⁵ A [99%] CP, HF, RP, OC, TR | ~ 21 ^κB, C, D(N)W [1%] NU

¹⁴ ο ιησους ^f³⁵ A, N [99%] CP, HF, RP, OC, TR [NU] | 2 B, C | --- ^κD, W [1%]

¹⁵ σεαυτον *rell* | εαυτον [20%]

20 Ἐπιστραφεῖς δὲ¹ ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἡγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα (ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δεῖπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπεν, «Κύριε, τίς ἐστὶν ὁ παραδιδούς σε;»). **21** Τοῦτον² ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ, «Κύριε, οὗτος δὲ τίς;» **22** Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· «Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; Σὺ ἀκολούθει μοι.»³ **23** Ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος⁴ εἰς τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει. Καὶ οὐκ εἶπεν⁵ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ', «Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;»⁶

24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ⁷ γράψας ταῦτα· καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.⁸ **25** Ἔστιν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα⁹ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἓν,¹⁰ οὐδὲ¹¹ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. Ἀμήν.^{12,13,14}

¹ δε f³⁵ ND,N [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- A,B,C,W [0.5%] NU

² τουτον f³⁵ A,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 συν NB,C,D [0.5%] NU

³ ακολουθει μοι f³⁵ [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 21 P¹²²NA,B,C,D,W [1.5%] NU

⁴ ο λογος ουτος f³⁵ A [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 312 NB,C,D,W [1.5%] NU

⁵ και ουκ ειπεν f³⁵ A,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 23 δε P¹²²NB,C,W [0.5%] NU

⁶ τι προς σε f³⁵ P¹⁰⁹A,B,C,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR[NU] | --- N [0.5%] | 23 D

⁷ και f³⁵ NA,C,D [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | 1 ο B,W,NU | ο 1 [0.5%]

⁸ εστιν η μαρτυρια αυτου f³⁵ NA [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ~ 4231 B,C,W,NU | ~ 1423 D

⁹ οσα f³⁵ A,D,W [99.5%] CP,HF,RP,OC,TR | α B,C [0.5%] NU | N omits whole verse

¹⁰ καθ' ἓν rell | καθέν f³⁵ [30%] [for the record]

¹¹ ουδε f³⁵ A,C,W [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | ουδ B,D [1.5%] NU

¹² αμην f³⁵ [98.5%] CP,HF,RP,OC,TR | --- A,B,C,D,W [1.5%] NU

¹³ Around 50% of the continuous-text Greek MSS containing the Gospels, including 90% of the Family 35 representatives, have publishing date statements. They are usually a note at the end of the Gospel, but they can occur in a variety of places. For John, they state that it was “published [released to the public] thirty-two years after the ascension of Christ”. For 50% of the MSS to have this information probably means that the tradition is ancient; in fact, Eusebius takes it back to the 3rd century. For a presentation and discussion of the actual evidence, please see my article, “Publishing date statements”, in the Appendix. If this information is correct, then John was ‘published’ in 62 AD. The same sources have Matthew published eight years after the ascension, or 38 AD, Mark published two years later (40) and Luke another five years later (45). Not only were the authors eyewitnesses of the events, but many others were still alive when the Gospels appeared. They could attest to the veracity of the accounts.

¹⁴ The citation of f³⁵ is based on the following sixty-three MSS—18, 35, 83, 128, 141, 201, 204, 361, 363, 402, 479, 480, 510, 547, 553, 586, 685, 696, 757, 769, 789, 824, 867, 897, 928, 955, 1046, 1072, 1075, 1111, 1117, 1145, 1147, 1334, 1339, 1384, 1400, 1435, 1461, 1493, 1496, 1503, 1559, 1560, 1572, 1617, 1637, 1652, 1667, 1686, 1694, 1700, 1713, 2122, 2253, 2322, 2352, 2382, 2466, 2503, 2554, 2765 and 2948. I collated all of them myself, except for 201 and 480 that I took from Scrivener. 1400 is a ‘perfect’

representative of f^{35} in John, as it stands and several others come very close; cursive 2382 has only one variant, corrected, so its exemplar was presumably perfect, and it is a complete copy: no letter has been lost. [This refers to the MSS I have collated—there may be even better ones out there. In fact, since I have only collated around 20% of the family representatives for this book, there probably are better ones out there.] The uniformity is impressive. Since these MSS come from all over the Mediterranean world (Sinai, Jerusalem, Patmos, Constantinople, Aegean, Andros, Lesbos, Prinkipos, Bucharest, Athens, Modena, Meteora, Tirana, Mt. Athos [nine different monasteries], Grottaferrata, Corinth[?], Vatican, etc.) they are certainly representative of the family, giving us the precise family profile—it is reflected in the Text without exception.

In the statements of evidence I have included the percentage of manuscript attestation for each variant within either () or []. I have used () for the evidence taken from *Text und Textwert*, which I take to be reasonably precise. For the variant sets that are not covered there, I referred to Swanson, Scrivener and von Soden—the percentages offered, I have used [] for these, are extrapolations based on a comparison of these sources.

I venture to predict, if complete collations ever become available, that for any non-Byzantine variants listed with 5 to 1% support (in my apparatus) the margin of error should not exceed $\pm 2\%$; for non-Byzantine variants listed with 10 to 6% support the margin of error should hardly exceed $\pm 4\%$; where there is some division among the Byzantine witnesses the margin of error should rarely exceed $\pm 15\%$ —since my sources had collated a lower percentage of the extant MSS than *ECM* for the General Epistles, for example, my guesses as to percentages are more tentative than they were there, except that I guarantee the witness of f^{35} . Please see the last footnote for Matthew for further information.